



**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
LAIKINOJI TYRIMO KOMISIJA GALIMO NETEISĖTO INFORMACIJOS APIE
ASMENIS RINKIMO IR PANAUDOJIMO, GALIMO NETEISĖTO POVEIKIO
ŽVALGYBOS IR KITŲ TEISĖSAUGOS INSTITUCIJŲ VEIKLAI, GALIMO KIŠIMOSI
Į 2019 METŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO RINKIMŲ PROCESĄ,
GALIMOS NETEISĖTOS PARAMOS ŠIAI RINKIMŲ POLITINEI KAMPANIJAI,
GALIMŲ PRANEŠĖJŲ TEISIŲ PAŽEIDIMŲ, GALIMOS NETEISĖTOS ĮTAKOS
ĮVEDANT SANKCIJAS BALTARUSIJOS RESPUBLIKAI PARLAMENTINIAM
TYRIMUI ATLIKTI**

IŠVADA

**DĖL GALIMO NETEISĖTO INFORMACIJOS APIE ASMENIS RINKIMO IR
PANAUDOJIMO, GALIMO NETEISĖTO POVEIKIO ŽVALGYBOS IR KITŲ
TEISĖSAUGOS INSTITUCIJŲ VEIKLAI, GALIMO KIŠIMOSI Į 2019 METŲ
LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO RINKIMŲ PROCESĄ, GALIMOS
NETEISĖTOS PARAMOS ŠIAI RINKIMŲ POLITINEI KAMPANIJAI, GALIMŲ
PRANEŠĖJŲ TEISIŲ PAŽEIDIMŲ, GALIMOS NETEISĖTOS ĮTAKOS ĮVEDANT
SANKCIJAS BALTARUSIJOS RESPUBLIKAI**

2024-03-25 Nr. 731-I

Vilnius

1. **Komisija sudaryta** Lietuvos Respublikos Seimo 2023 m. spalio 31 d. nutarimu Nr. XIV-2215 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo laikinosios tyrimo komisijos galimo neteisėto informacijos apie asmenis rinkimo ir panaudojimo, galimo neteisėto poveikio žvalgybos ir kitų teisėsaugos institucijų veiklai, galimo kišimosi į 2019 metų Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų procesą, galimos neteisėtos paramos šiai rinkimų politinei kampanijai, galimų pranešėjų teisių pažeidimų, galimos neteisėtos įtakos įvedant sankcijas Baltarusijos Respublikai parlamentiniam tyrimui atlikti sudarymo“.

2. **Komisijos sudėtis:** Komisijos pirmininkas Vytautas Bakas, Komisijos nariai: Laurynas Kasčiūnas, Raimundas Lopata, Matas Maldeikis, Bronislovas Matelis, Vytautas Mitalas, Andrius Vyšniauskas.

3. **Komisijos tiriami klausimai:**

3.1. Apie kuriuos kandidatus 2019 metų Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose (jų aplinką) ir kokią informaciją 2018–2019 metais rinko Valstybės saugumo departamentas (toliau – VSD) ir (arba) jo pareigūnai? Ar VSD gavo kandidatų 2019 metų Prezidento rinkimuose ir (arba) jiems talkinusių asmenų prašymų surinkti informaciją apie juos dominusius asmenis, įvykius, procesus? Jeigu taip, kokią informaciją ir kam teikė VSD? Ar buvo vykdoma tokios informacijos rinkimo ir panaudojimo teisėtumo kontrolė? Kokia konkrečiai informacija buvo renkama, kas ir kada pavedė ją rinkti, kaip ji buvo naudojama? Kada ir kam ši informacija buvo perduota, kas ir kada su ja buvo supažindintas?

3.2. Ar 2018–2019 metais VSD ir (arba) jo pareigūnai rinko informaciją apie asmenis, kuriuos nurodė Pranešėjas savo 2019 m. balandžio 25 d. kreipimesi į Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetą (toliau – NSGK)? Kokia konkrečiai ir kokios apimties informacija buvo renkama, kas ir kada pavedė ją rinkti, kokiomis aplinkybėmis ir kodėl šis sąrašas atsirado VSD, kaip surinkta informacija buvo naudojama, kada ir kam perduota, kas ir kada su ja buvo

supažindintas? Iš kokių šaltinių informacija buvo renkama? Ar buvo vykdoma ir kaip buvo vykdoma tokios informacijos rinkimo ir panaudojimo bei saugojimo teisėtumo kontrolė?

3.3. Ar 2019 metų Prezidento rinkimuose kurio nors kandidato kampanijoje buvo panaudoti SEB banko klientų duomenys? Ar šio banko darbuotojams, vadovams, klientams buvo daromas poveikis remti konkrečius kandidatus? Jeigu taip, kas ir koku būdu tokį poveikį darė?

3.4. Kokios buvo visų 2019 metų Prezidento rinkimų kampanijos kandidatų finansavimo išlaidos, palyginti su tuo metu viešojoje erdvėje paskelbtais rinkimų politinių kampanijų finansavimo stebėsenos duomenimis? Kokių veiksmų ėmėsi Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija šią informaciją vertindama ir pagal savo kompetenciją užkardydama galimas neteisėtas veikas?

3.5. Kokią įtaką 2019 metų Prezidento rinkimus laimėjusiam kandidatui (jo sprendimams) ir arba jo rinkimų štabo nariams, patarėjams darė Baltarusijos Respublikos trąšų verslu besiverčiantys asmenys? Koks buvo šių asmenų vaidmuo Prezidento rinkimų kampanijoje?

3.6. Kokių konkrečių veiksmų ėmėsi Specialiųjų tyrimų tarnyba ir Generalinė prokuratūra gavusios Pranešėjo Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui pateiktą informaciją? Kokie sprendimai ir kada dėl šios informacijos buvo priimti? Jeigu sprendimai nebuvo priimti, dėl kokių priežasčių?

3.7. Komisijos papildomai tiriamas klausimas dėl pranešėjų apsaugos efektyvumo.

4. **Komisijos darbo trukmė:** 2023 m. spalio 31 d. – 2024 m. kovo 25 d.

5. **Komisijos posėdžių datos:** 2023 m. lapkričio 7 d., 2023 m. lapkričio 15 d., 2023 m. lapkričio 22 d., 2023 m. gruodžio 4 d., 2023 m. gruodžio 4 d. (uždaras posėdis), 2023 m. gruodžio 6 d., 2023 m. gruodžio 11 d. (uždaras posėdis), 2023 m. gruodžio 13 d., 2023 m. gruodžio 13 d. (uždaras posėdis), 2023 m. gruodžio 20 d., 2023 m. gruodžio 20 d. (uždaras posėdis), 2024 m. sausio 8 d., 2024 m. sausio 10 d., 2024 m. sausio 15 d., 2024 m. sausio 17 d. (uždaras posėdis), 2024 m. sausio 31 d., 2024 m. vasario 5 d., 2024 m. vasario 7 d., 2024 m. vasario 12 d., 2024 m. vasario 14 d. (uždaras posėdis), , 2024 m. vasario 26 d., 2024 m. vasario 28 d., 2024 m. kovo 4 d., 2024 m. kovo 4 d. (uždaras posėdis), 2024 m. kovo 6 d. (uždaras posėdis), 2024 m. kovo 13 d. (išvažiuojamasis uždaras posėdis), 2024 m. kovo 25 d. (uždaras posėdis).

6. **Komisijos posėdžiuose dalyvavo:** Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros atstovai: generalinė prokurorė Nida Grunskienė, Vidaus tyrimų skyriaus vyriausiojo prokuroro padėjėja Gintarė Bliujienė, Vidaus tyrimų skyriaus vyriausiasis prokuroras Raimondas Petrauskas, Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento vyriausiasis prokuroras Artūras Urbelis, Vidaus tyrimų skyriaus prokuroras Valdas Uždanavičius, buvęs generalinis prokuroras Evaldas Pašilis, buvęs generalinio prokuroro pavaduotojas Žydrūnas Radišauskas; Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos atstovai: direktorius Linas Pernavas, buvęs direktorius Žydrūnas Bartkus, buvęs pareigūnas (neviešinamas); VSD atstovai: direktorius Darius Jauniškis, direktoriaus pavaduotojas Remigijus Bridikis, buvęs pareigūnas, pranešėjas Tomas Gailius, VSD pareigūnai (neviešinami); Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos atstovai: pirmininkė Lina Petronienė, buvusi pirmininkė Laura Matjošaitytė; Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos atstovai: buvęs viceministras Mantas Adomėnas, viceministras Egidijus Meilūnas, viceministras Jonas Survila; Seimo narys Žygimantas Pavilionis; UAB „TNS LT“ atstovai: direktorius Gytis Juodpusis, Monitoringo vadovė Giedrė Juronienė; žurnalistai Birutė Davidonytė ir Dovydas Pancеровas; buvusi 2019 m. Respublikos Prezidento rinkimų kandidato Gitano Nausėdos politinės kampanijos įždininkė Vilma Gražulevičienė; susisiekimu ministras Marius Skuodis; Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos Užsienio politikos grupės patarėja Skirmantė Straigienė; UAB „Idea Prima“ direktorius Paulius Tamulionis; buvęs 2019 m. Respublikos Prezidento rinkimų kandidato Gitano Nausėdos rinkimų štabo komunikacijos vadovas Aistis Zabaraukas; Seimo kanceliarijos patarėjos: Jurgita Petniūnaitė, Laima Ragauskienė, Indrė Žukauskaitė.

Kviesti liudyti Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda (į Komisijos raštu pateiktus klausimus neatsakė), buvusi Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos kanclerė

Algė Budrytė (atsakymus į Komisijos klausimus pateikė raštu) ir buvęs AB SEB banko darbuotojas J. V. neatvyko.

7. Teisės aktai, kuriais atlikdama tyrimą vadovavosi Komisija: Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos Seimo statutas, Lietuvos Respublikos Seimo laikinųjų tyrimo komisijų įstatymas, Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymas, Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymas, Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymas, Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymas, Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas.

8. Komisijos tyrimo rezultatai:

8.1. Apie kuriuos kandidatus 2019 metų Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose (jų aplinką) ir kokią informaciją 2018–2019 metais rinko Valstybės saugumo departamentas (toliau – VSD) ir (arba) jo pareigūnai? Ar VSD gavo kandidatų 2019 metų Prezidento rinkimuose ir (arba) jiems talkinusių asmenų prašymų surinkti informaciją apie juos dominusius asmenis, įvykius, procesus? Jeigu taip, kokią informaciją ir kam teikė VSD? Ar buvo vykdoma tokios informacijos rinkimo ir panaudojimo teisėtumo kontrolė? Kokia konkrečiai informacija buvo renkama, kas ir kada pavedė ją rinkti, kaip ji buvo naudojama? Kada ir kam ši informacija buvo perduota, kas ir kada su ja buvo supažindintas?

8.1.1. Komisija nustatė:

8.1.1.1. Pranešėjas Tomas Gailius 2019-04-25 kreipimesi į NSGK pirmininką V. Baką nurodė, kad „2018-07-13 dieną VSD direktoriaus pavaduotojas R. Bridikis savo tarnybiniame kabinete man padavė du lapus su žmonių vardais ir pavardėmis. Paaiškino, kad lape, kuriame yra mažiau vardų ir pavardžių, yra vieno iš kandidato į LR Prezidentus komandos nariai, o kitame, kur daugiau vardų ir pavardžių – verslininkai, į kuriuos bus kreipiamasi dėl paramos rinkimuose. Paaiškino, kad direktoriaus nurodymu šiuos asmenis reikia patikrinti VSD duomenų bazėse ir visą surinktą informaciją aš asmeniškai pateikčiau D. Jauniškiui. Pridūrė, kad tai itin slaptas pavedimas, pasiteiravo, kas jį vykdys. Jį informavau, kad viena iš mano vadovaujamos valdybos skyriaus viršininkų. Pateiktus lapus su vardais ir pavardėmis liepė atsišviesti, o originalus grąžinti jam. Po kelių dienų aš surinktą informaciją popieriniame variante pristačiau D. Jauniškiui ir pakomentavau žodžiu. Direktorius pokalbio pabaigoje man pasakė, kad jis pateiktos informacijos pilnoje apimtyje „Jam“ nepasakos, o tik įvardins asmenis, kurie yra blogi. Pridedamos lapų su vardais ir pavardėmis kopijos“.

<...> 2018-09-25 d. dienos ryte VSD direktoriaus pavaduotojas R. Bridikis savo tarnybiniame kabinete man pasakė, kad kandidatai į LR Prezidentus nuo TS-LKD partijos Ž. Pavilionis su V. Ušacku tarpusavyje kariauja. Ir mums reikia paremti Ž. Pavilionį informacija, kuri įrodytų, kad V. Ušackas yra prorusiškas. Savo rankose laikė lapus su kažkokiu tekstu, kurį skaitydamas komentavo, „nors jis Čia ir pats viską gerai dėlioja“. Pasakė, kad visą informaciją reikia pateikti direktoriui vėliausiai iki 15 valandos tos pačios dienos <...>

2019 sausio 22 d. man grįžus iš atostogų direktoriaus pavaduotojas R. Bridikis savo darbo kabinete man papasakojo, kad mano atostogų metu mano pavaldiniams, t. y. vienam iš pavaduotojų ir vienai skyriaus viršininkei buvo duota direktoriaus užduotis surinkti informaciją apie kandidato į LR Prezidentus G. Nausėdos komandos narius. Pasakė, kad apie šią užduotį žino tik direktorius, R. Bridikis, mano du pavaldiniai, dabar ir aš. Nurodė, kad man kištis nereikia, kad tai atliks mano pavaldiniai, tik, kad aš žinočiau. Po šio pokalbio, aš pavaldinių apie tai pasiteiravau, jie man patvirtino ir pasakė, kad užduotis dalinai įvykdyta ir informacija yra pateikta R. Bridikiui ir direktoriui“.

8.1.1.2. Lietuvos Respublikos Seimo 2023-05-09 vakariniame posėdyje (posėdžio Nr. 269 stenograma) atsakydamas į klausimą „Kokia tvarka vadovaudamiesi atliekate fizinių asmenų patikrinimą, kaip registruojamas patikrinimo faktas, rezultatai, <...>?“, D. Jauniškis nurodė, kad „Pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys VSD veiklą yra Lietuvos Respublikos

Konstitucija, Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymas ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas.

Žvalgybos įstatymas nurodo, kad pagrindinis žvalgybos institucijų veiklos tikslas yra stiprinti Lietuvos nacionalinį saugumą, renkant informaciją apie rizikos veiksnius, pavojus ir grėsmes, pateikiant ją nacionalinį saugumą užtikrinančioms institucijoms ir šalinant šiuos rizikos veiksnius, pavojus ir grėsmes.

Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymu yra įtvirtinti šie VSD uždaviniai: vykdyti žvalgybą ir kontržvalgybą, tirti, analizuoti ir prognozuoti visuomeninius, politinius bei ekonominius procesus, susijusius su grėsmėmis nacionaliniam saugumui; laiku atskleisti veikas, keliančias grėsmę valstybės saugumui, suverenitetui, teritorijos neliečiamybei ir vientisumui, konstitucinei santvarkai, valstybės interesams, gynybinei ir ekonominei galiai; užkirsti kelią šioms veikoms ir jas šalinti įstatymų nustatyta tvarka. Tai tokie uždaviniai yra keliami Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymu.

Žvalgybos įstatymo 10 straipsnio 1 dalis įtvirtina nuostatą, kad žvalgyba ir kontržvalgyba yra vykdoma vadovaujantis Valstybės gynimo tarybos patvirtintais žvalgybos informacijos poreikiais ir prioritetais žvalgybos užduočių pagrindų. Pažymėtina ir tai, kad, atsižvelgiant į VSD priskirtus uždavinius, specialūs teisės aktai taip pat įpareigoja VSD teikti išvadas dėl asmenų keliamos grėsmės valstybės saugumui. Minėti teisės aktai sudaro teisinį pagrindą vykdyti asmenų patikrą.

*Vidiniame teisės akte dėl asmenų tikrinimo yra apibrėžtas teisinių pagrindų baigtinis sąrašas, kada atliekamas asmens patikrinimas. <...> Taip pat įtvirtinti principai, kurių būtina laikytis atliekant patikrą. Aš juos pacituosiu: a) teisėtumo, kuris reiškia, kad asmens tikrinimas atliekamas tik esant teisiniam pagrindui; b) proporcingumo, kuris reiškia, kad asmens tikrinimas atliekamas tik tokia apimtimi, kuri būtinai reikšminga vykdant VSD teisės aktais priskirtas funkcijas; c) objektyvumo, kuris reiškia, kad informacija negali būti renkama selektyviai, turi būti neiškraipyta ir nešališka. **Taip pat akcentuotina, kad ne tik paieškos rezultatai yra įforminami raštu, bet ir bet kokia paieška informacinėse sistemose yra fiksuojama ir gali būti patikrinta bei įvertintas jos teisėtumas ir pagrįstumas**“.*

Lietuvos Respublikos Seimo 2023-05-09 vakariniame posėdyje (posėdžio Nr. 269 stenograma) atsakydamas į klausimą „Ar iš tuometinio kandidato į prezidentus G. Nausėdos aplinkos buvo gautas prašymas atlikti fizinių asmenų patikrinimą? Koks buvo prašymo motyvas ir teisinis pagrindas? Kas jums iš kandidato į prezidentus G. Nausėdos aplinkos (štabo narių, kampanijos talkininkų, rėmėjų ar galimų rėmėjų) pateikė sąrašus, kuriuos turėjote patikrinti? Ar pats kandidatas į prezidentus, ar kitas asmuo prašė jūsų tokio patikrinimo? Ar toks tikrintinų asmenų sąrašo pateikimas buvo vienkartinis, ar tai daryta per kelis kartus? Kiek tikrintinų asmenų buvo pateikta, kokie jų asmens duomenys buvo surašyti?“, D. Jauniškis nurodė, kad „VSD nėra gavęs jokių nei kandidato į prezidentus G. Nausėdos, nei jo aplinkos prašymo atlikti fizinių asmenų tikrinimą. Duomenys apie kandidato aplinkos narius buvo gauti įgyvendinant žvalgybos metodus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Tuometinio kandidato į prezidentus G. Nausėdos aplinka, kaip ir kitų kandidatų į prezidentus aplinka, buvo tikrinta siekiant įvertinti kontržvalgybines grėsmes. Aš tą jau sakiau ne kartą. Tai visiškai atitinka Žvalgybos įstatymo nuostatas, VSD keliamus uždavinius bei Valstybės gynimo tarybos nustatytus poreikius. Galiu tik pabrėžti, kad dar iki oficialaus kandidatų registravimo Valstybės saugumo departamentas fiksovo užsienio valstybių žvalgybos ir saugumo tarnybų domėjimąsi galimais kandidatais Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose ir jų aplinka. Taip pat atkeiptinas dėmesys, kad kišimasis į užsienio valstybių rinkimų procesą atitinka Rusijos veiklos metodus. Tai patvirtina viešai žinomi Rusijos bandymai paveikti Jungtinių Amerikos Valstijų prezidento rinkimų rezultatus. Pažymėtina, kad 2018 metų pavasarį paskelbtame viešame Valstybės saugumo departamento ir Antrojo operatyvinių tarnybų departamento grėsmių nacionaliniam saugumui vertinime VSD perspėjo, kad artėjant 2019 metų rinkimams Rusija bandys įgyti didesnės įtakos politiniams ir visuomeniniams procesams Lietuvoje. Žvalgybos įstatymo 16 straipsnyje aiškiai įtvirtinta teisė VSD tvarkyti asmenų, kurių duomenų tvarkymas yra būtinas siekiant įvertinti informaciją apie

išorės rizikos veiksniais, pavojus ar grėsmes Lietuvos nacionaliniam saugumui, valstybės interesams, gynybinei ir ekonominei galiai, asmens duomenis. **Todėl, įvertinus teisės aktų nuostatas, akivaizdu, kad Valstybės saugumo departamentas turėjo ne tik teisę, bet ir pareigą tvarkyti duomenis, kurie buvo būtini prognozuoti ir nustatyti rizikos veiksniais, galinčius įtakoti mūsų šalies visuomeninius, politinius procesus**“.

Lietuvos Respublikos Seimo 2023-05-09 vakariniame posėdyje (posėdžio Nr. 269 stenograma) atsakydamas į klausimą „Ar teikėte Seimo NSGK tikrovės galimai neatitinkančią informaciją dėl to, kad VSD Prezidento rinkimų kampanijos metu neva tikrino visų kandidatų komandų narius?“, D. Jauniškis nurodė, kad „**Atsakingai pareiškiu, kad Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui buvo pateikta tik tikrovę atitinkanti informacija. Be to, komitetui, kaip VSD veiklos parlamentinę kontrolę atliekančiam subjektui, buvo sudaryta galimybė patikrinti pateiktos informacijos teisingumą**“.

8.1.1.3. **Komisijos 2024-02-28 posėdyje** atsakydamas į klausimą „Apie kokius kandidatus 2019 metų Prezidento rinkimuose, jų aplinką ir kokią informaciją rinkote jūs kaip Valstybės saugumo departamento direktorius<...>?“, VSD direktorius D. Jauniškis nurodė, kad „**Aš kaip direktorius jokios informacijos nerinkau, bet departamentas tikrino, tai yra pagal visus įstatymus, kurie apibrėžia žvalgybos veiklą, tai yra pagal Lietuvos Konstituciją, pagal Lietuvos žvalgybos įstatymą ir pagal Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymą. Šitais pagrindais buvo tikrinami visi kandidatai ir jų aplinka**“.

Atsakydamas į klausimą „Apsistokime tada bent jau prie trijų pagrindinių kandidatų: pono G. Nausėdos, I. Šimonytės ir S. Skvernelio. Ar apie šituos asmenis Valstybės saugumo departamentas ar jūs rinkote informaciją, apie juos ir apie jų aplinką?“, D. Jauniškis nurodė, kad „Mes tikrinome informaciją kiekvieno kandidato aplinkos ir kiekvieno kandidato“.

Atsakydamas į klausimus „Galėtumėte detalizuoti, tarkime, atskirai pagal kiekvieną, kokią tą informaciją tikrinote? <...> darbo vieta, gimimo metai, finansinė padėtis? Kas tai per informacija? Teistumas? <...> Ryšiai su kitų žvalgybų arba specialiųjų tarnybų institucijomis?“, D. Jauniškis nurodė, kad „**Aš dar kartą kartoju: buvo paprašyta patikrinti, ar nėra informacijos dėl kontržvalgybinių grėsmių**“. „<...> **Ar nėra ryšių su kitos šalies žvalgybos institucija. Ar nėra kažkokių grėsmių iš... kitų šalių įtakos ar dar kažko? Tai yra kontržvalgybos grėsmės. Tai yra jeigu yra tam tikros kontržvalgybinės grėsmės, tada automatiškai įsijungia kiti mechanizmai. Tuo metu, ką aš noriu pabrėžti, jokių rizikų nebuvo rasta, jokių kitų veiksmų nebuvo imtasi**. <...>“.

Atsakydamas į klausimą „<...> Ar buvo kandidatų, kurie atnešė patikrinti jums informaciją?“, D. Jauniškis nurodė, kad „Tikrinome informaciją apie kiekvieną kandidatą ir jo aplinką. <...> Ne, nebuvo tokių kandidatų. <...>“.

Atsakydamas į klausimą „Kokią konkrečiai informaciją pavedėte surinkti? <...> Kur – duomenų bazėse, viešuose šaltiniuose?“, D. Jauniškis nurodė, kad „**Aš dar kartą įvardinu: patikrinti, ar nėra kontržvalgybinė grėsmė. <...>. VSD duomenų bazėse <...>**“.

Atsakydamas į klausimą „<...> Pagal pranešėjo pateiktą informaciją pirmasis pavedimas jam buvo duotas 2018 metų liepos mėnesį, tai yra tuo metu dar net nebuvo prasidėjusi nei rinkimų kampanija, nei asmenys buvo pasiskelbę kandidatais. Komisija vykdė apklausas, pavyzdžiui, pono G. Nausėdos štabo narių. Būtent tuo metu, 2018 metų liepos mėnesį, patys štabo nariai nežinojo, kas yra štabo nariai, ar jie bus jais, ar jis buvo, jis net nebuvo suformuotas. Tai jūs galite patikslinti šiuo atveju, kokias jūs čia tas aplinkas tikrinote ir kodėl?“, D. Jauniškis nurodė, kad „Šiuo atveju aš vėlgi dar kartą sakiau iš Seimo tribūnos, tai yra buvo žmogiškasis šaltinis, kuris yra traktuojamas kaip žvalgybos šaltinis, kuris atnešė ir padavė tam tikrus sąrašus. Juos reikėjo patikrinti“.

Atsakydamas į klausimą „Čia apie visus kandidatus atnešė ar apie vieną kandidatą?“, D. Jauniškis nurodė, kad „Jeigu konkrečiai dabar mes kalbame, tai apie vieną kandidatą. Šiuo atveju – taip“.

Atsakydamas į klausimą „<...> Jeigu apie poną G. Nausėdą informaciją pradėjote tikrinti 2018 metų liepos mėnesį, tai yra iki Prezidento rinkimų ir dar iki štabų sudarymo, tai apie kitus

kandidatus, ponią I. Šimonytę, S. Skvernelį, kada ta patikra prasidėjo?“, D. Jauniškis nurodė, kad „Aš dabar tiksliai negaliu pasakyti, reikėtų tikrintis“.

Atsakydamas į klausimą „O kaip jūs sužinote, kad asmuo yra kandidatas ar nėra kandidatas? Nes konkrečiu atveju, kai kalbame apie G. Nausėdą, <...>, jūs tikrinimą atlikote iki tam žmogui apsisprendžiant kandidatuoti rinkimuose, ir jūs gavote informaciją iš žmogiškojo šaltinio. Tai realiai jūs net ne apie kandidatą tikrinote informaciją – jūs tikrinote kažkokio privataus asmens, kuris yra viešai kotiruojamas kaip galimas kandidatas, suteiktą informaciją. Iš kur jūs žinote, kad tai yra kandidatas, tuo metu, kai žmogus dar nėra nei paskelbęs, nei pasakęs, kad kandidatuos? <...> Ir kodėl yra pagrindas tą daryti?“, D. Jauniškis nurodė, kad „Aš dabar tiksliai neprisiminsiu. <...>“.

Atsakydamas į klausimą „Bet kokių pagrindu jūs tikrinote tuo metu privataus asmens, nes tai yra privatus asmuo, kažkokią aplinką, žmones, ... su kuriais jis bendrauja? <...>“, D. Jauniškis nurodė, kad „Vėlgi, buvo vadovaujamasi Žvalgybos įstatymu ir visais galiojančiais įstatymais. Valstybės saugumo departamentas nepažeidė jokių įstatymų šiuo atveju“.

Atsakydamas į klausimą „Bet tai jūs gavote apie poną G. Nausėdą ir jo aplinką asmenų sąrašą, ar kažkas kitas? Žmogiškasis šaltinis jums tiesiogiai perdavė?“, D. Jauniškis nurodė, kad „Taip, tai buvau aš, tą aš jau ne kartą sakiau“.

Atsakydamas į klausimą „O iš kur jūs sužinojote, kad tai kandidato G. Nausėdos štabo nariai? Jums apie tai pasakė tas žmogiškasis šaltinis?“, D. Jauniškis nurodė, kad „Žmogiškasis šaltinis irgi sakė, kad tikrai bus kandidatavimas į prezidentus to žmogaus, be to, man atrodo, buvo irgi perdėm aišku ir viešojoje erdvėje, kad, ko gero, tai bus padaryta“.

Atsakydamas į klausimą „<...> su žmogiškuoju šaltiniu jūs bendravote ne vieną kartą, rodos, trys kartai buvo, kai pateikta informacija. <...>. Šaltinis atneša jums informaciją, jūs pasikalbate, paimate, toliau informacija ateina kitą kartą. Tai žmogiškasis šaltinis neklausia jūsų, tai ta pirmoji informacija, kurią daviau, ten viskas gerai, ir paduoda antrą informacijos paketą, tada trečią paketą? Tai jūs pokalbiuose su žmogiškuoju šaltiniu jam bent užsiminėte, ten gerai, negerai su tais sąrašais, yra grėsmių, nėra grėsmių, na, vis tiek pokalbis tai įvyko“, D. Jauniškis nurodė, kad „Be abejo, bet aš sakau, dar kartą kartoju, aš visada stengiuosi laikytis įstatymų ir reglamentų, ir, sakykime, Žvalgybos pareigūno kodeksas neleidžia dalintis informacija, kuri yra slapta ar, sakykime, panaudota, sakykime taip, paimta iš duomenų bazių. Niekas negavo jokio kažkokio vėlgi apibendrinto atsakymo. Ar buvo klausimų, aš tikrai apie tai nekalbėsiu. Žodžiu, tai vėlgi sakau dar kartą, trečiosios šalys šitos informacijos negavo“.

Atsakydamas į pastabą „<...> žurnalistiniame tyrime vieną ištrauką, yra cituojamas jūsų pokalbis su ponu T. Gailiumi. Tai kaip čia dabar padaryti, kalbėjo D. Jauniškis, skaitydamas pranešėjo atneštą slaptą informaciją. Gal aš jam nepasakosiu, kas čia parašyta konkrečiai, nes jis neturi leidimo, tiesiog pasakysiu, kas iš sąrašo yra blogas ir kas geras“, D. Jauniškis nurodė, kad „Aš, tiesą sakant, neatsimenu, ką aš tuo metu sakiau, prieš kiek čia metų turbūt jau buvo, tai nežinau, apie ką, gal buvo pasvarstymai, jeigu ten kalbant apie kandidatus, gal įspėti juos, sakykime, jeigu ten būtų kažkokių grėsmių. <...>. Atsiprašau, aš neprisimenu žodžių, kuriuos aš tuo metu sakiau <...>“.

Atsakydamas į klausimą „<...> Kaip jūs galite paaiškinti, kad liepos 13 dieną, tai yra iki 2018 m. liepos 13 d., kuomet apie savo štabo sudėtį galėjo žinoti tik vienintelis žmogus, tai yra ponas G. Nausėda, na, iš esmės galbūt jo šeimos nariai, nes netgi štabo nebuvo suformuota, kaip gali atsitikti taip, kad visas štabo narių sąrašas pateikiamas VSD? Ar tai buvo tas šaltinis G. Nausėda? Aš tada turiu taip paklausti“, D. Jauniškis nurodė, kad „Ne, tai nebuvo G. Nausėda. Bet aš vėlgi sakau, ta prasme, saugodamas šaltinį ir kitus dalykus, aš negaliu toliau kalbėti“.

Atsakydamas į klausimą „Bet jeigu šiuo atveju jūs apie poną G. Nausėdą sakote, kad tai yra žmogiškasis šaltinis... tada, kokie šaltiniai yra apie kitus kandidatus? <...> Bet šiuo atveju kandidatų aplinkos vis tiek turi būti sudaromi sąrašai, duodami pavedimai, ar ne? Tai buvo sudaromi tokie sąrašai, buvo duodami jūsų pavedimai tikrinti kitų kandidatų aplinkas jūsų pavaldiniams ir kas juos darė?“, D. Jauniškis nurodė, kad „Žvalgyba dirba visokiais metodais, dar kartą sakau, ir turi ne tik žmogiškųjų šaltinių metodą. Jie visi yra, ta prasme, aprašyti, bet jie yra

irgi taip pat, man atrodo, jeigu aš neklystu, Vyriausybės aprašyti, Vyriausybės patvirtinti. <...> Aš dar kartą sakau, Valstybės saugumo departamentas pagal savo galimybes surinkdamas visą informaciją irgi apie kandidatus arba turėdamas tą informaciją, dar kartą sakau, tikrinosi tą informaciją savo metodais. Tai buvo daroma irgi įstatymų rėmuose“.

Atsakydamas į klausimus „<...> jūs sakote, kad jūs gavote informaciją iš žmogiškojo šaltinio ir, kaip sakėte, vadovavotės Konstitucija ir įstatymais, tai ar ta informacija, kurią jūs gavote, tai buvo kas – lapai kažkokie ar tai buvo skaitmeninė laikmena? <...> Tai jūs juos kažkaip įregistravote, tuos? <...> O jūs galite pateikti kažkokius įrodymus, kada jie buvo įregistruoti, kaip, kokiū būdu?“ D. Jauniškis nurodė, kad „Aš dabar kiek prisimenu, buvo lapai, kurie buvo po to atiduoti ir perkelti į skaitmeninę erdvę. <...> Taip, jie buvo įregistruoti ir, kiek žinau, jie yra būtent skaitmeninėje erdvėje ir išlikę. <...> Man atrodo, kad jie yra įregistruoti būtent VSD šitose skaitmeninėse formose“.

Atsakydamas į klausimą „Jūs galite komisijai pateikti tokius įrodymus, kad jie <...> gavimo metu... Kada jie buvo įregistruoti, tie lapai?“ D. Jauniškis nurodė, kad „Aš dabar nepasakysiu. Aš dar kartą sakau, aš tuos sąrašus atidaviau savo pavadootojui, kuris jau ten pagal visą tvarką juos ten įformino kažkaip kitaip“.

Atsakydamas į klausimą „Bet čia ir kyla problema. Jeigu jinai buvo nustatyta tvarka registruota, tai problemų kaip ir nėra, bet jeigu ji nebuvo oficialiai registruota, tada kyla klausimų“, D. Jauniškis nurodė, kad „Aš daviau žodinį pavedimą. Tuo metu įstatymai tai leido, leidžia ir dabar. Bet dabar sistema yra sutvarkyta, pertvarkyta po viso šito skandalo, yra padaryti tam tikri pakeitimai. Valstybės saugumo departamente dabar yra aiškiai sureglamentuota, kaip šitie procesai eina ir taip toliau“.

Atsakydamas į klausimą „O kalbant apie žmogiškąjį šaltinį, pagal taisykles tas žmogiškasis šaltinis taip pat turi būti įtrauktas į tam tikras VSD procedūras. <...>. Jeigu tai buvo žmogiškasis šaltinis, kreipėsi į oficialią valstybės instituciją, jis turėtų būti saugomas, kaip jūs sakote, tai pagal vidines tvarkas jūs turėtumėte suteikti jam identifikacinį numerį, slapyvardį, atlikti kitas procedūras. Jos buvo padarytos ar ne?“ D. Jauniškis nurodė, kad „Aš dabar tiksliai negaliu dėl šito dalyko atsakyti, bet pagal tuo metu galiojusius įstatymus ir dabar galiojančius įstatymus mes jį skaitome kaip slaptą bendradarbį, kaip šaltinį. Atsiprašau, kaip šaltinį“.

Atsakydamas į klausimą „Ar jūs, gavęs tuos tris sąrašus, ir po to, kai juos patikrino jūsų pareigūnai Valstybės saugumo departamento valdybos, gavote kokios nors informacijos, kad Prezidento G. Nausėdos aplinkoje gali būti asmenų, kurių veikla kelia riziką nacionaliniam saugumui?“ D. Jauniškis nurodė, kad „Aš neprisimenu tokio fakto, kad būtų kažkas pasakęs, kad ten yra kažkokių...“.

Atsakydamas klausimą „<...> gerbiamas Seimo narys Ž. Pavilionis kreipėsi į jus, neva, sakau, neva kreipėsi į jus tam, kad būtų surinkta informacija, kuri kompromituotų poną V. Ušacką. Ar buvo tokia situacija, ar ne?“ D. Jauniškis nurodė, kad „Neatsimenu, kad būtų tokia situacija. Aš dar kartą sakau, Valstybės saugumo departamentas laikosi neutralumo principo, politinio neutralumo principo. Yra labai pavojinga žvalgybai turbūt gauti kažkokius prašymus iš Seimo narių ir mes to principo griežtai laikomės. <...> Mano ir atsakymas, kad nebuvo kreiptasi ir jokių užsakymų ar prašymų mes nevykdome“.

Atsakydamas į klausimą „Ponas Ž. Pavilionis į jus nesikreipė? <...> Į jūsų pavadootojus? <...> Ar jūs apskritai teikėte ponui Ž. Pavilioniui kokią nors informaciją apie poną V. Ušacką?“ D. Jauniškis nurodė, kad „Ne. Neprisimenu, kad tokią informaciją būčiau teikęs“.

8.1.1.4. Komisijos 2024-02-07 posėdyje atsakydamas į klausimą „<...> jūs davėte pavedimą patikrinti 2018 m. liepos 13 d. kandidatų į Prezidentus komandos ir galimų rėmėjų verslininkų sąrašą?“ VSD direktoriaus pavadootojas R. Bridikis nurodė, kad „Buvo gautas sąrašas, kurį aš daviau pavedimą patikrinti“.

Atsakydamas į klausimus „<...> kas tai buvo per pavedimas ir iš kur jūs tuos sąrašus gavote? <...> Kas jums jį perdavė? Vadovai ar jūsų šaltiniai?“ R. Bridikis nurodė, kad „Buvo gautas iš vadovo <...> Valstybės saugumo departamento direktoriaus“.

Atsakydamas į klausimą „Informacinės sistemos, tai kas čia – viešieji šaltiniai, viešosios duomenų bazės, ar čia yra kažkokios VSD turimos?“, R. Bridikis nurodė, kad „Ir VSD turimos“.

Atsakydamas į klausimą „Ar kitų kandidatų aplinkos buvo tikrintos?“, R. Bridikis nurodė, kad „Tikrinimai buvo, kaip ir minėjau, orientuoti ne į konkretų asmenį, ne į konkrečius asmenis, o į procesus ir būtent ar tuose procesuose <...> Mes siekėme suprasti, ar nėra rizikų, pavojų ir grėsmių šitų procesų dalyviams. Tiesiog. Tai yra jau tam tikra metodologija, tam tikras darbas, pastangos, kur yra gaunama informacija, kaip minėjau, skirtingais būdais. Vis dėlto svarbu pabrėžti akcentas yra ne į konkretų asmenį“.

Atsakydamas į klausimą „Ar iki to laiko jūs kam nors davėte pavedimą tikrinti kitų kandidatų aplinkas...“, R. Bridikis nurodė, kad „Ne, aš tokio nesu davęs“.

Atsakydamas į klausimus „Kam T. Gailius turėjo pateikti surinktą informaciją“ ir „Ar jums žinoma, ką su šia informacija vėliau darė ponas D. Jauniškis? Kas, koks jos likimas?“, R. Bridikis nurodė, kad „Manau, kad buvo įvardinta, kad vadovui, direktoriui. <...> Paprastai vadovas turi diskreciją spręsti, ką jis daro su šia informacija“.

Atsakydamas į klausimą „<...> buvo daromas vertinimas tos informacijos, kažkokia analizė, tolimesni veiksmai? Kas su ja buvo? Ar tiesiog atiduoda vadovui?“, R. Bridikis nurodė, kad „Toliau vadovo diskrecija yra planuoti, organizuoti darbą pagal gautus rezultatus“.

Atsakydamas į klausimą „<...> jūs sakote, atsakingas buvote už visus tyrimus, kurie vyksta iš VSD. Kaip galite paaiškinti <...> situacija, kad VSD vadovas 2018 metų liepą paprašo patikrinti žinomus žmones apie poną... iš pono G. Nausėdos aplinkos? Tada už poros mėnesių šitie patys žinomi žmonės, dalis iš jų, stovi aplink kandidatą G. Nausėdą, kuris skelbia kandidatavimą? <...> Antras. 2019 metų sausį patikrintate štabo savanorius, o už mėnesio G. Nausėda atsidaro štabą. Kaip galite paaiškinti tai, kad apklausos metu net patys artimiausi štabo nariai tuo metu, kai VSD tikrino informaciją, nežinojo, kokia bus štabo sudėtis? Iš kur VSD gali tą informaciją žinoti, jeigu ne iš paties kandidato? Kaip taip gali būti? <...>“, R. Bridikis nurodė, kad „Neturiu jokių įžvalgų turbūt <...>“.

8.1.1.5. Komisijos 2024-03-04 posėdyje atsakydamas į klausimą „<...> ar būtent tą dieną, kai vyko Tėvynės sąjungos Priežiūros komiteto posėdis, dieną arba dvi prieš tai <...> jūs lankėtės Valstybės saugumo departamente? <...> jūs apskritai lankėtės Valstybės saugumo departamente ar susitikinėjote su kokiais nors VSD atstovais?“, Seimo narys Ž. Pavilionis nurodė, kad „Tikrai ne, nes aš gerai atsimenu tai. <...> aš tikrai su niekuo nesusitikinėjau, tą dieną tikrai. Manau, aš tikrai negaliu atsiminti, kada aš tiksliai susitikau, bet mano susitikimai nebuvo niekaip susiję su V. Ušacku <...> Tikrai ne. Tikrai ne“.

Atsakydamas į klausimą „O ar jūs buvote gavęs apskritai iš Valstybės saugumo departamento tuo laikotarpiu, sakykime, neprisirišant prie dienos, bet tuo metu, kai vyko pasirengimas kampanijai, kokios nors medžiagos apie poną V. Ušacką?“, Ž. Pavilionis nurodė, kad „Niekada gyvenime nesu nieko gavęs apie jokią politiką iš VSD. <...>“.

Atsakydamas į klausimą „Ar esate kada nors prašęs apie kokį nors... apie poną V. Ušacką informacijos iš Valstybės saugumo departamento?“, Ž. Pavilionis nurodė, kad „Mano pokalbiai buvo visai kiti, pavyzdžiui, prieš vykstant į užsienio šalis <...> visą laiką mano pokalbiai su VSD buvo nukreipti į užsienio priešus <...>“.

Atsakydamas į klausimą „<...> kaip jūs pats galėtumėte paaiškinti, kodėl vienas iš VSD vadovų, tai yra pavaduotojas, paprašė skubiai surinkti iki tos dienos 15 valandos informaciją, susijusią su V. Ušacku, ir perduoti ją Valstybės saugumo departamento direktoriui? <...>“, Ž. Pavilionis nurodė, kad „<...> Aš tikrai nesikalbėjau nei su tuo pavaduotoju, nei su saugumo vadu, nes aš negavau jokio atsakymo <...>“.

8.1.1.6. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija 2023 m. lapkričio 20 d. raštu Nr. 2R-6541(1.29.E) „Dėl medžiagos Seimo laikinajai tyrimo komisijai pateikimo“ nurodė, kad „<...> Atsižvelgdami į pateiktą teisinį reglamentavimą, pažymime, kad **Inspekcija neturi kompetencijos kontroliuoti (prižiūrėti) Valstybės saugumo departamento vykdomo asmens duomenų tvarkymo, kuris atliekamas nacionalinio (valstybės) saugumo tikslais**“.

8.1.1.7. **2024-03-08** raštu atsakydama į klausimą „Koks Jūsų vaidmuo buvo formuojant Gitano Nausėdos rinkimų komandą iki oficialaus kandidato paskelbimo kandidatuoti 2019 m. Prezidento rinkimuose“, buvusi Prezidento kanceliarijos kanclerė A. Budrytė nurodė, kad „Iki oficialaus paskelbimo iš esmės buvo tik keturių bendraminčių ratas. Vos kelios dienos iki oficialaus paskelbimo prie mūsų prisijungė dar viena šalininkė. Tiesa, subūrėme Politinę tarybą – savo sričių profesionalus, kurie dalyvavo oficialiame sprendimo paskelbime.“

Periodą iki oficialaus apsisprendimo paskelbimo 2018 m. rugsėjo 17 d. įvardinčiau daugiau kaip galimybių laimėti svėrimą nei komandos formavimą. Šis periodas buvo gausus susitikimų su įvairiais žmonėmis – visuomenininkais, politikais, politologais, verslininkais, kitų sričių atstovais. Daugelis iš jų vėlesniuose rinkimų etapuose nedalyvavo, kai kas atsidūrė oponentų stovyklose“.

Atsakydama į klausimus „Kada buvo pradėtas formuoti rinkimų štabas <...> Kada buvo suformuotas rinkimų štabas“, A. Budrytė nurodė, kad „Rinkimų štabas buvo pradėtas aktyviai formuoti po viešo paskelbimo apie kandidatavimą (2018 m. rugsėjo 17 d.). <...> Rinkimų štabą atidarėme ir komandą pristatėme 2019 m. vasario 05 d.“.

Atsakydama į klausimą „Kas formavo kandidato į Prezidentus Gitano Nausėdos rinkimų štabą? Kaip buvo priimami sprendimai įtraukti vieną ar kitą asmenį į rinkimų štabo narius? Kas tokius sprendimus priiminėjo? Ar asmenys buvo informuojami, kad jie yra oficialūs rinkimų štabo nariais“, A. Budrytė nurodė, kad „Pagrindinius centrinio štabo narius atrinkinėjau aš su galutiniu Gitano Nausėdos patvirtinimu. <...> Oficialiais centrinio štabo nariais ir regionų koordinatoriais laikėme tuos, kurie atitiko visus šiuos kriterijus: buvo patvirtinti mano ir Gitano Nausėdos“.

Atsakydama į klausimą „Kokių veiksmų ėmėsi Prezidentūra (Prezidento kanceliarija) po to, kai viešojoje erdvėje pasirodė informacija apie tai, kad Valstybės saugumo departamentas tikrino informaciją apie kandidato į Prezidentus Gitano Nausėdos štabo narius, artimą aplinką ir rėmėjus? Ar Jūs eidama Prezidento kanceliarijos vadovės pareigas gavote iš Prezidento Gitano Nausėdos su tuo susijusius pavedimus, jei taip, kokius ir kokių veiksmų ėmėtės“, A. Budrytė nurodė, kad „Pasirodžius minimai informacijai, Prezidento kanceliarija nesiėmė jokių veiksmų. Iš Prezidento nesu gavusi jokių pavedimų, susijusių su šiuo klausimu“.

8.1.2. **Komisija konstatuoja:**

8.1.2.1. Konstitucijos 22 straipsnyje nustatyta, kad žmogaus privatus gyvenimas neliečiamas. Informacija apie privatų asmens gyvenimą gali būti renkama tik motyvuotu teismo sprendimu ir tik pagal įstatymą. Įstatymas ir teismas saugo, kad niekas nepatirtų savavališko ar neteisėto kišimosi į jo asmeninį ir šeimyninį gyvenimą, kėsینimosi į jo garbę ir orumą.

8.1.2.2. Nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme nustatyta, kad Lietuvos nacionalinį saugumą užtikrina Lietuvos Respublikos piliečiai, jų bendrijos ir organizacijos, Respublikos Prezidentas, Seimas, Vyriausybė, kariuomenė, policija, VSD, kitos šiam tikslui valstybės įsteigtos institucijos, vadovaudamiesi Konstitucija ir įstatymais bei vykdydami savo pareigas ir funkcijas nacionalinio saugumo sistemoje.

Pagrindiniai nacionalinio saugumo objektai yra: žmogaus ir piliečio teisės, laisvės bei asmens saugumas; tautos puoselėjamos vertybės, jos teisės ir laisvos raidos sąlygos; valstybės nepriklausomybė; konstitucinė santvarka; valstybės teritorijos vientisumas; aplinka ir kultūros paveldas; visuomenės sveikata.

8.1.2.3. Nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme nustatyti VSD uždaviniai – stiprinti Lietuvos Respublikos nacionalinį saugumą renkant informaciją apie rizikos veiksnis, pavojus ir grėsmes, pateikiant ją nacionalinį saugumą užtikrinančioms institucijoms ir šalinant šiuos rizikos veiksnis, pavojus ir grėsmes. Rizikos veiksniai ir pavojai Lietuvos saugumui yra apibrėžiami Seimo nutarimu tvirtinamoje Nacionalinio saugumo strategijoje.

8.1.2.4. Nacionalinio saugumo strategijoje įtvirtinti Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesai. Vienas iš jų – valstybės suverenumas, teritorijos vientisumas ir demokratinė konstitucinė santvarka. Lietuvos Respublikos piliečių teisė laisvai rinkti savo politinius atstovus laikantis Konstitucijos nuostatų užtikrina gyvybingą demokratinę konstitucinę santvarką, žmogaus

teisių bei laisvių apsaugą, valstybės suverenumą, teritorijos vientisumą ir nepriklausomybę bei yra valstybės raidos ir piliečių gerovės kūrimo pagrindas.

8.1.2.5. Komisija konstatuoja, kad žmogaus ir piliečio teisės, laisvės bei asmens saugumas, konstitucinė santvarka yra svarbūs nacionalinio saugumo objektai. Lietuvos nacionalinį saugumą užtikrinančių institucijų, tarp jų ir VSD, veikla turi būti grindžiama teisėtumo, pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, visuomenės ir valstybės intereso viršenybės, atskaitomybės valstybės aukščiausiosioms nacionalinio saugumo užtikrinimui vadovaujančioms institucijoms, politinio neutralumo principais. Lietuvos žvalgybos tarnybos turi laikytis Žvalgybos įstatyme numatytų principų ir vykdant veiklą atstovauti viešajam interesui, užtikrinti pagrindines žmogaus teises ir laisves bei pasitikėjimą žvalgybos institucijų veikla, jų priimamais sprendimais. Politinio neutralumo principas įtvirtina, kad žvalgybos institucijos ir žvalgybos pareigūnai negali jiems suteiktų įgaliojimų panaudoti taip, kad savo aktyviais ar pasyviais veiksmais savavališkai įsiterptų į valstybėje vykstančius demokratinius procesus, dalyvautų priimant politinius sprendimus.

8.1.2.6. Venecijos komisija 2007 m. birželio 1–2 d. vykusioje 71-ojoje plenarinėje sesijoje priėmė ir 2015 m. kovo 20–21 d. vykusioje 102-ojoje plenarinėje sesijoje atnaujino Ataskaitą dėl saugumo tarnybų demokratinės priežiūros (toliau – Ataskaita), kurioje, be kita ko, pažymėta, kad Saugumo tarnybos turi būti tinkamai kontroliuojamos vykdomosios valdžios, kad išvengtų „valstybės valstybėje“ mentaliteto. Jie turi būti apsaugoti nuo piktnaudžiavimo ar neteisėto apie juos surinktos informacijos panaudojimo. Ataskaitoje pažymima, kad žvalgyba yra neišvengiama būtinybė šiuolaikinėms vyriausybėms, todėl saugumo tarnybos yra būtinos, kad kiekviena valstybė galėtų apsaugoti savo vertybes ir interesus (261 punktas), tačiau, paisant teisinės valstybės reikalavimų, turi būti užtikrinta teisėta saugumo tarnybų kontrolė (263 punktas). Saugumo tarnybų priežiūros ir atskaitomybės uždavinys – pritaikyti arba sukurti procesus, kuriais užtikrinama ir pagarba demokratijai, ir nacionalinis saugumas; tai turi būti taikoma visoms saugumo tarnybų atskaitomybės formoms, nesvarbu, ar priežiūrą vykdo vykdomoji valdžia, parlamentas, teismai, nepriklausomos ekspertų institucijos, ar kitos institucijos pagal skundų nagrinėjimo procedūras (264 punktas). Ataskaitoje dėl saugumo tarnybų demokratinės priežiūros, be kita ko, atkreipiamas dėmesys į tai, kad saugumo tarnybų vidaus kontrolė (pagrindimas dokumentais, struktūrinė agentūros kontrolė, gerą profesinę etiką skatinantys veiksniai ir t. t.) išlieka itin svarbi. Be jos neveikia nei vidinė, nei išorinė priežiūra.

Žvalgybos įstatymo 16¹ straipsnyje nustatyta, kad žvalgybos institucijos, vykdydamos įstatyme numatytą veiklą, renkamus asmens duomenis tvarko nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, vadovaudamosi Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymu. Šiame įstatyme nurodoma, kad duomenų valdytojas užtikrina, kad būtų saugomi registracijos įrašai bent apie šias duomenų tvarkymo operacijas, atliktas automatinėse duomenų tvarkymo sistemose: rinkimą, keitimą, užklausą, atskleidimą, įskaitant perdavimus, sujungimą ir ištrynimą. Užklausos ir atskleidimo registracijos įrašai turi suteikti galimybę nustatyti šių operacijų priežastis, datą ir laiką, taip pat, kiek tai įmanoma, nustatyti asmens, kuris atliko asmens duomenų užklausą arba asmens duomenis atskleidė, tapatybę ir šių asmens duomenų gavėjų tapatybę. Registracijos įrašai naudojami duomenų tvarkymo teisėtumui patikrinti, savikontrolėi, asmens duomenų vientisumui ir saugumui užtikrinti.

8.1.2.7. Asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymo nuostatos taikomos Lietuvos Respublikos kompetentingų institucijų atliekamam asmens duomenų tvarkymui, kai asmens duomenys tvarkomi, be kita ko, apsaugos nuo grėsmių visuomenės saugumui ir jų prevencijos tikslais. Duomenų valdytojas yra atsakingas už tai, kad asmens duomenys būtų tvarkomi teisėtai ir sąžiningai; renkami nustatytais, aiškiai apibrėžtais ir teisėtais tikslais ir netvarkomi su šiais tikslais nesuderinamu būdu; adekvatūs, tinkami ir ne per didelės apimties, atsižvelgiant į tikslus, kuriais jie tvarkomi; tvarkomi tokiu būdu,

kad būtų užtikrintas tinkamas asmens duomenų saugumas, įskaitant apsaugą nuo tvarkymo be leidimo arba neteisėto tvarkymo ir kt. Duomenų valdytojas yra atsakingas už šių reikalavimų laikymąsi ir turi sugebėti įrodyti, kad jų laikomasi. Institucijų priimti poįstatyminiai teisės aktai neturi prieštarauti šio įstatymo nuostatomis.

8.1.2.8. NSGK 2020-03-30 konstatavo, kad VSD veiklą reglamentuojantys vidaus teisės aktai nepakankamai aiškiai reglamentuoja VSD vadovybės pavedimų skyrimą, užduočių nustatymą, jų vykdymą, atsiskaitymą už juos, ir 2020-03-30 sprendimu Nr. 104-SPR-4 „Dėl Valstybės saugumo departamento veiklos“ VSD pasiūlė:

1) tobulinti vidaus darbo organizavimą, siekiant detaliam ir išsamiam vidiniuose teisės aktuose reglamentuoti VSD vadovybės užduočių, konkrečių pavedimų struktūriniam padaliniam ir žvalgybos pareigūnams teikimo, užduočių nustatymo ir jų įgyvendinimo, atsiskaitymo už jų vykdymą principus bei tvarką;

2) užtikrinti, kad sprendimai pradėti rinkti žvalgybos informaciją ar (ir) atlikti informacijos patikrinimą dėl fizinių ir (ar) juridinių asmenų, kurie galimai susiję su rizikomis, pavojais ar grėsmėmis, galinčiomis turėti reikšmės valstybės interesams, būtų formuluojami ir fiksuojami tik raštu arba VSD informacinėse sistemose, nurodant aiškų, VSD direktoriaus įsakymu patvirtintą žvalgybos informacijos rinkimo ir tikrinimo pagrindą;

3) pateikti NSGK konkrečius siūlymus ir teisės aktų projektus, kuriais būtų išsamiai peržiūrėti ir tobulinami VSD vidaus darbo organizavimo principai, užtikrinamas žvalgybos institucijos veiklos teisėtumas nuo sprendimų pradėti rinkti žvalgybos informaciją priėmimo, jos rinkimo ir tikrinimo procese iki tinkamo įforminimo ir pateikimo sprendimų priėmėjams, kaip numatyta Žvalgybos įstatyme ir kituose žvalgybos institucijų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose;

4) užtikrinti, kad VSD veiktų nuolatinis veiklos, valdymo, atitikties, informacinių sistemų vertinimo kontrolės padalinys (-iai), kuris (-ie) laiku teiktų siūlymus VSD vadovybei, siekiant užtikrinti žvalgybos institucijos veiklos teisėtumą ir reaguoti į nustatytus trūkumus;

5) <...>“.

8.1.2.9. Žvalgybos kontrolierių įstatymo 11 straipsnio 3 punkte numatyta, kad žvalgybos kontrolierius turi pareigą vertinti žvalgybinės informacijos rinkimo ir žvalgybos metodų taikymo bei kitos žvalgybos institucijų ir (ar) žvalgybos pareigūnų veiklos teisėtumą, galimo žmogaus teisių ir laisvių ar teisėtų interesų arba galimo asmens duomenų, tvarkomų nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, tvarkymo reikalavimų ar kitokius galimus žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje pažeidimus; 11 straipsnio 1 ir 2 punktuose nurodytos kitos žvalgybos kontrolieriaus pareigos, be kita ko, atlikti nuolatinę žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo priežiūrą, atlikti patikrinimus siekiant nustatyti, ar nėra pagrindo pradėti žvalgybos kontrolieriaus tyrimą. Tokiu būdu yra sudarytos teisinės prielaidos žvalgybos kontrolieriams pagal Žvalgybos kontrolierių įstatyme nustatytą kompetenciją atlikti nepriklausomą žvalgybos institucijų ir (ar) žvalgybos pareigūnų veiklos visapusišką ir veiksmingą veiklos kontrolę, atitikties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams vertinimą.

8.1.2.10. Komisija, siekdama išsiaiškinti ir atsakyti į Seimo jai pavestus klausimus, susijusius su Pranešėjo 2019-04-25 kreipimesi į NSGK nurodytų asmenų patikrinimu, informacijos apie juos rinkimu, 2023-12-14 raštu Nr. S-2023-5637 „Dėl informacijos Seimo laikinajai tyrimo komisijai pateikimo“ pagal kompetenciją paprašė žvalgybos kontrolierių surinkti Komisijos tyrimui atlikti būtina informaciją: kurių kandidatų į Lietuvos Respublikos Prezidento pareigas (toliau – kandidatas) ir kiek jų aplinkos žmonių buvo tikrinta 2019 metų Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų proceso metu. Komisija pavedė iš VSD duomenų bazių ir informacinių sistemų surinkti detalius duomenis apie kiekvieno Kandidato artimos aplinkos asmenų patikrinimą VSD bei kas, kokių tikslu ir kokių būdu VSD perdavė VSD tikrintų asmenų vardus, pavardes ar jų sąrašus patikrinimui ir ar ši informacija VSD buvo administruojama laikantis tuo metu galiojusios VSD gautos informacijos registravimo, perdavimo padaliniam vykdymui, saugojimo tvarkos.

Komisija konstatuoja, kad Komisijos pavedimas atliktas tik iš dalies, į Komisijos nurodytus klausimus neatsakyta, į kai kuriuos klausimus atsakyta tik formaliai ar pateikiant VSD vadovų liudijimams prieštaraujantis išvadas:

8.1.3. Komisijos išvados:

Apie kuriuos kandidatus 2019 metų Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose (jų aplinką) ir kokią informaciją 2018–2019 metais rinko Valstybės saugumo departamentas (toliau – VSD) ir (arba) jo pareigūnai?

8.1.3.1. Komisijos surinkta medžiaga patvirtina, kad VSD direktorius D. Jauniškis 2019 metų Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose rinko žvalgybos informaciją (duomenis, gautus vykdant žvalgybą ir kontržvalgybą)¹ apie rinkimuose ketinusio kandidatuoti Gitano Nausėdos aplinką – jo komandos narius, štabo narius, rėmėjus.

8.1.3.1.1. Nuo 2018 m. liepos mėn. rinkta informacija apie šiuos asmenis:

A. A. G.K. S. J. L. K. J. D. A. M. V. R. G. J. B.N.	M. J. A. G. V. L.Z. K. M. K. I. L. P. T. M. K. A.B.
---	--

A. Š. A. K. Z. P. R. V. D. D. A. S. P. D. G. B. A. B. D. Z. V. B. A. S. A. K. M. R. A. J. D.T. G. P. K. V. T. B. A. R. R. M.	R. L. V.K. A. A. K. A. M. P. N. D. A. S. D. N. G. B. A. A. P. T. S. M. A. P. I. P. D. D. G. S. M. G. D. T. S.P. R. J.
--	--

8.1.3.1.2. Nuo 2019 m. sausio mėn. rinkta informacija apie šiuos asmenis:

M. K. G. M.	J. T. R. P.	S. P. V. B.
----------------	----------------	----------------

¹Žvalgybos informacija – duomenys, gauti vykdant žvalgybą ir kontržvalgybą. Duomenys, gauti atliekant kriminalinės žvalgybos tyrimus, nėra žvalgybos informacija (Žvalgybos įstatymo 2 straipsnio 9 dalis).

J. R.	A. N.	A. G.
D. A.	M. T.	E. F.
P. M.	T. P.	
S. V.	V. S.	
V. Ž.	M. T.	
D. R.	M. K.	
A. M.	J. A.	
I. L.	I. G.	
L. S.	A. T.	
J. B.	S. K.	
V. R.	B. K.	
R. B.	O. U.	
J. Č.	E. P.	
A. K.	D. N.	
T. D.	D. S.	
T. M.	L. G.	
M. J.	M. S.	
.P.M.	E. B.	
F. V.	A. V.	
F. L.	Ž. L.	
D. F.	Ž. S.	
G. G.	A. S.	
I. U.	R. M.	
A. Z.	M. J.	
L. S.	G. M.	
A. R.	V. G.	
A. N.	D. Š.	
	A. J.	

8.1.3.1.3. Nuo 2019 m. gegužės mėn. (iki išrinktasis Prezidentas Gitanas Nausėda prisiekė) rinkta informacija apie šiuos asmenis:

V. J. Ž.	A. B.
A. N.	P. M.
V. N.	A. Z.
J. Š.	L. S.
S. K.	I. U.
J. N.	S. A.
A. S. L.	L. G.
A. N.	G. G.
R. P.	T. S.
G. M.	V. B.

8.1.3.2. Komisijai nebuvo sudaryta galimybė surinkti ir patikrinti duomenų apie tai, kad VSD direktorius D. Jauniškis ir (arba) VSD 2018–2019 metų laikotarpiu būtų rinkę duomenis apie visus asmenims, ketinusius kandidatuoti 2019 m. Respublikos Prezidento rinkimuose, jų komandų, štabo narius, rėmėjus. Nors VSD direktoriaus D. Jauniškio viešuose pareiškimuose, liudijime Komisijai teigiama, kad VSD rinko informaciją apie visus kandidatus, kurie dalyvavo 2019 m. Respublikos Prezidento rinkimuose, tačiau Komisijai nebuvo pateikta informacija apie duomenų rinkimą, keitimą, užklausa, atskleidimą, įskaitant perdavimus, sujungimą ir ištrynimą, nebuvo pateikti užklauso ir atskleidimo registracijos įrašai, kurie suteiktų galimybę nustatyti šių operacijų priežastis, datą ir laiką, taip pat nustatyti asmens, kuris atliko asmens duomenų užklausa ir šių asmens duomenų gavėjus, tapatybę. VSD direktorius D. Jauniškis negalėjo pateikti Komisijai

informacijos (registracijos įrašų), kurie leistų įsitikinti duomenų tvarkymo teisėtumu, savikontrolės procesais, kurie būtini asmens duomenų vientisumui ir saugumui užtikrinti.

Žvalgybos kontrolierius, vykdydamas Komisijos pavedimą – iš VSD duomenų bazių ir informacinių sistemų surinkti duomenis apie kiekvieno kandidato artimos aplinkos asmenų patikrinimą VSD, neatsakė į Komisijos jam pateiktus konkrečius klausimus (VSD tikrintų asmenų vardai ir pavardės, rinktos informacijos apimtis, rinktos informacijos pobūdis, informacijos rinkimo būdai, surinktos informacijos perdavimas ir panaudojimas).

Ar VSD gavo kandidatų 2019 metų Respublikos Prezidento rinkimuose ir (arba) jiems talkinusių asmenų prašymu surinkti informaciją apie juos dominčius asmenis, įvykius, procesus? Jeigu taip, kokią informaciją ir kam teikė VSD?

8.1.3.3. Komisijos surinkta informacija leidžia teigti, kad VSD direktorius D. Jauniškis talkino 2019 metų Respublikos Prezidento rinkimuose dalyvavusiam kandidatui Gitanui Nausėdai, rinkdamas žvalgybos informaciją apie šio kandidato aplinkos žmones – jo komandos narius, rinkimų štabo narius, rėmėjus. Komisijos duomenimis, VSD direktoriui buvo pateikta informacija apie tai, kad dešimčių minėtų aplinkos narių ryšiai kėlė ir tebekelia kontržvalgybines rizikas (jų esama ir buvusi veikla, palaikomi ryšiai yra susiję su rizikos veiksniais, pavojais ir grėsmėmis Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui ir valstybės interesams).

8.1.3.4. Komisijos surinkti duomenys leidžia teigti, kad VSD direktoriaus D. Jauniškio surinkta informacija apie kontržvalgybines rizikas keliančius asmenis galėjo būti neteisėtai atskleista asmenims, kurie neturėjo teisės su ja susipažinti, tuometiniam kandidatui 2019 m. Respublikos Prezidento rinkimų kampanijoje dalyvavusiam Gitanui Nausėdai.

Ar buvo vykdoma tokios informacijos rinkimo ir panaudojimo teisėtumo kontrolė?

8.1.3.5. Komisija nustatė, kad, rinkdamas žvalgybos informaciją apie 2019 metų Respublikos Prezidento rinkimuose dalyvavusio kandidato Gitano Nausėdos aplinką, VSD direktorius D. Jauniškis neužtikrino tokios informacijos rinkimo ir panaudojimo teisėtumo kontrolės – nebuvo nustatyta tvarka suformuluota žvalgybos užduotis; pavedimas rinkti informaciją apie piliečio, vėliau kandidato į Prezidentus, Gitano Nausėdos aplinką nebuvo įformintas teisės aktų nustatyta tvarka; informacija nebuvo nustatyta tvarka įslaptinta; buvo pažeistos darba su žmogiškaisiais šaltiniais reglamentuojančios procedūros; pažeisti asmens duomenų tvarkymo principai, nustatyti Asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatyme, kaip antai:

3 straipsnio 1 dalies 1 punktas – duomenys nebuvo tvarkomi teisėtai ir sąžiningai;

3 straipsnio 1 dalies 2 punktas – duomenys renkami nenustatytais, neaiškiai apibrėžtais ir teisėtais tikslais ir netvarkomi su šiais tikslais nesuderinamu būdu;

17 straipsnio 1 dalis – VSD direktorius D. Jauniškis neužtikrino ir negalėjo įrodyti, kad duomenys tvarkomi vadovaujantis nurodytu įstatymu;

23 straipsnio 1 dalis – VSD direktorius D. Jauniškis neužtikrino, kad būtų daromi registracijos įrašai, kurie naudojami duomenų tvarkymo teisėtumui patikrinti (šiuo atveju įrašai apie darbą su žmogiškaisiais šaltiniais), savikontrolėi, asmens duomenų vientisumui ir saugumui užtikrinti.

8.1.3.6. Komisija konstatuoja, kad VSD veiklos metu surinkta žvalgybos informacija apie 2019 m. Prezidento rinkimuose dalyvavusio kandidato Gitano Nausėdos aplinką buvo tvarkoma netinkamai: nebuvo atlikti veiksmai, užkertantys galimybę neteisėtai ar nepagrįstai atskleisti žvalgybos informacijos šaltinius, pažeistos su žvalgybos institucijomis bendradarbiaujančių asmenų teisės ar teisėti jų interesai.

8.1.3.7. VSD vykdytų žmogiškojo šaltinio perduotuose kandidato Gitano Nausėdos aplinkoje minėtų asmenų tikrinimo kontrolė nebuvo vykdoma, motyvuojant VSD vidaus teisės aktų suteikta teise VSD vadovui teikti žodinius pavedimus dėl asmenų tikrinimo, ignoruojant gautos informacijos, galimo perdavimo tretiesiems asmenims fiksavimą. Tokia VSD vadovo veikla nesuderinama su Asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar

gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymu, ir kitais su duomenų apsauga, jų tvarkymą reglamentuojančiais įstatymais, kurie nenumato išimčių VSD vadovui.

8.1.3.8. VSD direktorius D. Jauniškis, gavęs informaciją apie tai, kad Gitano Nausėdos aplinkoje esantys asmenys gali kelti kontržvalgybines rizikas, nesiėmė veiksmų kurie įstatymų nustatyta tvarka leistų užkirsti kelią šioms rizikoms – nesiėmė veiksmų, kad nustatyta tvarka būtų atlikta gautos informacijos analizė bei vertinimas, nesiėmė veiksmų prognozuoti, nustatyti ir šalinti rizikos veiksnius, pavojus ir grėsmes, kylančius Lietuvos Respublikos viduje ir galinčius turėti įtakos visuomeniniams politiniams, ekonominiams procesams, taip pat kuriais gali būti pažeidžiami valstybės suverenitetas, teritorijos neliečiamybė ir vientisumas, konstitucinė santvarka, valstybės interesai, gynybinė ir ekonominė galia, neinformavo apie tai parlamentinę ir Vyriausybę kontrolę įgyvendinančius asmenis ir institucijas.

8.1.3.9. VSD direktorius D. Jauniškis, paaiškėjęs, kad VSD galėjo būti neteisėtai renkama informacija apie 2019 metų Respublikos Prezidento rinkimuose dalyvavusio Gitano Nausėdos aplinką, nesiėmė veiksmų, kuriais būtų siekiama užtikrinti žvalgybos institucijos veiklos teisėtumą, skaidrumą, žmogaus teisių apsaugą, neorganizavo institucijos vidaus kontrolės procedūrų savo vadovaujamoje institucijoje, nepavedė vidaus kontrolės padaliniais ir (arba) nepaskyrė atsakingų žvalgybos pareigūnų tikrinti ir vertinti VSD veiklą, neatliko veiklos, valdymo, atitikties, žmogaus teisių apsaugos, informacinių sistemų ir kitų vertinimų.

Kokia konkrečiai informacija buvo renkama, kas ir kada pavedė ją rinkti, kaip ji buvo naudojama? Kada ir kam ši informacija buvo perduota, kas ir kada su ja buvo supažindintas?

8.1.3.10. Komisija nustatė, kad VSD direktoriaus D. Jauniškio žodiniu pavedimu buvo renkama žvalgybinė informacija apie piliečio, tuo metu nustatyta tvarka dar nepatvirtintam kandidatui į Prezidentus, Gitano Nausėdos aplinką, gaunant duomenis iš valstybės ir žinybinių registru, informacinių sistemų ir duomenų bazių, tarp jų, ir ta informacija, kuri buvo gauta vykdant sankcionuojamus veiksmus, pvz.: informacija apie padarytus teisės pažeidimus, šių asmenų interesus, keliančius rizikas nacionalinio saugumo interesams, ryšius su kontržvalgybinę riziką keliančiais asmenimis, bendradarbiavimą su priešišku Lietuvai šalių (Rusijos, Baltarusijos) ir (arba) SSRS žvalgybos tarnybomis ar tarnybą jose, esamus ir buvusius ryšius su Rusijos ir Baltarusijos diplomatais, priešišku šalių politikais ir valstybės pareigūnais, jiems artimais verslo atstovais ir kt. Surinkta informacija buvo perduota VSD direktoriui D. Jauniškiui.

8.1.3.11. Komisijos surinkti duomenys leidžia teigti, kad VSD direktoriaus D. Jauniškio surinkta informacija apie kontržvalgybines rizikas keliančius asmenis galėjo būti neteisėtai atskleista asmenims, kurie neturėjo teisės su ja susipažinti – piliečiui Gitanui Nausėdai.

8.2. Ar 2018–2019 metais VSD ir (arba) jo pareigūnai rinko informaciją apie asmenis, kuriuos nurodė Pranešėjas savo 2019 m. balandžio 25 d. kreipimesi į Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetą? Kokia konkrečiai ir kokios apimties informacija buvo renkama, kas ir kada pavedė ją rinkti, kokiomis aplinkybėmis ir kodėl šis sąrašas atsirado VSD, kaip surinkta informacija buvo naudojama, kada ir kam perduota, kas ir kada su ja buvo supažindintas? Iš kokių šaltinių informacija buvo renkama? Ar buvo vykdoma ir kaip buvo vykdoma tokios informacijos rinkimo ir panaudojimo bei saugojimo teisėtumo kontrolė?

8.2.1. Komisija nustatė:

8.2.1.1. Komisijos 2024-02-07 ir 2024-02-14 posėdžiuose VSD direktoriaus pavaduotojas R. Bridikis patvirtino, kad 2018–2019 metais VSD pareigūnai rinko informaciją apie asmenis, kuriuos nurodė Pranešėjas savo 2019-04-25 kreipimesi į NSGK.

Komisijos 2024-02-28 posėdyje VSD direktorius D. Jauniškis patvirtino, kad 2018–2019 metais VSD pareigūnai rinko informaciją apie asmenis, kuriuos nurodė Pranešėjas 2019-04-25 kreipimesi į NSGK.

Komisijos 2024-01-17 uždaramame posėdyje VSD pareigūnai, atlikę Pranešėjo 2019-04-25 kreipimesi į NSGK nurodytų asmenų patikrinimą VSD informacinėse duomenų bazėse, patvirtino šių asmenų tikrinimo faktą ir apibūdino pavedimo atlikti patikrinimą aplinkybes.

8.2.1.2. Buvusi Prezidento kanceliarijos kanclerė A. Budrytė 2024-03-08 raštu atsakydama į klausimą „Ar Jūs pati kreipėtės į Valstybės saugumo departamentą dėl asmenų patikrinimo, jei taip – kieno prašymu ir kokių tikslų tai darėte, į ką konkrečiai Valstybės saugumo departamente kreipėtės, jei ne, ar Jums yra žinoma, kas ir kokių tikslų tai padarė“, nurodė, kad „Ne. Nesikreipiau. Asmeniškai nepažįstu nei vieno VSD darbuotojo. Man nėra žinoma, kad kas nors būtų tai daręs“.

8.2.2. Komisija konstatuoja:

8.2.2.1. Konstitucijos 18 straipsnyje nustatyta, kad žmogaus teisės ir laisvės yra prigimtinės. Konstitucinis žmogaus teisių ir laisvių prigimtinio pobūdžio pripažinimas suponuoja tai, kad negali būti nustatyta tokia šių teisių ir laisvių įgyvendinimo tvarka, kad jų įgyvendinimas priklausytų nuo teise nepagrįstų valstybės institucijų, pareigūnų ar kitų asmenų sprendimų. Šis principas yra ir vienas iš Lietuvos Respublikos, kaip demokratinės teisinės valstybės, konstitucinės santvarkos pagrindų: demokratinės teisinės valstybės vienas iš svarbiausių uždavinių.

Pagal Konstituciją valstybė ne tik turi užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių gynimą nuo kitų asmenų neteisėtų kėsinių, bet ir jokia būdu neleisti, kad į jas neteisėtai kėsintųsi, jas pažeistų pačios valstybės institucijos ar pareigūnai (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 30 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimai). Šiame kontekste pabrėžtina, kad valstybės institucijas, pareigūnus (ir tada, kai jie vykdo jiems patikėtas funkcijas, ir tada, kai neįgyvendina jokių savo įgaliojimų) žmonės pagrįstai gali laikyti valstybės valios reiškėjais ar vykdytojais. Valstybės institucijos, pareigūnai jokiais aplinkybėmis negali veikti *ultra vires*, neteisėtai veiksmais pažeisti žmogaus teisių ir laisvių. Antraip būtų griauamas žmonių pasitikėjimas valstybės valdžia, įstatymais ir teise, tarptų teisinis nihilizmas.

Konstitucijos 22 straipsnyje nustatyta, kad žmogaus privatus gyvenimas neliečiamas, taip įtvirtinant konstitucinę žmogaus orumo apsaugą, pagal kurią niekas negali patirti savavališko ar neteisėto kišimosi į jo asmeninį ir šeiminių gyvenimą, kėsinosi į jo garbę ir orumą. Savavališkai ir neteisėtai kišantis į žmogaus privatų gyvenimą kartu yra kėsinamasi į jo garbę ir orumą (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d., 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimai). Informacija apie privatų asmens gyvenimą gali būti renkama tik motyvuotu teismo sprendimu ir tik pagal įstatymą.

8.2.2.2. Nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme nustatyta, kad Lietuvos nacionalinį saugumą užtikrina Lietuvos Respublikos piliečiai, jų bendrijos ir organizacijos, Respublikos Prezidentas, Seimas, Vyriausybė, kariuomenė, policija, Valstybės saugumo departamentas, kitos šiam tikslui valstybės įsteigtos institucijos, vadovaudamiesi Konstitucija ir įstatymais bei vykdydami savo pareigas ir funkcijas nacionalinio saugumo sistemoje.

Pagrindiniai nacionalinio saugumo objektai yra: žmogaus ir piliečio teisės, laisvės bei asmens saugumas; tautos puoselėjamos vertybės, jos teisės ir laisvos raidos sąlygos; valstybės nepriklausomybė; konstitucinė santvarka; valstybės teritorijos vientisumas; aplinka ir kultūros paveldas; visuomenės sveikata.

8.2.2.3. Žvalgybos kontrolierių įstatyme nustatyta, kad žvalgybos kontrolieriaus veiklos tikslas – atlikti nepriklausomą žvalgybos institucijų veiklos teisėtumo priežiūrą ir atitikties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams vertinimą. Žvalgybos kontrolierius vertina žvalgybos institucijų veiklos ir žvalgybos pareigūnų veiksmų ir (ar) jų priimtų sprendimų, taip pat žvalgybos institucijų vidaus teisės aktų atitiktį įstatymams ir kitiems teisės aktams, atlieka asmens duomenų, tvarkomų žvalgybos institucijos nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, tvarkymo teisėtumo kontrolę, tikrina ir įvertina žvalgybinės informacijos rinkimo ir žvalgybos metodų taikymo teisėtumą, atlieka kitus veiksmus.

Komisija, siekdama išsiaiškinti ir atsakyti į Seimo jai pavestus klausimus, susijusius su Pranešėjo 2019-04-25 kreipimesi į NSGK nurodytų asmenų patikrinimu, informacijos apie juos rinkimu, 2023-12-14 raštu Nr. S-2023-5637 „Dėl informacijos Seimo laikinajai tyrimo komisijai pateikimo“ pagal kompetenciją paprašė žvalgybos kontrolierių surinkti Komisijos tyrimui atlikti būtina informaciją: kiek Kandidatų aplinkos žmonių buvo tikrinta 2019 metų Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų proceso metu, pavedant iš VSD duomenų bazių ir informacinių

sistemų surinkti duomenis apie kiekvieno Kandidato artimos aplinkos asmenų patikrinimą VSD, nurodant visų tikrintų asmenų vardus ir pavardes; apie šiuos asmenis rinktos informacijos apimtį; rinktos informacijos pobūdį; rinktos informacijos būdus; laikotarpį, kuris renkant informaciją apie šiuos asmenis buvo tikrinamas; įvardijant tikslią informacijos rinkimo datą, tikslų prisijungimo prie duomenų bazės ar informacijos šaltinio laiką; nurodant, kieno pavedimu (žodiniu, raštišku ar kt.) ir kokių pagrindų ši informacija buvo renkama; įvardijant konkrečius asmenis, vykdžiusius šios informacijos rinkimą, nurodant, kam konkrečiai ši informacija buvo perduota ir kam konkrečiai informacija buvo panaudota.

Komisija konstatuoja, kad Komisijos pavedimas atliktas tik iš dalies, į Komisijos nurodytus klausimus neatsakyta, į kai kuriuos klausimus atsakyta tik formaliai ar pateikiant VSD vadovų liudijimams prieštaraujantis išvadas.

8.2.3. **Komisijos išvados:**

8.2.3.1. Komisija nustatė, kad 2018–2019 metais VSD direktorius D. Jauniškis rinko informaciją apie asmenis, kuriuos nurodė Pranešėjas savo 2019-04-25 kreipimesi į NSGK bei liudydamas Komisijos posėdyje. VSD direktorius D. Jauniškis žodžiu pavedė savo pavaduotojui R. Bridikiui surinkti informaciją apie šiuos kandidato į Prezidentus Gitano Nausėdos aplinkos asmenis:

8.2.3.1.1. 2018 m. liepos mėnesį rinkta informacija apie šiuos asmenis:

A. A. G.K. S. J. L. K. J. D. A. M. V. R. G. J. B. N.	M. J. A. G. V. L.Z. K. M. K. I. L. P. T. M. K. A.B.
--	--

A. Š. A. K. Z. P. R. V. D. D. A. S. P. D. G. B. A. B. D. Z. V. B. A. S. A. K. M. R. A. J. D.T. G. P. K. V. T. B. A. R. R. M.	R. L. V.K. A. A. K. A. M. P. N. D. A. S. D. N. G. B. A. A. P. T. S. M. A. P. I. P. D. D. G. S. M. G. D. T. S.P. R. J.
--	--

8.2.3.1.2. 2019 m. sausio mėn. rinkta informacija apie šiuos asmenis:

M. K.	J. T.	S. P.
G. M.	R. P.	V. B.
J. R.	A. N.	A. G.
D. A.	M. T.	E. F.
P. M.	T. P.	
S. V.	V. S.	
V. Ž.	M. T.	
D. R.	M. K.	
A. M.	J. A.	
I. L.	I. G.	
L. S.	A. T.	
J. B.	S. K.	
V. R.	B. K.	
R. B.	O. U.	
J. Č.	E. P.	
A. K.	D. N.	
T. D.	D. S.	
T. M.	L. G.	
M. J.	M. S.	
.P.M.	E. B.	
F. V.	A. V.	
F. L.	Ž. L.	
D. F.	Ž. S.	
G. G.	A. S.	
I. U.	R. M.	
A. Z.	M. J.	
L. S.	G. M.	
A. R.	V. G.	
A. N.	D. Š.	
	A. J.	

8.2.3.1.3. Nuo 2019 m. gegužės mėn. (iki išrinktasis Prezidentas Gitanas Nausėda prisiekė, kaip galimi Gitano Nausėdos patarėjai buvo neoficialiai tikrinti) rinkta informacija apie šiuos asmenis:

V. J. Ž.	A. B.
A. N.	P. M.
V. N.	A. Z.
J. Š.	L. S.
S. K.	I. U.
J. N.	S. A.
A. S. L.	L. G.
A. N.	G. G.
R. P.	T. S.
G. M.	V. B.

8.2.3.2. Komisija daro išvadą, kad minėti asmenys priklausė kandidato į Respublikos Prezidentus Gitano Nausėdos aplinkai – dalyvavo ar ketino dalyvauti kandidato rinkimų štabe, teikti pagalbą rinkimuose, į juos buvo ketinama kreiptis arba kreiptasi paramos rinkimų kampanijai, kai kuriuos iš jų išrinktasis Prezidentas Gitanas Nausėda ketino skirti į pareigas prezidentūroje.

8.2.3.3. Komisija daro išvadą, kad informacija apie Gitano Nausėdos aplinką gavo VSD direktorius D. Jauniškis iš fizinio asmens (žmogiškojo šaltinio), kuris galėjo būti tik pats Gitanas Nausėda ar jo pavedimu veikęs asmuo.

8.2.3.4. VSD direktorius D. Jauniškis atsisakė Komisijai įvardyti, kas konkrečiai informaciją apie piliečio, vėliau kandidato į Prezidentus, Gitano Nausėdos aplinką jam perdavė.

8.2.3.5. Komisija daro išvadą, kad VSD yra patvirtinta ir galioja darbo su žmogiškaisiais šaltiniais tvarka, tačiau aptariamoje situacijoje jos nebuvo laikomasi. VSD direktorius D. Jauniškis neužtikrino šio žmogiškojo šaltinio ir jo pateiktų duomenų registracijos, jam nebuvo suteiktas slapyvardis, identifikacinis numeris. Komisijos nuomone, buvo pažeisti Žvalgybos įstatymo 4 straipsnyje nustatyti teisėtumo ir aiškumo principai (žvalgybos informacija turi būti pateikiama taip, kad negalima būtų jos suvokti dviprasmiškai ir kitaip) ir Asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymo 23 straipsnio 1 dalis (nebuvo užtikrinta, kad būtų daromi registracijos įrašai, kurie naudojami duomenų tvarkymo teisėtumui patikrinti (šiuo atveju įrašai apie darbą su žmogiškaisiais šaltiniais), savikontrolei, asmens duomenų vientisumui ir saugumui užtikrinti). Komisija, atsižvelgdama į tai, daro išvadą, kad pareiga pagrįsti informacijos apie žmogiškąjį šaltinį tikrumą tenka VSD direktoriui D. Jauniškiui. Neturint tokio pagrindimo, D. Jauniškio liudijimą Komisija vertina kaip nepatikimą, klaidinantį, kaip D. Jauniškio gynybinę versiją.

8.2.3.6. Komisija, įvertinusi surinktus įrodymus – liudytojo T. Gailiaus parodymus, Komisijos turimą išrašą iš STT stenogramų, atsižvelgdama į tai, kad 2018 m. liepos 13 d., kai tokia informacija buvo pradėta rinkti, niekas, išskyrus pilietį Gitaną Nausėdą, besirengiantį kandidatuoti 2019 m. Respublikos Prezidento rinkimuose, negalėjo turėti jo būsimų talkininkų, Prezidento rinkimų štabo narių ir rėmėjų sąrašų, konstatuoja, kad VSD direktoriui D. Jauniškiui informaciją apie piliečio, vėliau kandidato į Prezidentus Gitano Nausėdos, aplinką galėjo pateikti tik pats Gitanas Nausėda ar jo pavedimu veikęs asmuo.

8.2.3.7. Komisijos nuomone, teisės aktų nustatyta tvarka netvarkant žvalgybos žmogiškųjų šaltinių bei jų pateiktų duomenų buvo pažeisti Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatyme numatyti asmens duomenų tvarkymo teisėtumo ir sąžiningumo, kiti tvarkymo principai.

8.2.3.8. Komisijos nuomone, VSD veikloje naudojamų duomenų tvarkymo trūkumai, VSD vadovų duodamų žodinių pavedimų, susijusių su žvalgybos informacijos rinkimu ir panaudojimu, praktika, žvalgybos duomenų rinkimas iš žinybinių registrų, informacinių sistemų ir duomenų bazių organizuojamas taip, kad VSD veiklos teisėtumą kontroliuojančios institucijos neturėtų galimybės patikrinti tokių duomenų tvarkymo teisėtumo. Tokia situacija sudaro sąlygas piktnaudžiauti žvalgybos duomenimis, naudoti šiuos duomenis ne pagal žvalgybos institucijos paskirtį, juos prarasti, kelia grėsmę žvalgybos institucijų veiklos saugumui, sudaro sąlygas pažeisti žmogaus teises ir pagrindines laisves.

8.3. Ar 2019 metų Prezidento rinkimuose kurio nors kandidato kampanijoje buvo panaudoti SEB banko klientų duomenys? Ar šio banko darbuotojams, vadovams, klientams buvo daromas poveikis remti konkrečius kandidatus? Jeigu taip, kas ir koku būdu tokį poveikį darė?

8.3.1. Komisija nustatė:

8.3.1.1. Lietuvos Respublikos Seimo 2020-04-07 rytiniame posėdyje (posėdžio Nr. 386 stenograma) VSD direktorius D. Jauniškis, atsakydamas į klausimą „*Kaip galėtumėte paaiškinti tai, kad VSD tikrino (rinko) informaciją apie asmenis, verslininkus, į kuriuos, pasak Pranešėjo, dar tik buvo ketinama kreiptis paramos rinkimuose? Kaip VSD buvo žinoma, kad G. Nausėda, kuris dar buvo nepaskelbęs apie kandidatavimą Prezidento rinkimuose, eis prašyti verslininkų paramos Prezidento rinkimuose?*“, nurodė, kad „VSD, vykdydamas jam pavestas funkcijas, gauna informacijos iš įvairių šaltinių, įskaitant ir fizinius asmenis“.

8.3.1.2. **Komisijos 2023-12-20 posėdyje** žurnalistinį tyrimą atlikusi žurnalistė B. Davidonytė nurodė, kad „*Ir tikriausiai tas pagrindinis klausimas yra verslininkų sąrašas, kuris labai keistai surašytas. Jis surašytas kreipiniais ir šalia yra e-mailai, nes, mūsų šaltinių duomenimis, ten yra SEB banko kalėdinės vakarienės verslo klientų sąrašas. Ką SEB banko kalėdinės vakarienės verslo klientų sąrašas veikia...> VIP klientų. Bet ten visi yra verslininkai, kurių verslas gavo paskolas SEB banke, jie visi yra SEB banko klientai. Ką toks sąrašas gali veikti VSD ir kokių pagrindu jis galėtų būti tikrinamas, nes jeigu jūs pasižiūrėsite oficialiai, iš to sąrašo... Vėlgi D. Jauniškis sako: mes tikrinome rėmėjus. Tai yra du žmonės iš keturiasdešimties, kurie oficialiai parėmė. Tai kokių pagrindu vėlgi VSD juos tikrino, nes jie nebuvo rėmėjai oficialiai ir 2018 metų vasarą net negalėjo būti...> „Buvo verslininkų, kurie patvirtino, kad būtent J. Vaičaitis prašė iš jų paramos. Aišku, niekas nepasakė, kad tai buvo duoklė ar čia kažkas, tie verslininkai sakė, kad jie neparėmė, bet kai J. Vaičaitis, sakykime, dėjo pastangas, kad tie verslininkai paremtų Nausėdą, ir jis buvo SEB banko vadybininkas, na, tai yra faktas, kurį mums patvirtino tas pats K. Agentas, dar keli verslininkai, tai yra kuriuos mes irgi įdėjome į knygą“.*

8.3.1.3. **Komisijos 2023-12-20 posėdyje** žurnalistinį tyrimą atlikęs žurnalistas D. Pancerovas nurodė, kad „*Jis buvo verslininkas ir jisai paliudijo, kad labai stambios lietuviškos įmonės vadovybė sulaukė J. Vaičaičio vizito ir prašymo paremti kampaniją, ir jo, to liudininko, teigimu, tai tos įmonės vadovybei buvo pasakyta, kad galima paremti oficialiai ir neoficialiai“.*

D. Pancerovas, atsakydamas į patikslinančius klausimus „<...> ta prasme tiesiogiai liudijo verslininkai, kurie sulaukė Vaičaičio prašymo...<...> Jums jie liudijo apie tai, kad paremtų pinigais, taip?“, nurodė, kad „*Taip*“.

B. Davidonytė nurodė, kad „*Dar vienas dalykas, kad tas verslininkas, kuris mums pasakė, kad J. Vaičaitis prašė vienos įmonės, ir apskritai verslo pasaulyje yra kalbama, kad jis rinko paramą G. Nausėdai, mes jam parodėme šitą verslininkų sąrašą, nes jis tuo metu buvo viešas. Sako, čia aš žinau bent 10 žmonių, kurių J. Vaičaitis prašė paramos, iš šito sąrašo“.*

D. Pancerovas nurodė, kad „*Mes tada pradėjome skambinti pagal šitą sąrašą. Tie liudijimai yra užfiksuoti knygoje, ką žmonės mums atsakė. Keleto yra neįdėta. Jų neįdėjome... Aš patikslinsiu, ką aš turiu omenyje. Paskambiname, tarkime, kuriam nors iš čia verslininkų ir su juo kalbamės, klausiamo, ar pas jus buvo J. Vaičaitis, ar prašė grynųjų, ar prašė paremti G. Nausėdą? Tada ar prašė grynųjų? Buvo tokių verslininkų, kurie tarsi atsakė neigiamai, bet vėlgi čia tu prokuratūroje, bet kokiame tyrime to nepanaudotum kaip įrodymo, dėl to mes į knygą nedėjome, bet tu kaip žmogus supranti, kad jis tau sako, kad taip, taip buvo.*

Vienas konkretus buvo. Aš prisimenu, aš paskambinau verslininkui, kuris šiaip buvo labai įtakingas, didelis verslininkas ir jam turbūt buvo keista, kad šiaip kažkas gavo jo numerį. Jisai taip nustebeš kalbėjo. Sakau, ar jūs pažįstate poną J. Vaičaitį? Na, pažįstu, žinau, čia iš SEB'o, mes ten esame bendravę ir taip toliau. Ar jisai yra prašęs paremti kandidatą G. Nausėdą? Ir tas žmogus pradeda juoktis. Jis juokiasi ir sako: na, žiūrėkite, manęs niekas neprašė. Ar ko kito mūsų įmonėje, vadovybėje neprašė, aš nežinau, aš už kitus negaliu kalbėti. Mes to į knygą nedėjome, nes tai nėra patvirtinimas, bet tu kaip žmogus supranti, kad jisai sako, kad gal ir buvo. Jo iš viso nenustebina klausimas, tai nėra absurdiškas klausimas.

Kiti, pavyzdžiui, nors ponas J. Vaičaitis paneigė kada nors iš viso su kuo nors kalbėjęs apie paramą, jisai sakė organizavęs, jis mums sakė, liudijo organizavęs kandidato G. Nausėdos agitacinius susitikimus su stambių įmonių kolektyvais ir visiškai nekalbės apie finansinę paramą. Buvo verslininkų, kurie, kaip mes sakome, on record, įrašui sakė, kad ne, tai mes kalbėjome ir apie paramą, ir apie finansinę, bet čia tarp kitko. Žodžiu, mes nerėmėme.

Mes susidarėme įspūdį (tai yra įspūdis, dabar sakau tikrai savo nuomonę), kad tas J. Vaičaičio siūlymas paremti G. Nausėdos kampaniją daugiau mažiau yra tiesa dėl to, kad iš esmės nė vieno mūsų kalbinto žmogaus nenustebino. Nė vienas konkrečiai nepasakė, kad ką jūs čia šnekate, nusišnekate, nepažįstu aš jokio J. Vaičaičio, niekada nekalbėjau. Visi kažkaip per aplinkui suprato, apie ką mes klausiamo, ir buvo keletas, kurie patvirtino, konkrečiai pasakė, kad buvo apie tai kalbėta. Turiu mintyje, kad taip pat buvo skirtingi šaltiniai“.

8.3.1.4. **Komisijos 2024-01-10 posėdyje** buvęs kandidato Gitano Nausėdos rinkimų štabo komunikacijos vadovas A. Zabarauškas, atsakydamas į klausimą *„Kaip jūs apibūdintumėte pono V. Sutkaus vaidmenį rinkimų kampanijoje?“,* nurodė, kad *„Poną V. Sutką aš mačiau rinkimų štabe. Taip, jisai lankėsi, labai daug žmonių lankėsi rinkimų štabe. Kai kurių aš nepažinojau. Bet jį ten matydavau. Esu su juo kalbėjęs rinkimų klausimais. Bet apie ką jisai bendravo su kitais štabo nariais ar su kandidatu, ar su štabo vadove aš jums negaliu atsakyti“.*

8.3.1.5. AB SEB bankas, 2024-03-04 raštu Nr. SEBLT/24/CR9965 „Dėl informacijos Seimo laikinajai tyrimo komisijai suteikimo“ atsakydamas į klausimą *„Kokiu būdu aukščiau išvardintų asmenų / AB SEB bankas klientų duomenys galėjo būti surinkti ir šių asmenų sąrašas perduotas patikrinti VSD?“*, nurodė, kad *„Bankas neturi tokių duomenų“.*

Atsakydamas į klausimą *„Ar 2019 metų Prezidento rinkimuose kurio nors kandidato kampanijoje buvo panaudoti AB SEB banko klientų duomenys?“*, AB SEB bankas nurodė, kad *„Bankas neturi tokių duomenų“.*

Atsakydamas į klausimą *„Ar AB SEB banko darbuotojams, vadovams, klientams buvo daromas poveikis remti konkrečius kandidatus? Jeigu taip, kas ir kokiu būdu tokį poveikį darė?“*, AB SEB bankas nurodė, kad *„Bankas neturi tokių duomenų“.*

8.3.1.6. Lietuvos bankas, 2024-02-29 raštu Nr. S 2024/(34.18.E-4100)-12-993 „Dėl informacijos Seimo laikinajai tyrimo komisijai suteikimo“ atsakydamas Komisijai, nurodė:

„Informuojame, kad Lietuvos banko 2018–2024 m. vykdyti su AB SEB banko veiklos priežiūra susiję veiksmai nebuvo susiję su Jūsų rašte nurodytais įvykiais ar aplinkybėmis. Lietuvos bankas nėra gavęs su jais susijusių bankų klientų skundų. Taip pat informuojame, kad Lietuvos banke neturime informacijos, kurią galėtume pateikti atsakydami į Jūsų rašte pateiktus klausimus.

Kartu norime pažymėti, kad Lietuvos bankas nuolat pagal kompetenciją teisės aktų nustatytais būdais ir tvarka vykdo AB SEB banko, kaip ir kitų prižiūrimų finansų rinkos dalyvių, veiklos priežiūrą ir gaunamos informacijos pagrindu vertina, ar bankas nepažeidžia teisės aktuose nustatytų saugių ir patikimų bankų veiklą užtikrinančių ir kitų finansų rinką reguliuojančių teisės aktų reikalavimų, jei yra įstatymuose nustatytas pagrindas, sprendžia, ar reikia taikyti bankui teisės aktuose nustatytas poveikio priemones. Bankų, kaip ir kitų finansų rinkos dalyvių priežiūra grindžiama rizikos vertinimu pagrįstu požiūriu, tai reiškia, kad veiksmai pirmiausia nukreipiami didžiausios rizikos atvejams šalinti, riziką siejant su žalos atsiradimo tikimybe ir šios žalos dydžiu ir mastu“.

8.3.1.7. Komisija visiems VSD tikrintų verslo atstovų sąrašė esantiems asmenims išsiuntė asmeninį paklausimą *„Ar Jūsų buvo prašoma finansiškai prisidėti prie kandidato į Respublikos Prezidentus Gitano Nausėdos rinkimų kampanijos? Ar buvęs AB SEB bankas vadybininkas J. V. tiesiogiai ar netiesiogiai prašė paremti kandidatą Gitaną Nausėdą?; ar Jūs kaip nors kitaip dalyvavote minėto kandidato rinkimų kampanijoje?; ar Jums yra žinomas faktas, jog duomenis apie Jus tikrino Valstybės saugumo departamentas? Jei žinoma, iš kokio šaltinio apie tai sužinojote?“.* Komisijai atsakymus pateikę verslininkai nurodė, kad jų nebuvo prašoma finansiškai prisidėti prie kandidato į Respublikos Prezidentus Gitano Nausėdos rinkimų kampanijos, buvęs AB SEB bankas vadybininkas J. V. tiesiogiai ar netiesiogiai neprašė paremti kandidatą Gitaną Nausėdą; jiems nėra žinoma apie VSD atliktą jų tikrinimą.

8.3.1.8. Buvusi kandidato Gitano Nausėdos rinkimų štabo vadovė A. Budrytė, 2024-03-08 raštu atsakydama į klausimą *„Ar sudarant kandidato Gitano Nausėdos galimų rėmėjų sąrašus, buvo naudojami AB SEB banko klientų duomenys? Jei taip, kas ir kaip gavo šiuos duomenis, ar apie tai buvo informuoti AB SEB banko vadovai“*, nurodė, kad *„Ne, naudojome viešai prieinamą informaciją ir turimus kontaktus“.*

A. Budrytė, atsakydama į klausimą *„Kaip galite paaiškinti viešojoje erdvėje paskelbtą informaciją apie tai, kad daugelis iš Valstybės saugumo departamente tikrintų asmenų, susijusių su Gitano Nausėdos rinkimų kampanija yra AB SEB banko klientai, kaip šie duomenys pateko į Gitano Nausėdos rinkimų štabą, kas juos atrinko ir kaip jie buvo naudojami?“*, nurodė, kad *„Mūsų štabo nariai ir mums talkinę asmenys, taip pat šios apklausos sąrašuose minimi kiti asmenys galėjo ir gali būti AB SEB banko klientai – juk tai vienas iš didžiausių bankų. Deja, to fakto patvirtinti*

negaliu, nes niekada netikrinau ir nežinau. Minimų sąrašų štabe nemačiau ir tuometinėje veikloje nenaudojau“.

A. Budrytė, atsakydama į klausimą „Koks Jūsų santykis su AB SEB banko klientais, kurie išvardinti Valstybės saugumo departamente tikrintame sąraše, ar prašėte šių asmenų paramos, paslaugų kandidatui į Prezidentus Gitanui Nausėdai, jei taip, kada ir kokios paramos / paslaugų prašėte, kieno pavedimu, ar ta parama buvo suteikta ir kada“, nurodė, kad „Negaliu patvirtinti nei kad pateiktas sąrašas buvo tikrintas Valstybės saugumo departamente, nei kad jame esantys asmenys buvo (yra) AB SEB banko klientai. Kaip minėjau, keletas sąraše esančių asmenų yra įmonių, kuriose lankėmės, vadovai. Susitikimų įmonėse ir su fiziniiais asmenimis tikslas buvo kandidatui prisistatyti ir pelnyti rinkėjų paramą jų pačių laisva valia. Susitikimų turėjome labai daug tiek štabo patalpose, tiek ir išorėje<...>“.

A. Budrytė, atsakydama į klausimą „Ar pažįstate buvusį AB SEB banko darbuotoją J.V., jei taip, tai nuo kada. Kaip galite apibūdinti Jūsų santykius“, nurodė, kad „Taip, asmeniškai pažįstu J. V., Susipažinome, kuomet dirbau AB SEB banke 2000–2008 m. Epizodiškai palaikome ryšį iki dabar“.

A. Budrytė, atsakydama į klausimą „Koks J.V. vaidmuo buvo kandidato į Prezidentus Gitano Nausėdos rinkimų kampanijoje, už kokias veiklas šis asmuo buvo atsakingas rinkimų kampanijos metu ir kokias paslaugas / pagalbą suteikė“, nurodė, kad „Rinkimų kampanijos metu buvome susitikę su J. . ., Jis nebuvo štabo narys ir neturėjo jam priskirtų konkrečių atsakomybių. Su juo konsultavausi dėl susitikimų įmonėse ir jis padėjo keletą suorganizuoti“.

A. Budrytė, atsakydama į klausimą „Ar Jums žinoma apie tai, kad J. V. prašė verslininkų paramos Gitano Nausėdos rinkimų kampanijai, jei taip, kieno pavedimu jis tai darė, kas ir kokią paramą jo prašymu suteikė, kokia forma (gryniaisiais pinigais, oficialiu pavedimu, paslaugomis ir pan.)“, nurodė, kad „Ne. Pavedimų J. V. prašyti verslininkų paramos nedaviau. Esu jam dėkinga už pagalbą organizuojant susitikimus įmonėse“.

8.3.2. **Komisijos išvados:**

8.3.2.1. Komisija surinkti duomenys leidžia teigti, kad 2019 metų Respublikos Prezidento rinkimuose kandidato Gitano Nausėdos rinkimų kampanijoje VSD direktoriaus D. Jauniškio pavedimu tikrinti asmenys yra žinomų ir stambių Lietuvos verslo įmonių vadovai, akcininkai, kurie yra kartu SEB banko klientai:

A. Š.	R. L.
A. K.	V.K.
Z. P.	A. A.
R. V.	K. A.
D. D.	M. P.
A. S.	N. D.
P. D.	A. S.
G. B.	D. N.
A. B.	G. B.
D. Z.	A. A.
V. B.	P. T.
A. S.	S. M.
A. K.	A. P.
M. R.	I. P.
A. J.	D. D.
D.T.	G. S.
G. P.	M. G.
K. V.	D. T.
T. B.	S.P.
A. R.	R. J.
R. M.	

8.3.2.2. Komisijos surinkti duomenys leidžia teigti, kad 39 iš 41 VSD direktoriaus D. Jauniškio pavedimu tikrintų asmenų buvo SEB banko klientai ir stambių Lietuvos verslo įmonių vadovai, akcininkai.

8.3.2.3. Komisijos surinktais duomenimis, ilgametis SEB banko darbuotojas J. V. teikė pagalbą kandidatui į Prezidentus Gitanui Nausėdai organizuojant susitikimus VSD tikrintiems verslininkams priklausančiose įmonėse, susitikinėjo su šių įmonių akcininkais ir vadovais, 2019 m. Respublikos Prezidento rinkimų kampanijos metu ir aptarinėjo klausimus susijusius su Prezidento rinkimais.

8.3.2.4. Komisijos surinktais duomenimis, J. V. dirbo SEB banke Stambių verslo klientų skyriuje iki Gitanui Nausėdai pasiskelbiant kandidatu į Respublikos Prezidento pareigas, ir atsižvelgiant į jo einamas pareigas, buvo vienas iš darbuotojų, kuris turėjo prieigą prie keleto banko informacinių sistemų ir dokumentų bazių, kuriose fiksuojama informacija apie banko klientus.

8.3.2.5. Komisijos nuomone, kandidatas į Prezidentus Gitanas Nausėda, rengdamasis 2019 m. Respublikos Prezidento rinkimų kampanijai, išnaudojo savo ryšius su stambių Lietuvos verslo įmonių vadovais, akcininkais, pasitelkdamas aukštas pareigas einantį SEB banko Stambių verslo klientų skyriuje tuo metu dirbusį J. V.

8.4. Kokios buvo visų 2019 metų Prezidento rinkimų kampanijos kandidatų finansavimo išlaidos, palyginti su tuo metu viešojoje erdvėje paskelbtais rinkimų politinių kampanijų finansavimo stebėsenos duomenimis? Kokių veiksmų ėmėsi Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija šią informaciją vertindama ir pagal savo kompetenciją užkardydama galimas neteisėtas veikas?

8.4.1. Komisija nustatė:

8.4.1.1. **Komisijos 2023-12-06 posėdyje** Pranešėjas T. Gailius, atsakydamas į klausimą „<...> ar, kalbant apie 2019 metų Prezidento rinkimus, jūs matėte, išvėgėte kokių nors požymių, kad galimai kažkuri kampanija kažkurio kandidato gali būti finansuojama neskaidriai?“, nurodė, kad „Taip, tokios informacijos dirbdamas departamente aš mačiau“.

8.4.1.2. **Komisijos 2023-12-13 posėdyje** buvęs STT direktorius Žydrūnas Bartkus, atsakydamas į klausimą „Ar STT turėjo, gavo apskritai informacijos apie galimą neteisėtą 2019 metų Prezidento rinkimų kampanijos finansavimą? Jei tokia informacija buvo, ką jūs darėte?“, nurodė, kad „Tokios informacijos neturiu, kad tokia informacija būtų gauta“.

Ž. Bartkus, atsakydamas į klausimą „Pranešėjas minėjo vienos apklausos metu, kad matė informacijos apie galimą neskaidrų Prezidento <...> 2019 metų rinkimų kampanijos finansavimą? Ar jums ta informacija buvo žinoma, ar buvo pateikta Specialiųjų tyrimų tarnybai?“, nurodė, kad „Bent jau aš tikrai tokios informacijos nemačiau“.

8.4.1.3. **Komisijos 2023-12-20 posėdyje**, kalbėdama apie atliktą žurnalistinį tyrimą ir jo metu pastebėtus faktus, žurnalistė B. Davidonytė nurodė, kad „Tai vėlgi apie grynuosius pinigus. Po to, jau po knygos išleidimo, buvo tik liudijimas iš štabo darbuotojų, kad štabe buvo žinoma, kad G. Nausėda perdavė grynujų pinigų savo štabo darbuotojai, tikriausiai taip reikėtų sakyti, (ten buvo I. Ulčickaitė, rodos) ir paprašė, kad jinaį įneštų tuos pinigus oficialiai į sąskaitą. Tai toks buvo liudijimas. Vėlgi patikrinti to liudijimo mes negalime, bet jeigu jūs apklausinėsite visus štabo žmones, kurie dalyvavo štabe ir kažką matė, tikiuosi, kad tie žmonės paliudys ir jums“.

8.4.1.4. **Komisijos 2024-01-08 posėdyje** atsakydama į klausimą „Vyriausiosios rinkimų komisijos puslapyje mes turime politinės kampanijos dalyvių politinės kampanijos finansavimo ataskaitų suvestinę. Galbūt apsistosiu ties antruoju turu, ties pirmais trimis kandidatais, kurie surinko daugiausiai balsų, tai yra G. Nausėda, S. Skvernelis ir I. Šimonytė. Štai pagal ataskaitų suvestinę, tai yra oficialią, kurią pateikia kandidatai, G. Nausėda pateikė 291 tūkst. eurų išlaidų, S. Skvernelis – beveik 595 tūkst. eurų ir I. Šimonytė – 692 tūkst. eurų. Matome kampanijos finansavimo išlaidas, skirtumus. Pavyzdžiui, tarp G. Nausėdos ir I. Šimonytės skiriasi beveik du kartus. Toliau. Jeigu analizuotume viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų Vyriausiajai rinkimų komisijai pateiktus monitoringo duomenis, tai vien pagal monitoringo duomenis ponas G. Nausėda išleido 251 tūkst., I. Šimonytė – 294 tūkst. ir S. Skvernelis – 238 tūkst. Praktiškai išeina taip, kad, pavyzdžiui, pono G. Nausėdos pateiktų finansavimo ataskaitų suvestinėje numatyta 291

tūkst. suma iš esmės prilygsta informacijos rengėjų ir skleidėjų pateiktos informacijos apie patirtas išlaidas duomenims, tai yra beveik ta pati suma.

<...>. Kaip jūs pati, būdama Vyriausiojoje rinkimų komisijoje, vertinote tą situaciją? <...>“, buvusi Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkė Laura Matjošaitytė nurodė, kad „Kalbant apie G. Nausėdos Respublikos Prezidento kampanijos finansavimą, Vyriausioji rinkimų komisija buvo gavusi vienos iš valdančiųjų politinių partijų kreipimąsi kampanijos metu įvertinti, ar išlaidos nėra didesnės negu surenkamos lėšos. Tuo metu mes turėjome kokią reguliavimą? Reguliavimas tuo metu nenumatė, kad politinės kampanijos dalyvis turėtų išlaidas deklaruoti iš karto arba per tam tikrą laikotarpį. Vėliau, jau po Prezidento rinkimų politinės kampanijos, čia Vyriausioji rinkimų komisija irgi savo indėlį atliko, buvo nustatytas 10 dienų terminas išlaidoms deklaruoti. Tokiu atveju Vyriausioji rinkimų komisija galėjo matyti, kiek politinės kampanijos dalyvis prisiima įvairių įsipareigojimų, taip pat ir išlaidų, jeigu jau mes matome, kad užsidega raudona lemputė, išlaidos jau galimai viršija limitą, tokiu atveju mes galime priimti pagal reguliavimą sprendimą, draudžiantį prisiimti kažkokius papildomus įsipareigojimus. Tuo metu tokio reguliavimo nebuvo ir tada Vyriausioji rinkimų komisija atsakė į besikreipiančio asmens paklausimą iš dalies. Vėliau ta informacija buvo stebima Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės skyriaus. Vėlgi ne Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas atlieka stebėseną, ne Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas priima sprendimus. Vyriausioji rinkimų komisija yra kolegialus organas ir kolegialiai nusprendžia pradėti, nepradėti tyrimus, vertinti, nevertinti, priimti vieną ar kitą sprendimą. Esminis dalykas – tas klausimas yra Kampanijų finansavimo kontrolės skyriaus prižiūrimas. Skyrius viską stebi. Jeigu kyla tam tikrų klausimų ar iš ataskaitų, ar iš pateiktų sąskaitų, ar iš viešosios erdvės, atitinkamai tada reaguoja, indikuoja tai. Dabar kokių nors iš šalies žinių, kurios Vyriausiajai rinkimų komisijai kažkaip nebūtų pateiktos, mes neturėjome. Tai buvo viskas, kas buvo viešojoje erdvėje.

2019 metų gruodžio mėnesį žiniasklaidos priemonėje „15min“ pasirodė publikacija D. Pancerovo <...>, ten pasirodė informacija apie tai, jog galimai G. Nausėda gavo viešųjų ryšių kampanijos paslaugas, kurios galimai galėjo būti kažkaip nedeklaruotos. Tai vėlgi šiuo atveju Vyriausioji rinkimų komisija... tas klausimas buvo iškeltas mano pačios asmeniškai Vyriausiosios rinkimų komisijos posėdyje, nes žiniasklaidos priemonė praneša, jog galimai vienas iš politinės kampanijos dalyvių gavo galbūt, taip kažkokiais preliminariais skaičiavimais buvo skaičiuota, apie 10 tūkst. eurų kažkokią viešųjų ryšių kampaniją, kampanijos dalį, viešųjų ryšių paslaugą, ir mes to nematome. Mes to nematome nei per auksas, nei per pirktas paslaugas. Vadinasi, kažkoks fizinis asmuo nėra aukojęs tokios vertės sumos ar keli fiziniai asmenys ir nėra atitinkamų sąskaitų. Už viešųjų ryšių paslaugų, kiek aš pamenu, buvo „Idea prima“, ir ponas P. Tamulionis už to viso buvo. Buvo sąskaita gal kokie 9 tūkst. su trupučiu. Tada natūraliai man kilo pačiai klausimas – o kas čia yra? Jeigu žiniasklaidos priemonė indikuoja, kad 100 tūkst. galimai buvo dar plus, tai kur tie 100 tūkst.?

Mes tada vėlgi tame gruodžio 2 dienos komisijos posėdyje (dabar nepamenu tiksliai tų datų), aš keliu tą klausimą – gal mes pasiaiškinkime šitą visą situaciją, nes mes esame rinkimų prievaizdas, mes esame už tai, kad rinkimai būtų skaidrūs, viskas būtų aišku maksimaliai visiems, ne tiktai mums patiems, bet ir visuomenei, ir visiems kitiems politinės kampanijos dalyviams? Mes turime diskusiją su Vyriausiosios rinkimų komisijos nariais. Diskusijos metu, aišku, jaučiamas toks pasipriešinimas, kad gal čia tyrimo nereikia, čia yra kažkokie, kaip buvo įvardinta kai kurių komisijos narių, galbūt kažkokie teoriniai pasakymai ir mes negalime atsispirti nuo tokių dalykų, mums, kaip komisijai, reikia faktų ir taip toliau. Galiausiai posėdžio diskusija pasibaigė tuo, kad yra pavedama Politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės skyriui pasiaiškinti visas aplinkybes.

Tada Kampanijų finansavimo kontrolės skyrius gavo tą informaciją, pasižiūrėjęs įvertino, patikrino vėlgi visas sąskaitas ir kažkokių neteisėtų veiksmų nefiksavo. Vėl yra sunkiau, reikėtų suprasti, Vyriausioji rinkimų komisija nėra ikiteisminio tyrimo institucija, mes neturime galbūt visko, kas žinoma kitoms tarnyboms, institucijoms. Mes disponuojame tik tuo, kas yra mums pateikiama, kas ateina iki mūsų, ką mes patys kažkur viešojoje erdvėje sužinome. Tokiu atveju tada

tiesiog nebuvo pradėtas tyrimas, nes pirmiausiai su komisijos nariais sutarėme (tai buvo toks kompromisinis variantas) – nepradedame tyrimo, o pasiaiškiname aplinkybes, nes dėl tyrimo pradėjimo visi kategoriškai buvo prieš, kad jokio čia tyrimo nepradedame, nes nėra ko pradėti tyrimą, pirmiausia reikia išsiaiškinti, kokia čia ta situacija. <...>“.

L. Matjošaitytė, atsakydama į klausimą dėl galimybės rinkimų kampanijoje nekontroliuojamai panaudoti grynuosius pinigus, nurodė, kad „*Kalbant apie grynuosius pinigus, na, tų grynųjų pinigų kaip tokių, nei aukų kandidatas gali priimti, nei oficialiai niekur jų nėra, aukoti grynaisiais pinigais irgi negalima, viskas eina į sąskaitą šiuo atveju. Kitas momentas, kaip jūs sakote, jeigu atsirastų kas nors, kas turėtų krepšį pinigų ir išdalintų draugams, pažįstamiems, artimiesiems, kokiems nors įmonės vadovams ir taip toliau, paprašytų paremti, teoriškai, aš sakyčiau, tai yra įmanomas variantas. Kaip Vyriausiajai rinkimų komisijai tai užfiksuoti? Vėlgi arba pranešimas, arba koks nors darbuotojo skundas, informacija ateitų, pasiektų mus tie duomenys, mes kreiptumės ir klaustume, bet atsakymas mums būtų dažniausiai, kad nieko (...), nes Vyriausioji rinkimų komisija nėra ikiteisminio tyrimo institucija ir negali ar pasiklausymo, ar kokių nors kitų priemonių pasitelkti. Čia yra ta pilka zona“.*

L. Matjošaitytė, atsakydama į klausimą „*Mes turime išlaidų skirtumus – dvigubai, ar ne? <...> Turime monitoringą, <...> kuris rodo, kad reklamos buvo daugiau negu už tą sumą. <...> Yra TNS monitoringas, yra kandidatų deklaracijos, yra žiniasklaidos priemonių deklaracijos ir visur tie skaičiai nesueina. Plius, kai buvo krepiamasi į kitus politinės kampanijos dalyvius, kito kandidato štabą, tai irgi buvo remiamasi jų daromo monitoringo duomenimis, jis rodė tą patį nesutapimą. <...> jeigu kažkas pradėtų normalų tyrimą, dabar mes galėtume išsiaiškinti, ar atitiko reklamos apimtis finansus, ar ne? Kaip jūs manote?“*, nurodė, kad „*Iš esmės po to, kas buvo ten po 2019 metų, reguliavimas yra pasikeitęs, bet dabartinio reguliavimo ten mes turime ir išlaidų tą deklaravimą, kaip ir minėjau, ir savanorių darbų platesnį aprašymą, ir visa kita. Tuo metu to reikalavimo nebuvo, tai dabartinio reguliavimo mes praeičiai nepritaikysime. Bet vėl grįžti dar kartą prie tų kampanijos finansavimo patikrinimų, tai ką, tada turėtų, na, vėlgi Rinkimų komisija paimti visus duomenis, dar kartą pasižiūrėti kryžminį patikrinimą padariusi, kur kažkokių skirtumų atsiranda ir dėl ko tie skirtumai yra, na, kokios priežastys tai nulėmė. Tai teoriškai tą dalyką būtų galima pasižiūrėti“.*

8.4.1.5. Komisijos 2024-01-15 posėdyje Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkė Lina Petronienė, atsakydama į klausimą „*Imkime faktinę situaciją. TNS nurodo skaičius, tai yra daugiau negu 600 tūkst. eurų politinės reklamos vertė per televiziją, radiją, žiniasklaidą. Dabar kandidatas deklaruoja gerokai mažesnę, daugiau nei dvigubai mažesnę sumą. Kaip tai paaiškinti?“*, nurodė, kad „*<...> mes stebėsenos ne kainas vertiname, mes imame faktus ir lyginame, ar jie yra deklaruoti, ar jie deklaruoti to kanalo, tiek faktų, kad buvo tiek paskleista klipų. <...> Mes žiūrime tiesiog, jeigu, tarkime, „Lietuvos ryto“ televizijoje yra, tarkime, 35 klipai, 35 kartus rodytas klipas, rašo TNS, mes žiūrime, ar tą patį matome „Lietuvos ryto“ duomenyse ir ar tą patį matome pas kandidatą „Lietuvos ryto“ duomenyse. Mes nevertiname, nes mes žinome, kad jos yra tiesiog ne pagal tuos įkainius. Mes žiūrime faktus, tiesiog pačius įvykusios reklamos faktus. Ne statistiką“.*

L. Petronienė nurodė, kad „*TNS kiekvieną klipą deklaruoja, taip pat žiniasklaidos priemonė deklaruoja ir dalyvis. <...> čia gali būti tokių niuansų tarp dalyvio deklaracijos, kad jisai ten apibendrintai deklaruoja, visa kita, bet kiek įmanoma tada keliamės dokumentus ir žiūrime“.*

L. Petronienė, atsakydama į klausimą „*O kaip jūs nusprendėte, kieno duomenimis pasitikėti? Dalyvių, visuomenės informavimo priemonių ar TNS?“*, nurodė, kad „*Klipų kiekis atitiko“.*

L. Petronienė, atsakydama į klausimą „*Gal jūs pakomentuotumėte mums, kaip vyksta sprendimų priėmimo procesas? Štai jūs paminėjote, kad įvertinant rinkimų kampanijos kaštus yra vertinami trys momentai. Tai yra pačių kandidatų pateikta informacija, žiniasklaidos priemonių ir monitoringo ataskaita. Štai jūs gaunate monitoringo ataskaitą, kuri iš esmės paneigia arba prieštarauja kandidatų ir žiniasklaidos priemonių pateiktai informacijai. Koks buvo priimtas sprendimas? Kaip atrodo sprendimų priėmėjas? Kas tokiais atvejais buvo daroma?“*, nurodė, kad

„Kadangi mes žinome, kad tos kainos yra labai netikslios, dar kartą sakau, mes vertiname klipų skaičių, straipsnių skaičių, ar tie patys straipsniai, ar tie patys klipai, bet mes tik tiek vertiname. Tai atitiko“.

L. Petronienė, atsakydama į klausimą „Aš kaip suprantu dabar iš pirmininkės, kur gali būti tam tikra pilkoji zona, tai, kad klipų kiekis yra aiškus, klipo įkainis ir nuolaida taip pat yra deklaruota, bet žiniasklaidos priemonė, tarkime, turi diskreciją galbūt patalpinti klipą tokiu metu, kai yra didesnis žiūrimumas. Ir TNS per savo įvertinimą, kadangi jie, kai daro vertinimą tiesiog komerciniais pagrindais, jie pagauna – čia buvo didesnis žiūrimumas, čia mažesnis, tai čia vertiname didesne suma, čia galbūt mažesne. Tai atitinkamai tam tikra prasme čia gali būti toks pranašumas, jeigu žiniasklaidos priemonė preferuoja vieną ar kitą kandidatą. <...> Televizija tokiu atveju turi galimybę, pavyzdžiui, (tarkime, zona yra, nežinau, nuo 7 iki 21 valandos) vieną kandidatą intensyviai rodyti 7 valandą, kai žiūrimumas mažesnis, o kitą kandidatą – žinių metu, kai žiūrimumas yra didesnis. Ir čia galbūt yra pilkoji zona“, nurodė, kad „Sunku vertinti, kiek jie iš anksto gali numatyti, kad čia bus didesnis žiūrimumas, čia – mažesnis“.

L. Petronienė, atsakydama į klausimą „<...> kada jūs vertinote TNS duomenų pagrįstumą, sakysime, arba darėte išvadą, kad jie nėra pagrįsti? Jūs vertinote tą laiko zonų kontekstą, ar ne? Ar tiktai statistiškai parodytų klipų skaičių?“, nurodė, kad „Iš tiesų, taip, yra vertinamas klipų skaičius, ar atitinka, ką deklaravo“.

L. Petronienė, atsakydama į klausimą „Ši istorija apie Prezidento G. Nausėdos tos ataskaitos nesutapimus pirmąkart iškilo, rodos, kai „15min“ parašė apie tai straipsnį. Na, sutikite, žiniasklaida atkreipė dėmesį į tai, kad išryškėjo iš tiesų tie nesutapimai, tokie, na, labai neadekvatūs, ir jie parašė. Bet jie parašė ne ką daugiau, nei mes dabar žinome, – ta prasme, konstatavo tą faktą, iš tiesų kėlė klausimus. Nelabai kas norėjo komentuoti. Bet dabar jūs kalbate, kad, na, tai tų nesutapimų būna, čia lyg ir viskas kaip ir normalu, viskas yra paaiškinama. Bet kaip jūs tada galėtumėte paaiškinti, kad tuometė komisijos pirmininkė, na, susipažinusi su tais faktais, kurie buvo straipsnyje pateikti, ji sušaukė Vyriausiąją rinkimų komisiją ir paprašė tyrimo, kad komisija atliktų tyrimą?“, nurodė, kad „Gal tiesiog pasakysiu, kad nesušaukė posėdžio. Buvo artimiausiame posėdyje to tiesiog paklausta, bet nebuvo dėl to sušaukto posėdžio, tikrai tai buvo prie einamųjų klausimų. <...> kad ten buvo kalbama apie tą paslėptą zoną, sakykime, pilkąją zoną, ko mes negalėjome matyti. Tai nebuvo apie reklamą, tai buvo apie organizavimą, apie konsultacijas. Tos paslaugos tikrai yra sunkiau matomos, nes paskleista reklama visada palieka pėdsaką. Konsultacijos jau čia, kaip sakant, kiek tu turi įrankių, kas tas konsultacijas darė, kas prašė jų ir panašiai. Čia yra kiti dalykai, sunkiau matomi. Tikrai buvo natūralus siekis aptarti juos posėdyje ir ką mes darome. Vyriausioji rinkimų komisija nusprendė nepradėti tyrimo. Deja, taip yra, ne vien tik pirmininkas sprendžia, visa komisija sprendžia. Bet buvo renkama informacija, kreipėmės į žurnalistus, gavome iš jų informaciją, kreipėmės į „Idea prima“, į P. Tamulionį ir į kandidatą, gavome tam tikrą informaciją, bet, deja, kadangi tai įvyko net ne 2019 metais, kai buvo rinkimai, tai vyko 2020 metais, praėję pusantrų metų po rinkimų, tai mus labai nuliūdino atsakymai. Tiksliau, kas mums nepadėjo, kad jau jie nebeturi tų elektroninių paštų. Jie turėjo išsipirkę savo domeną, kur vykdė visą kampaniją, planavimo darbus. Net susirašinėjimo negalėjo pateikti, kas mums būtų kažkokį siūlo galą suteikę. O tyrimas nepradėtas, tai taip ir... Tos informacijos tikrai buvo mažai. Tikrai žiūrėjome, tos išlaidos, prisistatymai buvo deklaruota. Kiek įmanoma, žiūrėjome, matėme, sąskaitas faktūras irgi kėlėme, tiesiog mums neužteko įrankių, nes iš viešai skleidžiamos informacijos ir iš to, ką jie pateikė, nesimatė, indikacijų nebuvo, kad būtų galima kažką daugiau rasti. Nebent būtų buvusi kažkokia nevieša informacija“.

8.4.1.6. Komisijos 2024-01-15 posėdyje UAB „Idea Prima“ vadovas Paulius Tamulionis, atsakydamas į klausimą „Už ką jūs buvote atsakingas Prezidento G. Nausėdos 2019 metų rinkimų kampanijoje, kokios buvo jūsų pagrindinės atsakomybės sritys ir suteiktos paslaugos?“, nurodė, kad „Kampanijos metu aš oficialiai buvau pasamdytos agentūros vadovas, kuris vizitavo, lankėsi štabe ir bendravo, kalbėjo, dalyvavo pokalbiuose apie kampanijos eigą ir laukė užduočių. Kai jų gavo, jas išpildė. <...> Buvome pasirašę sutartį su G. Nausėda kaip agentūra. Paskui, viena vertus, pagal ją atstovavau agentūrai. Kita vertus, aš nuo seno bendravau su G. Nausėda – ir iki rinkimų

kampanijos pradžios, ir dar toli iki jos. Tuo ankstesniu periodu mano veikla, indėlis ir apimtys buvo gerokai didesnės, negu kampanijos metu tai atsitiko. <...> Mes pradėjome bendrauti nuo 2018 metų sausio mėnesio. Aktyviau 2018 metų kovą, balandį, visą vasarą iki rudens, rudenį. Ir kai buvo skelbiamas tas ketinimas dalyvauti rinkimuose, ten aš dalyvavau labai aktyviai tuo periodu. O po to, jau artyn link rinkimų kampanijos, mano indėlis ten gerokai mažėjo ir po to išnyko, galima vadinti, baigiamojoje stadijoje, nes susiformavo rinkimų štabo komanda, buvo priimtas sprendimas, taip supratau, dirbti su vidine komanda, nesamdant, na, kaip, samdant agentūrą, bet minimaliai perkant paslaugų. Prisirinko daug savanoriškais pagrindais norinčių ir sutinkančių dirbti žmonių ir agentūros paslaugų, na, neprisireikė tiek, kiek aš įsivaizdavau, kad prisireiks“.

Atsakydamas į klausimą apie teiktas paslaugas (UAB „Idea Prima“ – mūsų pastaba), P. Tamulionis nurodė, kad *„Toje sutartyje buvo išvardintos visos galimos teikti paslaugos ir aš dalyvaudavau štabe, bendraudavome ir įsivaizdavau, kad aš galiu teikti įvairias paslaugas – nuo informacijos rinkimo iki renginių organizavimo, įvairiausias, bet tų paslaugų suteikta arba buvo paprašyta suteikti tiek, kiek buvo paprašyta. Na, deja, aš tikėjausi daugiau, be abejo, bet...<...> Aš net galiu pasakyti, aš buvau pateikęs sąmatą savo paslaugų, jinai... Prieš pradėdant, prieš jau paskelbus, kad kandidatuos rinkimuose, ir prieš įregistruojant kandidatą, buvau pateikęs savo paslaugų sąmatą, ir netgi detalai. Tai buvo virš 600 tūkst. eurų, (...) reklama, grubiai – reklamos kampanijai pusė milijono, o visa kita buvo 108 tūkst. 950 eurų, buvo mano pateikta sąmata agentūros darbo be reklamos kampanijos <...> Toje sumoje yra 500 tūkst. eurų reklamos kampanija, tai yra iš akies įrašyta suma – 500. Gali būti 300, gali būti milijonas. Kiek išleis – tiek. Tai čia toks visiškai, matyt, buvo pokalbis, kiek galėtų būti kompanijos ten kažkoks biudžetas – galimas, preliminarus. Tam aš ir buvau reikalingas arba tam ir kūriau vertę, kad galėjau paprognozuoti iš patirties, kokios čia kainos, kiek ko reikėtų, kokių reikėtų investicijų. Atitinkamai žmonės planuoja, kiek galbūt surinkti paramos pinigų, tai buvau pateikęs ir...<...> Tai natūralu, kai ruošiamasi dalyvauti rinkimuose, tai kiek tai gali kainuoti? Žmonės, natūralu, planuoja savo veiklą. Tai aš buvau paskaičiavęs. Ten agentūros darbas buvo tikrai apie 100 tūkst., jeigu tai būtų dariusi agentūra“.*

Atsakydamas į klausimą *„O jūs kada tą sąmatą pateikėte?“*, P. Tamulionis nurodė, kad *„2018 metų gruodžio mėnesį. <...> Savo iniciatyva. <...> Be abejo, tai yra ir pardavimo procesas. <...> Esu įmonės, kuri teikia paslaugas, vadovas. Be abejo, įdomu ir bendrauti su įdomiais žmonėmis, bet taip pat yra darbas parduoti kuo daugiau paslaugų. Jeigu su kažkuo bendrauji ir matai, kad kažkam galimai reikia paslaugų, aš turiu pareigą pasiūlyti paslaugas už tam tikrą kainą ir kolektyvui, kuris dirba įmonėje, parnešti užsakymą. Mano toks darbas. Aš sakau: štai tiek kainuos, ir pateikiu. Mano interesas buvo (vienas iš interesų, vienas iš) uždirbti įmonei, atnešti užsakymų. Asmeninis interesas – buvo įdomu dalyvauti, susipažinti su įvairiais žmonėmis, plėsti pažintis ir patirtį, bendraujant, dalyvaujant tokiuose projektuose. Taip, pateikiu tą sąmatą, bet jinai nebuvo nei patvirtinta, nei aptarta ir taip nepatvirtinta, vadinkime, ir net neaptarta“.*

Atsakydamas į klausimą *„Bet kokius darbus jūs atlikote? Sakote, ponui A. Zabarauskui daug darbų perdavėte. Kokie tai darbai? Ką jūs atlikote? Koks jūsų indėlis? <...> Kas tai buvo? Konceptija parengta, kažkokie sociologiniai tyrimai?“*, P. Tamulionis nurodė, kad *„Kas sugalvota buvo, kas buvo pradėta galvoti <...> Buvo užuomazga, apie tą gerovės valstybę jau buvo pristatyta prieš rinkimų kampaniją. Iki rinkimų kampanijos buvo tai pradėta galvoti, ir apie tą gerovės valstybę, ir apie įvairius techninius dalykus, ką kur daryti. <...> Atsirado A. Zabarauskas ir kita komanda, jie tiesiog buvo sutarę, kad jie dirbs full time, visą dieną. Aš negalėjau to sau leisti. **Jie man nepatvirtino sąmatos ir aš neturėjau galimybių“.***

P. Tamulionis nurodė, kad *„Aš, kaip fizinis asmuo, laisvu laiku, per pietų pertrauką ar po darbo, ar turėdamas laisvo laiko, susitikdavome ir mes bendraudavome, man tiesiog buvo įdomu prisidėti prie to, galvoti, kurti ir dalintis kažkokiomis įžvalgomis ir be jokio atlygio, nes aš mačiau, kad tiesiog žmogus neturi pinigų, galimybių ir aš po to, kai paprašysiu kažkokių man, dabar atsiskaityti, tai tiesiog mes nebebendrausime. <...> Po to, kai jau paaiškėjo, kad bus vis dėlto einama į tuos rinkimus, nes prieš tai 2018 metų vasarą, ypač pavasarį, tai net nebuvo aišku, kad*

bus dalyvaujama rinkimuose. Kai buvo apsispręsta eiti į rinkimus ir rinkimų kampanija pradėjo artėti, tai natūralu, aš pateikiau sąmatą, nes, kaip ir minėjau, viena iš mano veiklų yra“.

Atsakydamas į klausimą „Tai tie 100 tūkst. eurų, kur jūs sakote, sąmata, tai buvo atlygis įmonei už kampanijos organizavimą? Kas į tą 100 tūkst. įeina, kokios paslaugos?<...> kas turėjo įeiti?“, P. Tamulionis nurodė, kad „Na, čia labai daug eilučių, o eilučių...<...> Dalis, matau, yra ten tyrimų: kokybiniai, kiekybiniai tyrimai, strateginės konsultacijos, tekstų rengimas, darbas su žiniasklaida, kūrybiniai sprendimai, darbas su socialiniais tinklais kas mėnesį, kampanija, vizualika, fotografas, video- socialiniams tinklams, na, visokių memų kūrimas, influenceriai, socialinės komandos, konferencijų organizavimas, svetainė, regioninė komunikacija, internetiniai sprendimai, atributika, laikraštis, na, kažkokį buvo numatęs, kūrimas. Yra įvairių“.

8.4.1.7. Komisijos 2024-01-31 posėdyje UAB TNS LT direktorius Gytis Juodpusis, atsakydamas į klausimą „Kaip jūs sau atsakote dėl tų neatitikimų, kuriuos mes statome, dviejų kandidatų ir vieno kandidato išleistų sumų, nes pagrindinius dalykus mes ir kalbame ten apie televiziją ir tuos... Kaip jūs sau atsakėte, kai jūs tai skaitėte ir susipažinote su tuo epizodu?“, nurodė, kad „jeigu šnekėtume apie šitų kandidatų kiekius, tai yra pono G. Nausėdos, I. Šimonytės ir S. Skvernelio, tiesą sakant, aš to nenagrinėjau. Aš dabar negalėčiau jums taip pasakyti šito dalyko. Bet aš labai abejoju...<...> Du dalykai gali būti. Pirmas dalykas. Aš sakyčiau, kad visuomet reikėtų kalbėti apie neto išlaidas. Tai yra tos išlaidos, kurios realiai buvo sumokėtos, ne tos, kurios yra pagal oficialius įkainius. Turėti šias neto išlaidas yra galima. Tada mes galime daryti analizę. Jeigu mes, turėdami neto išlaidas, kurias galime gauti iš televizijos kanalų, ir mes, gaudami tas pats išlaidas, antras šaltinis, iš rinkiminių štabų, mes jas pamatome, ar sutampa. Jeigu tai sutampa, pirmas etapas yra pereitas. <...>.

Tada yra kitas dalykas, jeigu matome, kad media kanalai deklaruoja, kad vienas išleido X, kitas išleido Y, pagal reklamos kiekius, transliacijų skaičių, transliacijų skaičių, aš turiu omeny, tie dalykai yra daugmaž panašūs, bet pačios galutinės sumokėtos sumos skiriasi, tuomet gali atsirasti dalykas, kad skaičius ištransliuotų reklamos klipų nėra lemiantis dalykas. Lemiantis dalykas gali būti, kada jie buvo ištransliuoti. Tarkime, jeigu televiziją dabar lyginame kaip media, televizija nėra toks media kanalas, kuriame yra mokama vienoda kaina už vieną klipą. Ne! Tai yra mokama už skirtingas laiko zonas, už skirtingas auditorijas, už kitus dalykus. Bet kas televizijos, aš manau, ar media agentūros žmogus, ar televizijos žmogus, šitą dalyką gali labai nesunkiai paaiškinti“.

8.4.1.8. Komisijos 2024-02-14 uždaramame posėdyje, VSD direktoriaus pavaduotojas R. Bridikis, atsakydamas į Komisijos narių klausimus dėl VSD vykdytos politinės kampanijos finansavimo stebėsenos, patvirtino 2019 metų Respublikos Prezidento rinkimų kampanijos VSD stebėtus kandidato Gitano Nausėdos rinkimų kampanijos galimus finansavimo pažeidimus liudijančias aplinkybes.

8.4.1.9. A. Budrytė, 2024-03-08 raštu atsakydama į klausimą „Kaip galėtumėte paaiškinti, kad monitoringo duomenimis kitų kandidatų į Prezidento pareigas rinkimų kampanijos komunikacijos biudžetas viršijo visos Gitano Nausėdos deklaruotą rinkimų kampanijos biudžetą beveik du kartus“, nurodė, kad „Turėjome tokį biudžetą, kiek surinkome aukų iš fizinių asmenų. Nebuvome remiami politinių partijų. Kad mūsų kandidatas buvo puikiai matomas, visų pirma reikia dėkoti profesionaliems žiniasklaidos planuotojams ir jų taikliai sudėliotam reklamos priemonių tinkleliui. Taip pat daug ką štabe kūrime patys, nes neturėjome prabangos kreiptis į profesionalus. Atsakingas lėšų naudojimas atsispindėjo mūsų reklamos prastoje kokybėje.

Matomumui įtakos galėjo turėti ir organinė komunikacija – tuo metu Gitanas Nausėda buvo populiariausias asmuo šalyje“.

A. Budrytė, atsakydama į klausimą „Kas kandidato Gitano Nausėdos rinkimų štabe buvo atsakingas už kandidato galimų rėmėjų paiešką, darbą su rėmėjais“, nurodė, kad „Šią atsakomybę turėjau aš“.

A. Budrytė, atsakydama į klausimą „Kaip buvo atrenkami rėmėjai“, nurodė, kad „Smulkiesiems pritraukti organizavome politinę reklamą, daug rėmėmės socialiniais tinklais. Mokėjimams rinkti buvome pritaikę savo interneto svetainę, pasiruošę atmintines, kas ir kiek gali

aukoti. Dėl stambių aukų kreipiausi į pažįstamus, artimuosius, draugus, kitus savo kontaktus. Daug verslininkų ir kitų asmenų, pajėgių skirti dideles aukas, patys lankėsi štabo patalpose. Raginau aukoti ir išorinių susitikimų metu“.

A. Budrytė, atsakydama į klausimą „Kaip galite paaiškinti viešai pasirodžiusią informaciją apie tai, kad 2019 m. Prezidento rinkimų kampanijos metu kandidato į Prezidentus Gitano Nausėdos rinkimų štabo nariams buvo dalinami grynai pinigai. Ar galite patvirtinti šią informaciją, jei taip – prašau paaiškinti šių pinigų kilmę, kam ir kokių tikslu jie buvo padalinti, kokios sumos ir kokiems tikslams buvo naudojami?“, nurodė, kad „Galiu patvirtinti, kad grynų pinigų dalybų štabo nariams nebuvo. Paaiškinimo reiktų teirautis teigiančiųjų, kad gavo grynuosius pinigus“.

8.4.2. Komisijos išvados:

8.4.2.1. Komisija gavo duomenų apie tai, kad 2019 metų Respublikos Prezidento rinkimų kampanijos metu VSD atliko teismo sankcionuotus veiksmus, kuriais buvo renkama žvalgybinė informacija apie galimai nusikalstamas ar kitas grėsmę nacionaliniam saugumui keliančias veikas Respublikos Prezidento rinkimų kampanijos metu.

8.4.2.2. Komisija tyrimo metu gavo duomenų, kad VSD buvo atliekamas tyrimas apie galimus pažeidimus finansuojant kandidato į Prezidentus Gitano Nausėdos 2019 rinkimų kampaniją, tačiau informacija apie tai nebuvo pateikta sprendimų priėmėjams – Vyriausybei, Seimui, Seimo nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui, Vyriausiajai rinkimų komisijai, Generalinei prokuratūrai. Komisijos vertinimu VSD surinkta informacija turėjo būti perduota minėtoms institucijoms ir atlikti procesiniai veiksmai.

8.4.2.3. Komisija daro išvadą, kad 2019 metų Respublikos Prezidento rinkimų kampanijos metu galiojęs teisinis reglamentavimas kandidatams sudarė galimybes nuslėpti ir nedeklaruoti visų patirtų rinkimų išlaidų, tai akcentavo Vyriausioji rinkimų komisija ir politinės reklamos stebėseną vykdęs asmuo UAB TNS LT. Komisija neturėjo galimybės detaliam išanalizuoti ir įvertinti, kokios realios buvo visų 2019 metų Prezidento rinkimų kampanijos kandidatų finansavimo išlaidos, palyginti su tuo metu viešojoje erdvėje paskelbtais rinkimų politinių kampanijų finansavimo stebėsenos duomenimis.

8.5. Kokią įtaką 2019 metų Prezidento rinkimus laimėjusiam kandidatui (jo sprendimams) ir arba jo rinkimų štabo nariams, patarėjams darė Baltarusijos Respublikos trąšų verslu besiverčiantys asmenys? Koks buvo šių asmenų vaidmuo Prezidento rinkimų kampanijoje?

8.5.1. Komisija nustatė:

8.5.1.1. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija 2023 m. lapkričio 22 d. raštu Nr. (21.2.19E)3-6561 „Dėl medžiagos Seimo laikinajai tyrimo komisijai pateikimo“ paaiškino, kad „Užsienio reikalų ministerija 2021 m. gruodžio 17 d. raštu pateikė išvadą Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos koordinavimo komisijai (LRVK), kuri tuo metu vykdė AB „Lietuvos geležinkeliai“ 2018 m. kovo 16 d. sudarytos Vežimų organizavimo sutarties (toliau – sandoris) su atvirąja akcine bendrove „Belaruskali“ atitiktis nacionalinio saugumo interesams patikrą. Ministerijos išvadoje buvo pateiktos faktinės aplinkybės dėl akcinės bendrovės „Belaruskali“ ryšių su Baltarusijos vykdomąja valdžia ir informacija dėl įmonei taikomų tarptautinių sankcijų. Atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 11 straipsnio 2 dalį, ministerija pateikė nuomonę, kad akcinė bendrovė „Belaruskali“ turi didinančią riziką ar keliančią grėsmę nacionaliniam saugumui ryšių su užsienio valstybių institucijomis ar tų valstybių fiziniais arba juridiniais asmenimis, o sandoris sukuria grėsmes nacionalinio saugumo interesams.“

Pažymime, kad Užsienio reikalų ministerija nuosekliai laikėsi pozicijos ir pasisakė už kuo paveikesnes, platesnes ir efektyvesnes Europos Sąjungos sankcijas A. Lukašenkos režimui bei to siekdavo tiek tarpinstituciniuose, tiek ES derybiniuose formatuose. Vis dėlto **turime pripažinti, kad ne visos Lietuvos užsienio politiką formuojančios institucijos iš pradžių laikėsi tokios pat pozicijos. Apgailėstaudami atkreipiame dėmesį, kad 2021 m. gruodžio 13 d. visuomenės informavimo priemonėse paskelbta informacija (Delfi.lt: „Vidinis susirašinėjimas atskleidžia:**

Prezidentūra siūlė Europoje netaikyti sankcijų trąšoms“) atitinka tikrovę bei atspindi tuo metu URM diplomatus pasiekusius siūlymus“.

8.5.1.2. **Komisijos 2024-02-05 posėdyje** užsienio reikalų viceministras Jonas Survila, teikdamas informaciją apie ES sankcijų Baltarusijai dėl trąšų įvedimą, nurodė, kad „Tame kontekste iš dabar turimų to meto susirašinėjimo dokumentų, tai yra 2021 metų birželio vidurio, matyti, kad buvo institucijų, kurios konkrečiai trąšų sektoriui tų sankcijų nenorėjo įvesti, nepaisant to, matyt, bandė daryti poveikį ir teikti tokius siūlymus Lietuvos diplomatomis ir pareigūnams tiek Užsienio reikalų ministerijos, tiek esančių atstovybėje, siekdamos tokią poziciją suformuoti. Bet turiu pasakyti, kad galime didžiulius tiek mūsų diplomatais, tiek tuo metu Užsienio reikalų ministerijos vadovybe, kad tokiems siūlymams iš Prezidento atstovų pusės nebuvo pritarta ir Lietuvos pozicija eventualiai pasirodė priimtina ir daugeliui europinių partnerių, kad sankcijos baltarusiškam trąšų sektoriui turėtų būti įvestos. <...> yra susirašinėjimas, yra bent kelių Prezidento patarėjų, vienas iš jų – A. Skaisgirytė birželio 15 dieną rašo (cituoju): „Arnoldai, labai bloga situacija su Astravo sankcijomis, nes su procedūromis pavėluota, paramai telkti ceitnotas. Užtat su trąšomis gausime pirmiausia nuostolių savo verslui, o rusai perims baltarusių įmonę. Pamėginkime apginti Lietuvos interesus.“ <...> Šiek tiek vėliau kita Prezidento patarėja rašo vienam irgi iš susirašinėjime bendrame mailing list'e diplomatu Užsienio reikalų ministerijos pareigūnui, departamento direktoriui: „Nesiekiamo visų sankcijų sektoriui užblokuoti, tik norime trąšas – out, AAE (čia Astravo atominė elektrinė yra) – in.“ Pasirašo Skirmantė. <...>. Čia yra susirašinėjimas, kuriame gal yra 11 Užsienio reikalų ministerijos darbuotojų, pareigūnų, įskaitant tuometinės misijos, atstovybės Europos Sąjungoje diplomatus, ir tame susirašinėjime yra bent keturi Prezidento patarėjai, tai – A. Skaisgirytė, D. Tamošiūnienė, S. Straigienė, J. Neverovič. <...> Vienintelė institucija, kuri abejojo sankcijų baltarusiškoms trąšoms įvedimo tikslingumu, buvo Prezidentūra Lietuvos Respublikos Prezidento patarėjų asmenyje“.

J. Survila, atsakydamas į klausimą „Koks buvo rezultatas šito susirašinėjimo? Kaip būtų galima jį apibendrinti? Tos pozicijos buvo surastos, nebuvo?“ nurodė, kad „Aš gal apibendrinčiau taip, kad buvo turbūt bandymas paveikti Lietuvos poziciją, kurios diplomatai ir eventualiai ministras, jeigu reikėtų, Užsienio reikalų taryboje laikytųsi. Čia buvo tokia formavimo stadija, bet Užsienio reikalų ministerijos vadovybė nesutiko ir Vyriausybė nesutiko su tokiu siūlymu sankcijų trąšų sektoriui nedėti į Lietuvos poziciją, kuria reikalaujame sankcijų. Tiesiog tokie prašymai buvo ignoruoti“.

8.5.1.3. **Komisijos 2024-02-12 posėdyje** susisiekimo ministras Marius Skuodis, teikdamas informaciją apie ES sankcijų Baltarusijai dėl trąšų įvedimą, nurodė, kad „Kadangi vis dėlto už sankcijų politiką visą laiką buvo atsakinga Užsienio reikalų ministerija, tai mes, natūralu, savo vertinimą pateikdavome tiek, kiek mūsų prašydavo. Mes Vyriausybėje esame turėję rimtą pasitarimą, kokia turėtų būti Lietuvos pozicija sankcijų atžvilgiu. Tame pasitarime tikrai aš ant stalo dėjau visus argumentus, visas rizikas, kokios gali būti, ar vienos, ar kitos sankcijos turėtų poveikį tokį, kokį mes norime turėti. Kaip ir sakau, vertinome, kad gali būti nukreipta per kitas šalis, ar tikrai bus poveikis, kitas dalykas – koks poveikis Lietuvai. Mes turime čia ir geležinkelius, ir visa kita, ir ypač žiūrėjome, kaip tą poveikį reikėtų valdyti. Man visą laiką buvo svarbiausias valdymo aspektas, nes kad poveikis bus, jįsai bus, bet klausimas, jeigu rimtai darome tam tikrus sprendimus, kaip sušvelninti tą poveikį mums. <...> Tame Vyriausybės pasitarime, kuris buvo uždaras, faktas, kad mes visa tai įvertinome. Aš išgirdau labai aiškų pažadą, kad taip, poveikį suvaldysime, jeigu reikės, priimsime ir finansinius veiksmus. Suformavome iš esmės tokią Vyriausybės poziciją, kad pritariame visam sankcijų paketui, o tuo metu sankcijų paketas buvo labai platus. <...> Buvo taip sutarta, kad pritariame visam paketui<...>“.

8.5.1.4. **Komisijos 2024-02-14 posėdyje**, VSD direktoriaus pavaduotojas R. Bridikis, atsakydamas į Komisijos narių klausimus dėl Baltarusijos Respublikos trąšų verslu besiverčiančių asmenų galimos įtakos 2019 metų Respublikos Prezidento rinkimus laimėjusiam kandidatui (jo sprendimams) ir arba jo rinkimų štabo nariams, patarėjams, stebėjimo bei fiksavimo, patvirtino 2019 metų Respublikos Prezidento rinkimų kampanijos metu VSD stebėtus Baltarusijos

Respublikos trąšų verslu besiverčiančių asmenų veiksmus, siekiant daryti įtaką kandidatui, vėliau Prezidentui Gitanui Nausėdai ir jo aplinkai, tačiau nesiėmė priemonių pagal kompetenciją.

8.5.1.5. Komisijos 2024-03-04 posėdyje Respublikos Prezidento patarėja (Užsienio politikos grupė) S. Straigienė, atsakydama į klausimą „<...> kas buvo tas žmogus, kuris priėmė šią poziciją – „Astravas in, trašos out“? Kas suformulavo šią poziciją?“, nurodė, kad „Tai idėja, o ne pozicija <...> Ir kaip vyriausioji patarėja sakė, tuo metu buvo toks matymas. Tuo metu buvo toks matymas <...> Mūsų visos grupės“.

S. Straigienė, atsakydama į klausimą „O kas jums pasakė parašyti šią laišką <...> Tai buvo jūsų iniciatyva parašytas laiškas? Jūs prisiimate visą atsakomybę už šią laišką?“, nurodė, kad „Man niekas neliepė parašyti šito laiško <...> Aš ir sakau, mes diskutavome savo grupės viduje, svarstėme variantus ir idėjas. Ir tai jau vyko, būtent jau porą dienų vyko susirašinėjimas šita tema“.

S. Straigienė, atsakydama į klausimą „<...> Prezidentūra buvo angažuota šituo klausimu, turėjo labai aiškią nuomonę ir spaudė, kad ta pozicija būtų padaryta“, nurodė, kad „Tikrai to nebuvo. Tai buvo tiesiog susirašinėjimas ir ta idėja gana trumpai gyvavo <...>“.

S. Straigienė, atsakydama į klausimą „Ar Prezidentas buvo apie šią idėją informuotas“, nurodė, kad „Ne, tai yra techninis klausimas. Tai yra techninis klausimas <...> Prezidento yra labai aiškios užduotos ir viešai išsakytos linijos“.

S. Straigienė, atsakydama į klausimą „<...> Jūs norite pasakyti, kad Prezidentas apie tai nėra informuojamas“, nurodė, kad „Tai nėra pozicija. Tai buvo viena iš idėjų įtraukti Astravą. Tai yra paketo dalis. Kodėl sakau? Tai nėra toliau, kaip ir sakė vyr. patarėja, – toliau nėra“.

S. Straigienė, atsakydama į klausimą „O Prezidentas žino, kada jūs atsitraukėte, kada neatsitraukėte, ar ta nuomonė ir pozicija yra derinama kažkaip siunčiant Prezidentui į Europos Vadovų Tarybą su Lietuvos pozicija, yra su juo derinamos formuluotės, klausimai, jo paties pozicija, kokia ji turėtų būti, kas su kuo ją derina“, nurodė, kad „Taip, derinama. Ir pozicija, kaip visą laiką sakiau, buvo nuosekli Prezidento, ir derinama. <...>“.

S. Straigienė, atsakydama į klausimą „<...> kurioje stadijoje su Prezidentu buvo aptarta galutinė Lietuvos pozicija“, nurodė, kad „Lietuvos pozicija patvirtinta Vyriausybėje, viskas, ji patvirtinta 16 dieną, yra Lietuvos pozicija“. Atsakydama į patikslintą klausimą „O Prezidentas kaip nors dalyvavo ją formuluojant, tą poziciją?“, S. Straigienė nurodė, kad „Tai Vyriausybė balsavo“.

8.5.1.6. **LRT radijo 2020-12-10** laidoje Prezidento Gitano Nausėdos patarėja užsienio reikalų klausimais Asta Skaisgirytė, komentuodama galimą sankcijų Baltarusijos trąšoms įvedimą, kalbėjo: „Su sankcijomis nesinorėtų perlenkti lazdos, kai jos paveikia pilietinę visuomenę. Viena vertus, taip, jeigu įmonė dirba režimui, ji galėtų būti sankcionuojama, antra vertus, visada pasižiūrima į tai, ar tai nenuskriaus eilinių žmonių, ir, pavyzdžiui, jeigu įmonėje dirba daug žmonių, o „Belaruskalij“ turbūt dirba keletas dešimčių tūkstančių žmonių, ar tai neatsilieps tų paprastų žmonių, darbininkų, gerovei“. <...> Su sankcijomis nesinorėtų perlenkti lazdos, kai jos paveikia pilietinę visuomenę, su kuria mes norėtume turėti kuo geriausius santykius ir kurią remiame“.

(https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/prezidento-patareja-sankcijos-belaruskalij-reikalauja-papildomu-diskusiju-56-1421936?utm_medium=copied)

Žinių radijo **2024-02-12** laidoje Prezidento Gitano Nausėdos vyriausioji patarėja užsienio politikos klausimais A. Skaisgirytė, komentuodama 2021 metų įvykį, kai Europos Sąjunga svarstė, kokias sankcijas Baltarusijai įvesti dėl jos veiksmų į Minską nukreipiant į Vilnių skridusį keleivinį lėktuvą, nurodė, kad „Ką iš tikrųjų Prezidentūra tuo metu siekė, tai išsiaiškinti potencialią žalą Lietuvai, Lietuvos ekonomikai. Tai yra sankcijos įvedamos Baltarusijai, Baltarusijos režimui. Norime, kad nuo sankcijų kentėtų Baltarusijos režimas, bet neišvengiamai jau ir tada buvo aišku – įvedant sankcijas nukentės ir Lietuvos ekonomikos kai kurie sektoriai, konkrečiai – transporto sektorius, nes baltarusiškos trąšos buvo vežamos, didžiausia dalis, per Lietuvos teritoriją“.

(<https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/2194368/skaisgiryte-prezidentura-sieke-issiaiskinti-trasu-sankciju-zala-lietuvos-ekonomikai>)

8.5.1.7. **2021-05-27** 15min.lt portale straipsnyje „G. Nausėda: A. Lukašenka Astravo elektrinę gali imti naudoti kaip šantažo įrankį“ paprašytas įvertinti galimą sankciją Baltarusijai – trąšų ir naftos produktų eksporto draudimą per Baltijos šalis, G. Nausėda pabrėžė, kad „apie jas prabilęs bloko užsienio politikos vadovas Josepas Borrellis turėjo girdėti kalbas Europos Vadovų Taryboje, kad ekonominės sankcijos svarbios, bet jos turi būti nutaikytos į režimą. <...> „Jeigu imsime tokios priemonės, labiausiai dėl tokios priemonės tikriausiai džiaugsis Rusija, kuri kaip tik dabar stengiasi nukreipti visą krovinį į alternatyvius uostus. Šiuo atveju nuostolių patirtų kas tik nori, bet ne Baltarusijos režimas. Tad klausimas, ar šios priemonės pasiekia tą tikslinį rezultatą, kurio mes siekiame“, – kalbėjo prezidentas. (https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/g-nauseda-a-lukasenka-astravo-elektrine-gali-imti-naudoti-kaip-santazo-iranki-56-1510700?utm_medium=copied)

2023-03-23 Prezidentas Gitanas Nausėda po Europos Vadovų Tarybos (EVT) susitikimo Briuselyje pasisakė „Nes mes įvedėme sankcijas siekdami labai aiškių tikslų. Tos sankcijos buvo įvestos tam, kad šie abu režimai jaustų tam tikras savo veiksmų, pirmiausia karo Ukrainoje, pasekmes. Ir pasakykite prašau, kas atsitiko pozityvaus, kad tas sankcijas būtų galima numažinti?“, – teigė jis. <...> Tai galbūt tvarkykime gamybos ir prekybos grandines? Tiesiogiai remkime tas šalis, kurias norime paremti. Bet nepasiduokime šiems dirbtiniams argumentams, kuriais yra siekiama įgyvendinti su vienu tikslu. Tam, kad sukurti precedentą, parodantį, kad Europa jau krypta į šoną, ir tai būtų nepaprastai žalinga politiškai“, – žurnalistams Briuselyje komentavo G. Nausėda. <...> Jis teigė EVT „preventyviai pasisakęs“ prieš galimas sankcijų išimtis, teigdamas, jog tai būtų „prieštaraujantis visiems mūsų principams sprendimas“. G. Nausėdos teigimu, išimties silpnintų sankcijas, padidintų galimybes jas apeiti, apsunkintų jų įgyvendinimą, be to, sudarytų galimybes Rusijai ir Baltarusijai gauti papildomų pajamų. (<https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/nauseda-ragina-es-salis-nepasiduoti-del-trasu-sankciju-mazinimo-baltarusijai-92886197>)

8.5.1.8. **Komisijos 2024-02-28 posėdyje** VSD direktorius D. Jauniškis, atsakydamas į klausimą „Aš noriu paklausti, ar tarp tų tikrinių aplinkos asmenų buvo tokių, kurie yra glaudžiai susiję arba atstovauja baltarusiškoms trąšomis prekiaujantiems verslams Lietuvoje?“, nurodė, kad „Dar kartą sakau, aš neprisimenu“.

D. Jauniškis, atsakydamas į klausimą „Bet jeigu tokių asmenų būtų, ar, jūsų nuomone, Prezidento, kandidato aplinkoje, tai keltų riziką nacionalinio saugumo interesams, kaip jūs galvojate?“, nurodė, kad „Tikriausiai taip. Bet vėlgi sakau, čia reikėtų žiūrėti kontekstą, laikotarpį ir kitus aspektus“.

D. Jauniškis, atsakydamas į klausimą „<...> ar iki 2020 metų Prezidento rinkimų asmenys, kurie verčiasi ir atstovauja baltarusiško verslo, konkrečiai trąšų, interesams, nekėlė rizikų, susijusių su nacionaliniu saugumu? <...>“, nurodė, kad „Baltarusija visada kėlė, matyt. <...> „Belaruskalij“ ir Baltarusija visą laiką buvo įvardinama kaip grėsmė nacionaliniam saugumui“.

D. Jauniškis, atsakydamas į klausimą „Ar tuose sąrašuose buvo asmenų, kurie yra susiję su „Belaruskalij“ ir kitomis baltarusiškoms trąšomis prekiaujančiomis įmonėmis ir asmenimis, taip pat jų atstovų. <...> Nes tai yra svarbu, ar Prezidento aplinkoje yra tokių žmonių, ar jų nėra?“, nurodė, kad „Sakiau, aš neprisimenu, kad būtų. <...>“.

D. Jauniškis, atsakydamas į klausimą „Jūsų šaltinis atneša sąrašą asmenų, sako, štai čia yra sąrašas, vienas, antras, trečias, jame asmenys, kurie, tikėtina, bus Prezidento G. Nausėdos štabe arba padės jam, ir prašo jūsų patikrinti. Jūs patikrinte ir surandate, kad tarp tokių asmenų, tarp tų asmenų yra tokių, kurie susiję su baltarusiškoms trąšomis ir su verslu. Tai toks yra kontekstas. Tai tuo metu, 2018–2019 metais, tai yra rizika nacionalinio saugumo požiūriu ar ne?“, nurodė, kad „Tai manau, kad taip, be abejo. Bet tada tokiu atveju, matyt, yra irgi tam tikri metodai, yra galimas pokalbis su pačiais kandidatais, bandant išsiaiškinti. Todėl, kad čia yra daug aplinkybių iš tikrųjų, ta prasme, įspėjimas, sakykime, kandidatų ar kandidatuojančių lygiai taip pat yra, VSD irgi šitą gali taikyti“.

D. Jauniškis, atsakydamas į klausimą „Ar Valstybės saugumo departamentas fiksavo, nustatė kokius nors jau laimėjusio Prezidento G. Nausėdos patarėjų, sakysime taip, jo

administracijos žmonių ryšius su baltarusiškais prašymais prekiaujančiais verslo atstovais 2018–2024 metų laikotarpiu, sakykite?“, nurodė, kad „Negirdėjau tokio dalyko. <...> Man tokie faktai nėra žinomi, kad VSD būtų nustatęs“.

8.5.3. **Komisijos išvados:**

8.5.3.1. Komisija gavo duomenų, kad 2019 metų Respublikos Prezidento rinkimus laimėjusio kandidato aplinkoje buvo nustatyta kelios dešimtys asmenų, keliančių rizikas nacionalinio saugumo interesams, dėl jų praeityje ir (arba) šiuo metu palaikomų ryšių su kontržvalgybinę riziką keliančiais asmenimis, bendradarbiavimo su priešišku Lietuvai šalių (Rusijos, Baltarusijos) ir (arba) SSRS žvalgybos tarnybomis, Rusijos ir Baltarusijos diplomatais, priešišku šalių politikais ir valstybės pareigūnais, jiems artimais verslo atstovais ir kt.

8.5.3.2. Komisija gavo duomenų, kad kandidato į Prezidentus Gitano Nausėdos rinkimų štabe lankėsi, susitikinėjo su štabo nariais, bendravo asmenys, kurių veikla tiesiogiai susijusi su Baltarusijos prašų verslu.

8.5.3.3. Komisija gavo duomenų, kad kai kurie kandidato į Respublikos Prezidentus Gitano Nausėdos rinkimų štabo nariai, taip pat pats Gitanas Nausėda, 2018–2019 m. laikotarpiu susitikinėjo su Baltarusijos prašų verslu besiverčiančiais asmenimis ir verslo įmonių vadovais (akcininkais) bei atstovais.

Komisija gavo duomenų, kad kai kurie aukštas pareigas Respublikos Prezidento kanceliarijoje einantys Prezidento komandos nariai susitikinėjo su baltarusiškų prašų verslu besiverčiančiais asmenimis ir verslo įmonių vadovais (akcininkais) bei atstovais, tačiau liudydami Komisijai šią informaciją nuslėpė.

Komisija nustatyta tvarka kreipsis į prokuratūrą dėl liudytojų, nuslėpusių informaciją, veiksmų įvertinimo, ar jų veiksmuose nėra nusikaltimo, numatyto Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 235 straipsnio 2 dalyje, požymių.

8.5.3.4. Komisija gavo duomenų, kad Prezidento kanceliarijos kvietimu Prezidentūroje rengiamuose oficialiuose renginiuose lankėsi su baltarusiškų prašų verslu susiję asmenys.

8.5.3.5. Komisija gavo duomenų, kad baltarusiškų prašų verslu besiverčiantys asmenys siekė padaryti įtaką Lietuvos sprendimų priėmėjams, kuria siekė išvengti sankcijų baltarusiškoms prašoms ir (arba) sušvelninti jų poveikį, ieškojo būdų, kaip jas apeiti.

8.5.3.6. Komisija nustatė, kad 2021 birželio mėn. formuojant Lietuvos poziciją Europos Vadovų Taryboje dėl sankcijų baltarusiškoms prašoms įvedimo Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda aktyviai siekė, kad sankcijos baltarusiškų prašų verslui nebūtų taikomos.

Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos patarėjai, atstovaudami Prezidento pozicijai, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos pareigūnams ir diplomatomams darė poveikį, kuriuo buvo siekiama netaikyti sankcijų baltarusiškoms prašoms.

Komisija gavo duomenų, kad kai kurie su baltarusiškų prašų verslu susiję asmenys bandė tapti ir tapo nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių valstybės įstaigų vadovais bei išrinktojo Prezidento patarėjais.

8.5.3.7. Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos ir jo aplinkos palaikomi ryšiai su asmenimis, kurie yra susiję su baltarusiškų prašų verslu besiverčiančiais asmenimis ir verslo įmonių vadovais (akcininkais) bei atstovais, daro Prezidentą pažeidžiamą.

8.6. Kokių konkrečių veiksmų ėmėsi Specialiųjų tyrimų tarnyba ir Generalinė prokuratūra, gavusios Pranešėjo Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui pateiktą informaciją? Kokie sprendimai ir kada dėl šios informacijos buvo priimti? Jeigu sprendimai nebuvo priimti, dėl kokių priežasčių?

8.6.1. **Komisija nustatė:**

8.6.1.1. **2019-04-25** Pranešėjas kreipėsi į NSGK pirmininką Vytautą Baką, pateikdamas jam kreipimąsi dėl VSD direktoriaus D. Jauniškio ir jo pavaduotojo R. Bridikio galimai padaryto drausminio nusizengimo ar nusikaltimo, nesilaikant žvalgybos institucijų teisėtumo ir politinio neutralumo principų. Kreipimesi Pranešėjas nurodė: „Esu pasirengęs aukščiau pateiktą informaciją papildyti ir detalizuoti. Nusprendus ją pagal kompetenciją perduoti nagrinėti kitoms institucijoms, prašau užtikrinti mano asmens slaptumą ir man suteikti pranešėjo statusą“.

Pranešėjas paaiškino, kad 2018-07-13 VSD direktoriaus pavaduotojas R. Bridikis savo tarnybiniame kabinete perdavė jam, tai yra Pranešėjui, du lapus su žmonių vardais ir pavardėmis. Paaiškino, kad viename lape yra vieno iš kandidatų į Respublikos Prezidentus komandos nariai, o antrame – verslininkai, į kuriuos ketinama kreiptis dėl paramos rinkimuose. Paaiškino, kad šiuos asmenis reikia patikrinti VSD duomenų bazėse, o informaciją perduoti tiesiogiai VSD direktoriui D. Jauniškiui.

Vėliau VSD direktoriaus pavaduotojas R. Bridikis savo tarnybiniame kabinete Pranešėjui pasakė, kad Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų kandidatai į Respublikos Prezidentus Ž. Pavilionis ir V. Ušackas tarpusavyje „kariauja“ ir mums, VSD, reikia paremti Ž. Pavilionį informacija, kuri įrodytų, kad V. Ušackas yra prorusiškas. Pavedė visą informaciją VSD direktoriui D. Jauniškiui pateikti per kelias valandas.

Pranešėjas pranešė, kad analogiški pavedimai buvo duoti ir jo pavaldiniams. Iš viso buvo patikrinti 64 asmenys. Pranešėjas papildomai pateikė 41 verslininko, kurie buvo tikrinami, pavardes ir 18 įvairių visuomenės veikėjų pavardes. Iš viso 123 asmenų pavardes.

8.6.1.2. NSGK pirmininkas V. Bakas Pranešėjo kreipimąsi **2019-04-25** perdavė STT (vizuodamas „prašau išnagrinėti 1) kreipimąsi ir priimti sprendimus, 2) užtikrinti asmens pranešėjo apsaugą“) ir Generalinei prokuratūrai.

8.6.1.3. STT **2019-04-30** raštu Nr. 4-01-4140 perdavė generalinio prokuroro pavaduotojui Ž. Radišauskui raštą, kuriame nurodyta, kad STT 2019 m. balandžio 26 d. gavo kreipimąsi, kurį, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo 7 straipsniu, persiunčia įvertinti ir spręsti dėl asmens, pateikusio informaciją, pripažinimo pranešėju. Su raštu buvo pateiktas Pranešėjo kreipimasis (8 lapai).

8.6.1.4. Generalinio prokuroro pavaduotojas Ž. Radišauskas **2019-04-30** raštu Nr. 17.2-2106 kreipėsi į STT su prašymu atlikti aplinkybių patikrinimą (t. y. įvertinti Pranešėjo kreipimesi dėstomus faktus ir aplinkybes).

8.6.1.5. STT **2019-05-07** raštu Nr. 3S-01-1373 Pareiškėjo kreipimosi patikrinimo medžiagą perdavė Generalinei prokuratūrai su slaptumo žymomis.

8.6.1.6. Generalinė prokuratūra **2019-05-08** raštu Nr. SD-963, atsižvelgdama į tai, kad Pranešėjo pranešime apie pažeidimą, kuris pateiktas siekiant apsaugoti viešąjį interesą, taip pat į tai, kad STT pateiktoje medžiagoje yra duomenų, kad VSD direktorius D. Jauniškis ir jo pavaduotojas R. Bridikis galimai padarė drausminius nusižengimus ar kitus teisės pažeidimus, priėmė sprendimą dėl pranešėjo statuso asmeniui suteikimo.

8.6.1.7. NSGK pirmininkas V. Bakas **2019-07-10** raštu kreipėsi į STT informacijos apie Pranešėjo kreipimesi įvardytų galimų VSD direktoriaus D. Jauniškio ir jo pavaduotojo R. Bridikio drausminių nusižengimų ar kitų teisės pažeidimų tyrimo terminus ir jo rezultatus.

8.6.1.8. NSGK narys V. Bakas **2020-01-21** raštu Nr. SN-S-39 kreipėsi į STT ir Generalinę prokuratūrą dėl Pranešėjo kreipimosi tyrimo rezultatų ir priimtų sprendimų. Generalinė prokuratūra 2020-01-29 raštu Nr. 17.2-526 V. Bakui atsakė, kad pavedė STT atlikti aplinkybių patikrinimą.

8.6.1.9. STT **2020-02-14** raštu Nr. 4-01-1277 informavo Generalinę prokuratūrą, kad negauta ir nesurinkta duomenų, kurie būtų pagrindas spręsti klausimą dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka.

8.6.1.10. Generalinė prokuratūra **2020-02-26** raštu Nr. 17.2-971 STT su žyma „kopija Pranešėjui“ nurodė, kad Generalinė prokuratūra negavo duomenų, kurie galėtų būti pagrindas spręsti klausimą dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka.

8.6.1.11. Seimo narys V. Bakas **2020-03-04** raštu Nr. SN-V-15 Seimo Pirmininkui Viktorui Pranckiečiui ir NSGK nariams persiuntė informaciją dėl galimo neteisėto kišimosi į rinkimų procesus, neteisėto informacijos rinkimo ir panaudojimo. Siūlė pagal kompetenciją imtis priemonių užtikrinti galimų pažeidimų prevenciją ir atskleidimą.

8.6.1.12. Pranešėjas **2020-03-04** Generalinei prokuratūrai pateikė skundą, kad VSD daro jam spaudimą – nesuteikia atostogų. Generalinė prokuratūra 2020-03-05 raštu informavo VSD apie draudimą Pranešėjui daryti neigiamą poveikį.

8.6.1.13. VSD **2020-03-04** surengė spaudos konferenciją, kurioje siekė paaiškinti dėl galimo kandidatų į prezidentus komandų sekimo. „<...> Trečiadienį išplatintas dokumentas, pasak D. Jauniškio, atskleidė pranešėjo tapatybę. Tiesa, klausinėjamas apie galimą spaudimą pranešėjui D. Jauniškis susinervino, pareikalavo jo neprovokuoti ir uždavinėti kitus klausimus. „Pavaduotojas turi teisę kviesti savo pavaldinį kalbėti apie problemas. Tarp šių temų buvo ir šis klausimas, tai nebuvo daroma specialiai. <...> Jis nebuvo tardomas, aš tai griežtai neigiu, tikiu, ką sako pavaduotojas. Jokie spaudimo veiksmai nebuvo daromi“, – tikino D. Jauniškis, pasakęs, kad pranešėjo buvo paklausta, ar tai jis ir yra pranešėjas. „Paklausti to dalyko nedraudžiama, natūraliai kyla klausimų. Pranešėjo diskrecija yra atsakyti arba ne“, – sakė D. Jauniškis, prisipažinęs, kad pats su pranešėju nekalbėjo, o VSD darbuotojai, išskyrus VSD vadovą ir jo pavaduotoją, nežino, kas yra tas žmogus.

VSD vadovo pavaduotojas R. Bridikis, kuris trečiadienį kalbėjo su pranešėju, šio taip pat klausė, ar įstaigoje yra dar daugiau pranešėjų. „Taip, pavaduotojas paklausė, ar yra daugiau pranešėjų. Koks tai spaudimas? Tai natūralus, logiškas klausimas. Man kaip įstaigos vadovui tai svarbu, nes mes dirbame su jautria informacija“, – kalbėjo VSD vadovas. Tokie klausimai, pasak D. Jauniškio, normalu, nes įstaigos vadovai nori žinoti, kas vyksta jų įstaigoje, kaip „vaikšto“ informacija.“ (<https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/vsd-atsakas-bakui-pranesejas-tapo-politiniu-iniciatyvu-auka-ir-irankiu-n1032775>)

„Pranešėjo tapatybę, anot jo, žino jis pats, jo pavaduotojas ir Imuniteto skyrius. „Ar tai yra aiškinimasis, ar tiesiog buvo klausimas, todėl kad natūraliai kyla klausimų per valdybą, per kurią vykdomi visi tie tyrimai, klausimų, kad iš ten turėjo būti išėjusi informacija, nes ten sukaupiama daugiausiai. Natūraliai paklausti šito dalyko galbūt yra nedraudžiama. Pranešėjo diskrecija pasakyti arba ne“, – įsitikinęs VSD vadovas.“ Skaitykite daugiau: https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/vsd-direktorius-darius-jauniskis-negali-buti-nekalbos-apie-pranesejo-tardyma-ir-spaudima-56-1285600?utm_medium=copied.

8.6.1.14. **2020-03-06** NSGK pirmininkas Dainius Gaižauskas raštu Nr. S-2020-1224 kreipėsi į Generalinę prokuratūrą ir VSD (kopija STT) informuodamas, kad galimai atskleista Pranešėjo statusą turinčio asmens tapatybė, ir prašo įvertinti, ar V. Bakui perduota ir 2020-03-05 Delfi viešai paskelbta Pranešėjo medžiaga yra įslaptinta, ir imtis Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatyme numatytų priemonių. Generalinė prokuratūra 2020-03-16 raštu Nr. 17.2-1246 NSGK pirmininkui D. Gaižauskui pateikė atsakymą, kad šiuo metu yra atliekamas patikrinimas. Komisijos 2023-11-15 posėdyje Generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento vyriausiasis prokuroras A. Urbelis, atsakydamas į klausimą dėl Generalinėje prokuratūroje gautos informacijos apie Pranešėjo kreipimąsi, nurodė, kad „<...> Yra formuojama pranešėjo bylutė, yra visi raštai, viskas NSGK yra įteikta, ten viskas nuosekliai, jūs akivaizdžiai galite matyti, kokie jo raštai, net yra raštai buvusio pirmininko, kad buvusiam pirmininkui pradėtume ikiteisminius tyrimus už valstybės paslapties atskleidimą, viskas yra nuosekliai sudėliota <...>“.

8.6.1.15. Generalinis prokuroras **2020-03-09** Pranešėjo kreipimąsi ir medžiagą perdavė Generalinės prokuratūros Vidaus tyrimų skyriui (vadovas – prokuroras R. Petrauskas), kuris tuo metu buvo / yra atsakingas už pranešėjų apsaugos organizavimą.

8.6.1.16. NSGK **2020-03-30** priėmė sprendimą Nr. 104-SPR-4 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento veiklos“.

8.6.1.16.1. NSGK nustatė, kad:

1. VSD, siekdamas užkardyti galimą trečiųjų šalių poveikį 2019 m. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose, atliko ne tik visų kandidatų, dalyvavusių 2019 m. Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimuose, ir jų aplinkos, rėmėjų bei komandos narių tikrinimus, bet ir kitų asmenų tikrinimus. Sprendimai atlikti asmenų patikrinimus grindžiami Lietuvos Respublikos Konstitucija, Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo ir Žvalgybos įstatymo nuostatomis, Seimo nutarimu

patvirtintos Nacionalinio saugumo strategijos nuostatomis, vadovaujantis Valstybės gynimo tarybos patvirtintais žvalgybos informacijos poreikiais ir prioritetais, VSD direktoriaus nustatytais žvalgybos užduotimis. Informacija apie konkrečias užduotis Komitetui pateikta raštu. Žvalgybos institucijų veikla ir žvalgybos informacija, atsižvelgiant į esamas rizikas, pavojus ir grėsmes nacionaliniam saugumui, turi būti vykdoma ir teikiama laiku ir teisės aktų nustatyta tvarka pateikta sprendimų priėmėjams.

2. VSD vadovybės pavedimai atlikti patikrinimus asmenų, galimai susijusių su rizikomis, pavojais ar grėsmėmis visuomeniniams politiniams procesams, iš esmės buvo formuluojami ir jų įgyvendinimas vykdytas, vadovaujantis nurodytais Lietuvos Respublikos įstatymais ir VSD direktoriaus patvirtintais vidaus teisės aktais (VSD direktoriaus įsakymais, vidaus tvarkų aprašais, nuostatais, taisyklėmis). VSD vadovybės pavedimai atlikti asmenų tikrinimus atitiko žvalgybos institucijų veiklos principus ir yra pagrįsti žvalgybos metodais, dėl kurių taikymo paaiškinimai buvo pateikti Komitetui.

3. Abejonės dėl VSD vadovybės veiksmų teisėtumo ir atliekamų patikrinimų pagrįstumo VSD pareigūnui galėjo kilti dėl nepakankamai aiškaus vidaus darbo organizavimo, kada VSD vadovybės pavedimai VSD struktūriniams padaliniais, struktūrinių padalinių vadovams yra formuluojami ne tik raštu, bet ir žodžiu. Toks pavedimų formulavimas galėjo sudaryti pagrįstas prielaidas klaidingai vadovybės pavedimus interpretuoti ir (ar) vertinti, todėl VSD vidaus darbo teisinis reglamentavimas tobulintinas. Kartu Komitetas pažymi, kad VSD vadovybės pavedimų formulavimas žodžiu yra ir buvo įprasta VSD praktika.

4. Komitetas nenustatė, kad žvalgybos informacija apie atliktus asmenų tikrinimus būtų neteisėtai perduodama tretiesiems asmenims. Parlamentinio tyrimo metu tokių duomenų negauta. Žvalgybos informacija, kurią parengė VSD pagal nustatytus žvalgybos informacijos poreikius ir prioritetus, taip pat atsižvelgdamas į galimas rizikas, pavojus ar grėsmes, susijusias su Lietuvoje 2019 m. vykusiais rinkimais, Komitetui, taip pat kitiems sprendimų priėmėjams pateikta teisės aktų nustatyta tvarka, vadovaujantis Žvalgybos įstatymo 18 straipsniu.

8.6.1.16.2. NSGK siūlė VSD:

1. Tobulinti vidaus darbo organizavimą, siekiant detalai ir išsamiai vidiniuose teisės aktuose reglamentuoti VSD vadovybės užduočių, konkrečių pavedimų struktūriniams padaliniais ir žvalgybos pareigūnams teikimo, užduočių nustatymo ir jų įgyvendinimo, atsiskaitymo už jų vykdymą principus bei tvarką.

2. Užtikrinti, kad sprendimai pradėti rinkti žvalgybos informaciją ar (ir) atlikti informacijos patikrinimą dėl fizinių ir (ar) juridinių asmenų, kurie galimai susiję su rizikomis, pavojais ar grėsmėmis, galinčiomis turėti reikšmės valstybės interesams, būtų formuluojami ir fiksuojami tik raštu arba VSD informacinėse sistemose, nurodant aiškų, VSD direktoriaus įsakymu patvirtintą žvalgybos informacijos rinkimo ir tikrinimo pagrindą.

3. Pateikti Komitetui konkrečius siūlymus ir teisės aktų projektus, kuriais būtų išsamiai peržiūrėti ir tobulinami VSD vidaus darbo organizavimo principai, užtikrinamas žvalgybos institucijos veiklos teisėtumas nuo sprendimų pradėti rinkti žvalgybos informaciją priėmimo, jos rinkimo ir tikrinimo procese iki tinkamo įforminimo ir pateikimo sprendimų priėmėjams, kaip numatyta Žvalgybos ir kituose žvalgybos institucijų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose.

4. Užtikrinti, kad Departamente veiktų nuolatinis veiklos, valdymo, atitikties, informacinių sistemų vertinimo kontrolės padalinys (padaliniai), kuris (kurie) laiku teiktų siūlymus VSD vadovybei, siekiant užtikrinti žvalgybos institucijos veiklos teisėtumą ir reaguoti į nustatytus trūkumus.

5. Apie sprendimus ir vidaus teisės aktų pakeitimus informuoti Komitetą iki 2020 m. balandžio 30 d.

8.6.1.17. VSD direktorius D. Jauniškis, Lietuvos Respublikos Seimo rytiniame **2020-04-07** posėdyje (posėdžio Nr. 386 stenograma) atsakydamas į klausimą „Ar 2019 m. balandžio 25 d. – 2020 m. sausio 29 d. laikotarpiu jūs buvote apklausiamas STT, Generalinėje prokuratūroje apie aplinkybes, susijusias su Pranešėjo pateikta informacija dėl galimai neteisėto informacijos rinkimo apie asmenis, dalyvavusius 2019 m. metų Prezidento rinkimuose?“, nurodė, kad „Atsakau

labai paprastai – ne, nebuvo“.

8.6.1.18. Seimo narys V. Bakas **2022-11-11** raštu Nr. SN-S-49 kreipėsi į Generalinę prokuratūrą ir STT, paprašė pateikti informaciją apie priimtus sprendimus bei jų kopijas dėl tyrimo pagal Pranešėjo pateiktą informaciją. Generalinė prokuratūra V. Bakui pateikė atsakymą, kad negali pateikti jo prašomos informacijos.

8.6.1.19. Generalinė prokurorė Nida Grunskienė **2023-03-01** pavedė Generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento vyriausiajam prokurorui A. Urbeliui atlikti patikrinimą dėl Pranešėjo kreipimesi į V. Baką perduotos medžiagos ir nurodytų aplinkybių tyrimo.

8.6.1.20. 2023-03-01 žurnalistas Marius Laurinavičius viešai paskelbė Pranešėjo tapatybę.

Delfi. Lt portale publikuotas straipsnis „Pranešėjo tapatybę atskleidęs Laurinavičius: dabar situacija keičiasi iš esmės“. Straipsnyje nurodyta: „Trečiadienį Delfi kalbintas M. Laurinavičius teigė, kad visuomenė turi teisę žinoti Pranešėjo tapatybę, dėl to jo vardą ir pavardę esą ir paviešino. <...> M. Laurinavičius, remdamasis savo patirtimi ir dviem savo šaltiniais, kurių bent vienas, kaip teigiama, žino padėtį VSD iš vidaus, o kitas neva dirbo su Pranešėju, išskėlė versiją, kad Pranešėjo liudijimas yra „valstybininkų klan“ istorijos tąsa. (<https://www.delfi.lt/spausdinti/?id=92683967>).

8.6.1.21. Generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento vyriausiasis prokuroras A. Urbelis **2023-05-12** generalinei prokurorei pateikė patikrinimo išvadą su visos medžiagos apibūdinimu, kurioje konstatuojama, kad tyrimo metu STT nenustatė nusikalstamos veikos požymių, tačiau STT neatsakė į Pranešėjo kreipimesi iškeltus klausimus dėl VSD veiklos, įstaigos vidinių tvarkų, procedūrinių ir drausminių klausimų ir t. t. Be to, konstatuota, kad nėra atsakyta į klausimus dėl galimo kišimosi į rinkimų procesus, galimo neteisėto informacijos rinkimo ir panaudojimo. Atsižvelgiant į tai, kad tai nėra Generalinės prokuratūros kompetencija, Generalinė prokuratūra siūlo šį klausimą perduoti nagrinėti Seimo NSGK.

Vyriausiojo prokuroro A. Urbelio Generalinėje prokuratūroje ir STT esančios medžiagos, susijusios su VSD pareigūno 2019-04-25 kreipimusi į Seimo NSGK pirmininką, patikrinimo 2023-05-12 Nr. 17.9-4187 išvada:

„1. Generalinėje prokuratūroje VSD pareigūno 2019 m. balandžio 25 d. kreipimosi į NSGK pirmininką patikrinimas nebuvo organizuotas Generalinėje prokuratūroje nustatyta tvarka, tai yra perduodant pranešimą į Generalinės prokuratūros Vidaus tyrimų skyrių.

2. Prokuratūroje gautos medžiagos patikrinimą (tyrimą) atliko generalinis prokuroras E. Pašilis.

3. Sprendžiant klausimus dėl pranešėjo statuso suteikimo ir Pranešėjo pateiktos medžiagos patikrinimo padaryti Pranešėjų apsaugos 2017-11-28 įstatymo Nr. XII-804 6 str. 1, 3 ir 5 dalių, 9 str. 2 dalies pažeidimai.

4. Tikslinga iš STT išreikalauti ir prie Generalinėje prokuratūroje saugomos medžiagos pridėti neįslaptintus Pranešėjo teiktą ir Pranešėjui adresuotą dokumentų originalus.

5. Pranešėjo žvalgybos pareigūno, 2019 m. balandžio 25 d. kreipimasis, adresuotas Lietuvos Respublikos Seimo NSGK pirmininkui liko tinkamai pagal galiojančius teisės aktus neišnagrinėtas ir neįvertintas, todėl šis kreipimasis tirti perduotinas kompetentingai institucijai – Lietuvos Respublikos Seimo NSGK.“

8.6.1.22. Generalinė prokuratūra **2023-05-18** raštu kreipėsi į Seimo NSGK pirmininką dėl Pranešėjo kreipimosi perdavimo nagrinėti pagal kompetenciją: „<...> *Atlikus patikrinimą padaryta išvada, kad pranešėjo 2019 m. balandžio 25 d. kreipimasis, adresuotas Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkui, liko tinkamai pagal galiojančius teisės aktus nepatikrintas (neišnagrinėtas) ir neįvertintas. Taip pat pažymėta, kad pranešėjo pateikta informacija yra susijusi su žvalgybos institucija, dėl to prokuratūra neturi įgaliojimų tirti kreipimesi nurodytos informacijos. <...> Atsižvelgdami į tai, kad 2019 m. balandžio 25 d. pranešėjo kreipimasis, adresuotas Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkui, liko tinkamai pagal galiojančius teisės aktus neišnagrinėtas ir neįvertintas, vadovaudamiesi*

Pranešėjų apsaugos įstatymo 6 straipsnio 5 dalimi šį kreipimąsi perduodame tirti Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui.

8.6.1.23. **2023-06-07** įvyko Seimo NSGK uždaras posėdis, kuriame svarstytas Generalinės prokuratūros 2023-05-18 raštas „Dėl perdavimo nagrinėti pagal kompetenciją“.

8.6.1.24. **2023-06-20** Seimo NSGK Generalinę prokuratūrą informavo, kad atliko parlamentinės kontrolės veiksmus, ir Generalinei prokuratūrai pateikė NSGK 2023-06-07 posėdžio protokolą.

8.6.1.25. Žvalgybos kontrolierius **2023-11-16** raštu Nr. IS-2023-4RN Komisiją informavo, kad siekiant įvertinti žvalgybos institucijų vykdomos vidaus kontrolės veiksmingumą žvalgybos kontrolierius 2023-09-15 atliks VSD vidaus kontrolės organizavimo patikrinimą.

8.6.1.26. Komisijos **2023-11-15** posėdyje prokuroras A. Urbelis, atsakydamas į klausimą „<...> koks tyrimas baudžiamojo proceso prasme, kriminalinės žvalgybos prasme buvo pradėtas, ar jis nebuvo pradėtas dėl pranešėjo kreipimosi? Buvo ar ne? Aš neprašau detalių, neprašau, kas ten buvo nustatyta. Tiesiog buvo koks tyrimas, nes įstatymas aiškiai nurodo, kokie tyrimai gali būti pradėti, ne patikrinimai, o tyrimai, ar nebuvo? Ir koks sprendimas priimtas?“, nurodė, kad „<...> mes atsakysime tikrai už Baudžiamojo proceso kodeksą. <...> Tai dėl Baudžiamojo proceso kodekso noriu pasakyti, kad joks sprendimas yra nepriimtas. Mes dabar esame tokioje stadijoje. Kai mes patikrinome medžiagą, supratome, kad medžiaga pagal tinkamai numatytas procedūras nebuvo patikrinta, ir mes kreipėmės į NSGK. Kitas žingsnis bus, kai gausime NSGK informaciją apie atliktą jų tyrimą, mes šitą medžiagą registruosime ir priimsime procesinį sprendimą. Mes esame dabar tokioje stadijoje“. Patikslinus, kaip ta stadija vadinasi, prokuroras nurodė: „Patikrinimo stadija, pareiškimo patikrinimo stadija“.

Generalinė prokurorė N. Grunskienė nurodė, kad „<...> prokuratūra žvalgybos kontrolės nevykdo ir mes negalime atlikti jokių veiksmų, todėl mes ir kreipėmės į NSGK prašydami ir matydami, ką dar reikia padaryti, kad galėtume priimti sprendimą. <...> Kadangi nustatyta, kad nebuvo padaryti veiksmai, ką aš jau išvardijau, mes raštu kreipėmės į NSGK, kad būtų apklausti asmenys, be kurių apklausų prokuratūra negali priimti sprendimų. O vienas iš sprendimų yra arba pradėti ikiteisminį tyrimą, arba priimti nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą. Bet negavę apklausų, negavę duomenų, dėl ko mes kreipėmės į NSGK, mes priimti jokio sprendimo negalime“.

Generalinė prokurorė N. Grunskienė, atsakydama į klausimą dėl asmenų apklausų, nurodė, kad „Dėl prokuratūros galiu pasakyti, kad jokie asmenys prokuratūroje apklausti nebuvo“.

Prokuroras A. Urbelis, atsakydamas į klausimą „Ar Jūsų tos informacijos patikrinimo kontekste pasirodė, kad bent viena institucija rimtai būtų analizavusi (Pranešėjo kreipimosi – mūsų pastaba) turinį, ne procedūras, kas ten, kur, kam atnešė, nunešė ir panašiai, bet patį turinį“, nurodė, kad „Atsakymas – ne, niekas netyrė, todėl mes ir kreipėmės. Nes iš esmės NSGK, viešojoje erdvėje gavusi tą informaciją, reaguodama organizavo savo parlamentinės kontrolės mechanizmą tokį, ir būtent aiškinosi. Aš nežinau“.

Prokuroras A. Urbelis, atsakydamas į klausimą „o STT ar analizavo, Jūsų nuomone, turinį, ar ne“, nurodė, kad „STT atliko Kriminalinės žvalgybos tyrimą pagal nustatytas savo ten kryptis ir ką jie ten tyrė“.

Prokuroras A. Urbelis, atsakydamas į klausimą, kad „<...> teisėsauga pirmoji, net šiek tiek anksčiau negu NSGK, gavo informaciją apie pranešėjo kreipimąsi tam, kad ištirtų galimą nusikalstamą veiką. Gerai, nes priešingu atveju ji negalėtų būti ištirta, jeigu jinau būtų paskelbta“, nurodė, kad „Aš ir konstatuoju, kad procedūrą pažeidė, mes irgi pažeidėme, konstatuoju, kad neturėjo čia perduoti. Iš esmės generalinis prokuroras, gavęs tokį pranešimą, turėjo jį perduoti įgaliotam padaliniiui, įgaliotam padalinys registruotų, spręstų klausimą, jisai spręstų klausimą, nesiųstų į STT, ar pakanka duomenų pripažinti pranešėju. Jeigu nepakaktų duomenų pripažinti pranešėju, būtų atsisakęs pripažinti pranešėju, išaiškinęs skundimo tvarkas, jeigu pakaktų pripažinti pranešėju, būtų pripažintas pranešimas. Kadangi su žvalgyba susiję, aišku, visi nukreiptų į ONKTD šitą medžiagą toliau tirti su pranešėju, išsaugoti konfidencialumą. ONKTD tada aiškiai pasakytų – mes negalioji apklausinėti saugumo ir turime dabar su lydraščiu siųsti NSGK. <...> Tai kaip turėtų būti pagal procedūras“.

8.6.2. Komisija konstatuoja:

8.6.2.1. Konstitucijos 118 straipsnyje nustatyta, kad „Ikiteisminį tyrimą organizuoja ir jam vadovauja, valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose palaiko prokuroras. Prokuroras įstatymo nustatytais atvejais gina asmens, visuomenės ir valstybės teises bei teisėtus interesus. Prokuroras, vykdydamas savo funkcijas, yra nepriklausomas ir klauso tik įstatymo“.

8.6.2.2. Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatyme nustatyta, kad prokuratūra yra valstybės institucija, atliekanti Konstitucijoje, šiame įstatyme ar kituose įstatymuose nustatytas funkcijas. Prokuratūra padeda užtikrinti teisėtumą ir teismui vykdyti teisingumą. Prokuratūra:

- 1) organizuoja ikiteisminį tyrimą ir jam vadovauja;
 - 2) atlieka ikiteisminį tyrimą ar atskirus ikiteisminio tyrimo veiksmus;
 - 3) kontroliuoja ikiteisminio tyrimo pareigūnų veiklą baudžiamajame procese;
 - 4) palaiko valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose;
 - 5) kontroliuoja nuosprendžių pateikimą vykdyti;
 - 6) koordinuoja ikiteisminio tyrimo įstaigų veiksmus tiriant nusikalstamas veikas;
 - 7) gina viešąjį interesą;
 - 8) pagal kompetenciją nagrinėja asmenų prašymus, pareiškimus ir skundus;
- <...>.

Prokuratūros įstatyme nustatyta, kad Generalinė prokuratūra, be kitų jai pavestų funkcijų, atlieka, organizuoja, kontroliuoja ikiteisminį tyrimą ir jam vadovauja ir palaiko valstybinį kaltinimą **itin svarbiose** baudžiamosiose bylose; koordinuoja ikiteisminio tyrimo įstaigų veiksmus tiriant nusikalstamas veikas; itin svarbiais atvejais gina viešąjį interesą ir formuoja vienodą prokurorų veiklos praktiką šioje srityje.

Prokurorai pagal kompetenciją atlieka ir organizuoja ikiteisminį tyrimą, jam vadovauja, kontroliuoja ikiteisminio tyrimo pareigūnų proceso veiklą, palaiko valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose, kontroliuoja nuosprendžių pateikimą vykdyti Baudžiamojo kodekso, Baudžiamojo proceso kodekso ir Prokuratūros įstatymo nustatyta tvarka. Prokurorai, atlikdami savo funkcijas, privalo būti ištikimi Lietuvos valstybei ir Lietuvos Respublikos konstitucinei santvarkai, gerbti ir ginti asmens teises ir laisves, nešališkai atlikti savo funkcijas, tinkamai ir laiku atlikti užduotis ar pavedimus ir kt.

Ikiteisminio tyrimo įstaigų veiksmus tiriant nusikalstamas veikas pagal kompetenciją koordinuoja generalinis prokuroras (jo pavaduotojai) ir teritorinių prokuratūrų vyriausieji prokurorai (jų pavaduotojai). Generalinis prokuroras (jo pavaduotojai) gali duoti ikiteisminio tyrimo įstaigų vadovams privalomus nurodymus dėl ikiteisminio tyrimo įstaigų veiksmų koordinavimo tiriant nusikalstamas veikas.

8.6.2.3. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos įstatyme nustatyta, kad STT uždaviniai – Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka vykdyti baudžiamąjį persekiojimą dėl korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų, kriminalinę žvalgybą, korupcijos prevenciją, didinti antikorupcinį sąmoningumą, vykdyti analitinę antikorupcinę žvalgybą ir kitus įstatymuose ir kituose teisės aktuose STT nustatytus uždavinius.

STT, siekdama jai iškelto veiklos tikslo ir įgyvendindama jai pavestus uždavinius, turi teisę iš valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų ir įmonių, valstybės ir savivaldybių valdomų įmonių, įmonių, kurių akcininkė yra valstybė ar savivaldybė, viešųjų įstaigų, kurių steigėja, savininkė ar dalininkė yra valstybė ar savivaldybė, neatlygintinai gauti STT funkcijoms atlikti reikalingus valstybės informacinių išteklių duomenis ir dokumentus bei kitą informaciją, gauti iš asmenų paaiškinimus ir kitą informaciją, reikalingą uždaviniams įgyvendinti, STT direktoriaus nustatyta tvarka nagrinėti asmenų, kurie kreipiasi į STT, pareiškimus, o nustačius, kad galbūt buvo padarytas teisės pažeidimas, priskirtas kitos teisėsaugos institucijos ar viešojo administravimo subjekto kompetencijai, – perduoti nagrinėti pagal kompetenciją ir kt.

8.6.2.4. Baudžiamoji proceso kodekso 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad baudžiamojo proceso paskirtis – ginant žmogaus ir piliečio teises bei laisves, visuomenės ir valstybės interesus greitai, išsamiai atskleisti nusikalstamas veikas ir tinkamai pritaikyti įstatymą, kad nusikalstamą veiką padaręs asmuo būtų teisingai nubaustas ir niekas nekaltas nebūtų nuteistas.

Baudžiamoji proceso kodekso 2 straipsnyje įtvirtinta nuostata, kad „*Prokuroras ir ikiteisminio tyrimo įstaigos kiekvienu atveju, kai paaiškėja nusikalstamos veikos požymių, privalo pagal savo kompetenciją imtis visų įstatymų numatytų priemonių, kad per trumpiausią laiką būtų atliktas tyrimas ir atskleista nusikalstama veika*“.

Baudžiamoji proceso kodekso 3 straipsnio 1 dalyje išvardytos aplinkybės, dėl kurių baudžiamasis procesas negali būti pradedamas, o pradėtas turi būti nutrauktas:

- 1) jeigu nepadaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių;
- 2) jeigu suėjo apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminas;
- 3) asmeniui, kuris nusikalstamos veikos padarymo metu dar nebuvo tokio amžiaus, nuo kurio jis atsako pagal baudžiamuosius įstatymus;
- 4) jeigu nėra nukentėjusiojo skundo ar jo teisėto atstovo pareiškimo arba prokuroro reikalavimo pradėti procesą tais atvejais, kai procesas gali būti pradėtas tik pagal nukentėjusiojo skundą ar jo teisėto atstovo pareiškimą arba prokuroro reikalavimą;
- 5) mirusiajam, išskyrus tuos atvejus, kai byla reikalinga mirusiajam reabilituoti arba kitų asmenų bylai atnaujinti dėl naujai paaiškėjusių aplinkybių;
- 6) asmeniui, kuriam įsiteisėjo teismo nuosprendis dėl to paties kaltinimo arba teismo nutartis ar prokuroro nutarimas nutraukti procesą tuo pačiu pagrindu;
- 7) jeigu egzistuoja Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso V skyriuje numatyta baudžiamąją atsakomybę šalinanti aplinkybė;
- 8) asmeniui, kurį atsisakyta persekioti baudžiamąja tvarka Lietuvos Respublikos organizuoto nusikalstamumo prevencijos įstatymo nustatytais pagrindais.

Baudžiamoji proceso kodekso 166 straipsnyje nurodyta, kad ikiteisminis tyrimas pradedamas:

- 1) gavus skundą, pareiškimą ar pranešimą apie nusikalstamą veiką;
- 2) prokurorui ar ikiteisminio tyrimo pareigūnui patiems nustačius nusikalstamos veikos požymius.

Prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas, gavęs skundą, pareiškimą ar pranešimą, o reikiama atvejais – ir jų patikslinimą, atsisako pradėti ikiteisminį tyrimą tik tuo atveju, kai nurodyti duomenys apie nusikalstamą veiką yra akivaizdžiai neteisingi ar yra aiškios šio kodekso 3 straipsnio 1 dalyje nurodytos aplinkybės. Gautu skundo, pareiškimo ar pranešimo duomenų patikslinimui gali būti atlikti veiksmai, kurie nesusiję su procesinėmis prievartos priemonėmis: įvykio vietos apžiūra, įvykio liudytojų apklausos ir kt. Tokie proceso veiksmai turi būti atlikti per kuo trumpesnius terminus, bet ne ilgiau kaip per dešimt dienų. Atsisakydamas pradėti ikiteisminį tyrimą, prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas surašo motyvuotą nutarimą. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą gali tik ikiteisminio tyrimo įstaigos vadovo arba jo įgalioto asmens sutikimu.

8.6.2.5. Seimo statuto 63 straipsnyje nustatytos NSGK veiklos kryptys:

- 1) svarstyti ir rengti įstatymų bei kitų teisės aktų projektus krašto apsaugos, valstybės saugumo, civilinės saugos, valstybės sienų apsaugos ir Vidaus reikalų ministerijos STT klausimais;
- 2) koordinuoti suinteresuotų valstybės institucijų darbą rengiant įstatymų bei kitų teisės aktų projektus komiteto kompetencijai priklausančiais klausimais bei srityse, susijusiose su Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo įgyvendinimu;
- 3) svarstyti ir teikti pasiūlymus dėl krašto visuomenės ir valstybės apsaugos politikos formavimo, atitinkamų struktūrų kūrimo ir tobulinimo;
- 4) atlikti krašto apsaugos, **valstybės saugumo**, civilinės saugos, valstybės sienų apsaugos ir Vidaus reikalų ministerijos STT parlamentinę kontrolę, teikti pasiūlymus ir rekomendacijas dėl jų veiklos pagerinimo;
- 5) svarstyti pasiūlymus ir teikti išvadas dėl Lietuvos Respublikos karo atašė, atstovų karinėse misijose skyrimo užsienio valstybėse;
- 6) teikti Seimui išvadas dėl laikino tiesioginio valdymo įvedimo savivaldybės teritorijoje karo padėties metu pagrįstumo arba Lietuvos Respublikos laikino tiesioginio valdymo

savivaldybės teritorijoje įstatyme nustatytais atvejais pasiūlymą laikinai įvesti tiesioginį valdymą savivaldybės teritorijoje karo padėties metu.

8.6.2.6. Žvalgybos įstatymo 21 straipsnyje nustatyta, kad žvalgybos institucijų parlamentinę kontrolę Seimo statuto nustatyta tvarka atlieka Seimo statute nurodytas Seimo komitetas. Žvalgybos institucijos vadovas Seimo komitetui kiekvienais metais Seimo statuto nustatyta tvarka pateikia vadovaujamos žvalgybos institucijos veiklos ataskaitą.

Seimo komitetas:

1) kontroliuoja, kaip žvalgybos institucijos ir žvalgybos pareigūnai, įgyvendindami pavestus uždavinius, laikosi Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų;

2) nagrinėja asmenų skundus dėl žvalgybos institucijų ir žvalgybos pareigūnų veiksmų;

3) rengia siūlymus dėl teisės aktų, susijusių su žvalgybos institucijų veikla ir žmogaus teisių apsauga vykdant žvalgybą ir kontržvalgybą, tobulinimo;

4) nustato žvalgybos institucijų veiklos trūkumus ir teikia rekomendacijas dėl jų šalinimo;

5) susipažinęs su žvalgybos institucijos vadovo pateikta žvalgybos institucijos veiklos ataskaita, sprendžia dėl neįslaptintos veiklos ataskaitos dalies ir grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimo viešo pristatymo visuomenei sąlygų ir tvarkos.

Seimo komitetas turi teisę gauti ir svarstyti:

1) žvalgybos informacijos poreikius;

2) žvalgybos institucijų veiklos ataskaitas;

3) duomenis apie žvalgybos institucijų biudžeto lėšų poreikį ir jų naudojimą;

4) žvalgybos institucijų vadovų ir pareigūnų paaiškinimus žodžiu ir raštu, pranešimus, kaip vykdomi Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai;

5) kitą informaciją žvalgybos institucijų veiklos klausimais.

8.6.2.7. Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 16 d. sprendime atskleista parlamentinės kontrolės samprata: <...> Konstitucinis Teismas 2006 m. lapkričio 21 d. sprendime konstatavo, kad Konstitucija įtvirtina parlamentinę demokratiją, tačiau parlamentinė demokratija nėra „konvento valdymas“, ji nėra tokia sistema, kurioje parlamentas tiesiogiai organizuoja kitų valstybės ar savivaldybių institucijų darbą arba gali bet kada įsikišti į bet kurios viešąją valdžią įgyvendinančios valstybės ar savivaldybių institucijos (jų pareigūnų) veiklą; parlamentinė demokratija nėra ir tokia sistema, kurioje parlamentas, esant nors menkiausiai dingsčiai, gali kontroliuoti bet kokius tokių institucijų (jų pareigūnų) sprendimus, inicijuoti sankcijų taikymą atitinkamiems asmenims, juo labiau pats priimti sprendimus už atitinkamą kompetenciją turinčias valstybės ar savivaldybių institucijas (jų pareigūnus), t. y. priimti tokius sprendimus, kuriuos gali priimti tik atitinkamą kompetenciją turinčios valstybės institucijos (jų pareigūnai), pavyzdžiui, teismai, prokurorai, Valstybės kontrolė, ikiteisminio tyrimo institucijos, įstatymuose numatyti operatyvinės veiklos subjektai.

8.6.2.8. Pranešėjas (VSD pareigūnas) **2019-04-25** kreipėsi į NSGK, pateikdamas jam kreipimąsi dėl VSD direktoriaus D. Jauniškio ir jo pavaduotojo R. Bridikio galimai padaryto drausminio nusizengimo ar nusikaltimo, nesilaikant žvalgybos institucijų teisėtumo ir politinio neutralumo principų. Kreipimesi Pranešėjas nurodė: „Esu pasirengęs aukščiau pateiktą informaciją papildyti ir detalizuoti. Nusprendus ją pagal kompetenciją perduoti nagrinėti kitoms institucijoms, prašau užtikrinti mano asmens slaptumą ir man suteikti pranešėjo statusą“.

Pranešėjas paaiškino, kad 2018-07-13 VSD direktoriaus pavaduotojas R. Bridikis savo tarnybiniame kabinete perdavė jam, tai yra pranešėjui, du lapus su žmonių vardais ir pavardėmis. Paaiškino, kad viename lape yra vieno iš kandidatų į prezidentus komandos nariai, o antrame – verslininkai, į kuriuos ketinama kreiptis dėl paramos rinkimuose. Paaiškino, kad šiuos asmenis reikia patikrinti VSD duomenų bazėse, o informaciją perduoti tiesiogiai D. Jauniškiui.

Vėliau VSD direktoriaus pavaduotojas R. Bridikis savo tarnybiniame kabinete pranešėjui pasakė, kad TS-LKD kandidatai į prezidentus ponas Ž. Pavilionis ir V. Ušackas tarpusavyje kariauja ir mums, VSD, reikia paremti Ž. Pavilionį informacija, kuri įrodytų, kad V. Ušackas yra prorusiškas. Pavedė visą informaciją direktoriui pateikti per kelias valandas.

Pranešėjas pranešė, kad analogiškai pavedimai buvo duoti jo pavaldiniams. Iš viso buvo patikrinti 64 asmenys. Papildomai pranešėjas pateikė 41 verslininko, kurie buvo tikrinami, pavardes ir 18 įvairių visuomenės veikėjų pavardes. Iš viso pateiktos 123 asmenų pavardės.

NSGK pirmininkas V. Bakas **2021-04-25** Pranešėjo kreipimąsi perdavė STT (vizuodamas „prašau išnagrinėti 1) kreipimąsi ir priimti sprendimus, 2) užtikrinti asmens pranešėjo apsaugą“) ir Generalinei prokuratūrai.

STT **2019-04-30** raštu perdavė generalinio prokuroro pavaduotojui Ž. Radišauskui raštą, kuriame nurodyta, kad STT 2019-04-26 gavo kreipimąsi, kurį, vadovaudamasi Pranešėjų apsaugos įstatymo 7 straipsniu, persiunčia įvertinti ir spręsti dėl asmens, pateikusio informaciją, pripažinimo pranešėju. Su raštu buvo pateiktas Pranešėjo kreipimasis (8 lapai).

Generalinio prokuroro pavaduotojas Ž. Radišauskas **2019-04-30** raštu kreipėsi į STT su prašymu atlikti aplinkybių patikrinimą (t. y. įvertinti pranešėjo pranešime dėstomus faktus ir aplinkybes“.

STT **2019-05-07** raštu Pareiškėjo kreipimosi patikrinimo medžiagą perdavė Generalinei prokuratūrai su slaptumo žymomis.

Generalinė prokuratūra **2019-05-08** raštu Nr. SD-963, atsižvelgdama į tai, kad Pranešėjo pranešime apie pažeidimą, kuris pateiktas siekiant apsaugoti viešąjį interesą, taip pat į tai, kad STT pateiktoje medžiagoje yra duomenų, kad VSD direktorius D. Jauniškis ir jo pavaduotojas R. Bridikis galimai padarė drausminius nusižengimus ar kitus teisės pažeidimus, priėmė sprendimą dėl Pranešėjo statuso asmeniui suteikimo.

STT **2019-<...>** vykdė kriminalinės žvalgybos tyrimą (duomenys išlaptinti) ir buvo konstatuota, kad negauta ir nesurinkta duomenų, kurie būtų pagrindas spręsti klausimą, ar pradėti ikiteisminį tyrimą Baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka.

NSGK **2020-03-30** priėmė sprendimą Nr. 104-SPR-4 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento veiklos“.

Generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento vyriausiasis prokuroras A. Urbelis **2023-05-12** generalinei prokurorei pateikė patikrinimo išvadą su visos medžiagos apibūdinimu, kurioje konstatuojama, kad tyrimo metu STT nenustatė nusikalstamos veikos požymių, tačiau STT neatsakė į Pranešėjo kreipimesi iškeltus klausimus dėl VSD veiklos, įstaigos vidinių tvarkų, procedūrinių ir drausminių klausimų ir t. t. Taip pat konstatuota, kad nėra atsakyta į klausimus dėl galimo kišimosi į rinkimų procesus, galimo neteisėto informacijos rinkimo ir panaudojimo. Atsižvelgiant į tai, kad tai nėra Generalinės prokuratūros kompetencija, Generalinė prokuratūra siūlo šį klausimą perduoti nagrinėti NSGK.

Generalinė prokuratūra **2023-05-18** raštu „Dėl kreipimosi perdavimo nagrinėti pagal kompetenciją“ kreipėsi į Seimo NSGK pirmininką dėl Pranešėjo kreipimosi perdavimo nagrinėti pagal kompetenciją, nes 2019 m. balandžio 25 d. Pranešėjo kreipimasis, adresuotas Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkui, liko tinkamai pagal galiojančius teisės aktus neišnagrinėtas ir neįvertintas.

8.6.2.9. **Komisijos 2023-11-15 posėdyje** generalinė prokurore konstatavo, kad prokuratūroje „Atlikus patikrinimą nustatyta, kad pranešėjo pranešimas, adresuotas NSGK pirmininkui, liko tinkamai pagal galiojančius teisės aktus nepatikrintas, neišnagrinėtas ir neįvertintas, nes nebuvo tinkamai atlikti įstatymuose numatyti procedūriniai reikalavimai ir nebuvo pilnai išnagrinėtos pranešėjo nurodytos aplinkybės, kadangi NSGK, atlikdamas parlamentinį tyrimą ir apklausdamas VSD pareigūnus, aiškinosi ne tiek pranešime nurodytas aplinkybes, kiek procedūrinius klausimus ir tai, ar viešojoje erdvėje pateikta informacija atitinka tikrovę, neapklausdamas visų pranešėjo nurodytų asmenų. O Specialiųjų tyrimų tarnyba, atlikdama kriminalinės žvalgybos tyrimą, fiksavo tolimesnius įvykius, tačiau neatliko visų reikiamų veiksmų aiškindamasi pranešime nurodytas aplinkybes.

Pranešime buvo nurodyti trys tirtini įvykiai, dėl kurių prokuratūra kreipėsi į NSGK tyrimui atlikti. Pirmas. 2018 m. liepos 13 d. VSD direktoriaus pavaduotojo perdavimas pranešėjui dviejų lapų su vardais ir pavardėmis, paaiškinant, kad viename lape yra vieno iš kandidatų į prezidentus komandos nariai, o kitame – verslininkai, į kuriuos ketinama kreiptis dėl paramos, ir nurodant,

kad, VSD direktoriaus pavedimu, reikia šiuos asmenis patikrinti VSD duomenų bazėse ir gautą informaciją pateikti direktoriui. Tą pranešėjas ir padarė.

Antras. 2018 m. rugsėjo 25 d. VSD direktoriaus pavaduotojo nurodymas pranešėjui, kad du kandidatai 2018 m. rugsėjo 25 d. VSD direktoriaus pavaduotojo nurodymas pranešėjui, kad du kandidatai į prezidentus dėl Tėvynės sąjungos-Krikščionių demokratų partijos tarpusavyje kariauja, kaip jūs jau ir pagarsinote šitą, todėl reikia paremti vieną iš kandidatų kandidato informacija, kuri patvirtintų, kad kitas kandidatas yra prorusiškas, ir kad informaciją iki 15 valandos reikia pateikti direktoriui. Pranešėjui nurodžius, kad tokia informacija jisai nedisponuoja, ši užduotis buvo perduota kitai VSD valdybai, viešuose informacijos šaltiniuose rastos dvi nuorodos buvo perduotos direktoriui ir tą patį vakarą portale „Delfi“ atsirado publikacija.

Ir trečia, 2019 m. sausio 22 d. VSD direktoriaus pavaduotojo pranešėjui pateikta informacija, kad pastarojo pavaldiniams buvo duota direktoriaus užduotis surinkti informaciją apie vieno iš kandidatų į prezidentus komandos narius. Pavaldiniai pranešėją informavo, kad ši užduotis buvo iš dalies įvykdyta ir informacija pateikta. Nurodyta informacija buvo pateikta pranešėjui, kuris nežinojo, kaip ji buvo panaudota. Siekiant tinkamai išnagrinėti pranešime nurodytas aplinkybes, tikslinga atlikti buvo šiuos veiksmus – pakartotinai apklausti pranešėją dėl pranešime nurodytų aplinkybių, patikslinant, įvardinant su nurodytais įvykiais susijusius asmenis<...>“.

Generalinė prokurorė taip pat paaiškino, kad „Kadangi nustatyta, kad nebuvo padaryti veiksmai, ką aš jau išvardijau, mes raštu kreipėmės į NSGK, kad būtų apklausti asmenys, **be kurių apklausų prokuratūra negali priimti sprendimų. O vienas iš sprendimų yra arba pradėti ikiteisminį tyrimą, arba priimti nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą. Bet negavę apklausų, negavę duomenų, dėl ko mes kreipėmės į NSGK, mes priimti jokio sprendimo negalime.** <...> Negali, kadangi nevykdo žvalgybos kontrolės. O tie visi asmenys yra žvalgybos pareigūnai ir mes negalime apklausti jų apie tą situaciją ir visus reikalus, kas yra susiję su žvalgyba. Ir VSD pareigūnų <...>“.

Komisijos 2023-11-15 posėdyje Generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento vyriausiasis prokuroras A. Urbelis, atsakydamas į klausimą „koks tyrimas baudžiamojo proceso prasme, kriminalinės žvalgybos prasme buvo pradėtas, ar jis nebuvo pradėtas dėl Pranešėjo kreipimosi? Buvo ar ne? <...> nes įstatymas aiškiai nurodo, kokie tyrimai gali būti pradėti, ne patikrinimai, o tyrimai, ar nebuvo? Ir koks sprendimas priimtas“, nurodė, kad „dėl Baudžiamojo proceso kodekso <...> joks sprendimas yra nepriimtas. Mes dabar esame tokioje stadijoje. Kai mes patikrinome medžiagą, supratome, kad medžiaga pagal tinkamai numatytas procedūras nebuvo patikrinta, ir mes kreipėmės į NSGK. Kitas žingsnis bus, kai gausime NSGK informaciją apie atliktą jų tyrimą, mes šitą medžiagą registruosime ir priimsime procesinį sprendimą. Mes esame dabar tokioje stadijoje“. Atsakydamas į klausimą, „kaip ši stadija vadinasi“, A. Urbelis nurodė „Patikrinimo stadija, pareiškimo patikrinimo stadija“.

Prokuroras A. Urbelis, atsakydamas į klausimą: „Pranešėjas savo pranešime nurodo kreipdamasis į komitetą, vėliau į STT ir į Generalinę prokuratūrą, kad savo informaciją yra pasirengęs papildyti ir detalizuoti. <...> ar kokia nors forma per tą laiką, kol jūs stebėjote tyrimą, pranešėjas buvo apklaustas kokios nors teisėsaugos institucijos – Generalinės prokuratūros, STT? Ar Jums yra žinoma tokia informacija, ar jisai buvo apklaustas, nes jis buvo pasirengęs pateikti dar kažkokios papildomos informacijos, kurią, sakė, yra pasirengęs detalizuoti“, nurodė, kad „Prokuratūroje jis nebuvo apklaustas, taip pat kitoje ikiteisminio tyrimo įstaigoje. <...> Jis nebuvo apklaustas ir pirmos NSGK komisijos atveju. <...> Be to, jis pateikė kažkokius rašytinius dokumentus, kurių mes irgi nematėme ir kur jie yra, ar nėra NSGK. Tai irgi atsakau į tą klausimą, kad ir NSGK jis nebuvo apklaustas. Jis buvo apklaustas politinio pobūdžio klausimais“.

Generalinė prokurorė N. Grunskienė, atsakydama į klausimą „Ar Generalinėje prokuratūroje arba kitose ikiteisminio tyrimo įstaigose buvo apklausti kiti asmenys, kuriems buvo pavesta rinkti informaciją? Kas ir kada tai atliko? Kaip tai buvo iforminta? Turiu minty, kad pranešėjas savo pranešime teigia, kad jam VSD vadovas pavedė surinkti informaciją jam, jo

pavaldiniams, skyrių vadovams, toliau atostogų metu, kai jis buvo, kažkam dar ir tokiu būdu buvo virš 100 asmenų patikrinta. Ar prokuratūra bandė aiškintis ir apklausti tuos pareigūnus, apie ką jie rinko informaciją, kas jie tokie, ar ne?“, nurodė, kad „Dėl prokuratūros galiu pasakyti, kad jokie asmenys prokuratūroje apklausti nebuvo“.

Prokuroras A. Urbelis, atsakydamas į klausimą „<...> ar buvo apklausti kandidatai 2019 metų Prezidento rinkimuose? Ar buvo apklausti jų aplinkos žmonės? Taip pat asmenys, kurie minimi, kiti asmenys, kurie minimi Pranešėjo kreipimesi?“, nurodė, kad „<...> galėčiau pasakyti, kad iš prokuratūros šiuo klausimu dirbo tik vienas asmuo ir medžiagą į įgaliotą padalinį perdavė tikrai 2020 m. kovo 9 d., perdavė medžiagą. Dirbo vienas asmuo – generalinis prokuroras. <...> Niekas iš prokuratūros daugiau šiuo klausimu nedirbo, nė vienas prokuroras“.

Prokuroras A. Urbelis, atsakydamas į klausimą „Mus pasiekusioje informacijoje jūs sakote, kad NSGK aiškinosi ne pranešėjo pateiktas, nurodytas aplinkybes, kitaip tariant, ne turinį, o procedūrinius klausimus, kas ten kam, kada pavedė, tyrė ir visa kita. Ar jūsų tos informacijos patikrinimo kontekste pasirodė, kad bent viena institucija rimtai būtų analizavusi turinį, ne procedūras, kas ten kur, kam atnešė, nunešė ir panašiai, bet patį turinį“, nurodė, kad „Atsakymas – ne, niekas netyrė, todėl mes ir kreipėmės. Nes iš esmės NSGK, viešojoje erdvėje gavusi tą informaciją, reaguodama organizavo savo parlamentinės kontrolės mechanizmą tokį, ir būtent aiškinosi. Aš nežinau“.

8.6.2.10. **Komisijos 2023-12-06 posėdyje** pranešėjas T. Gailius, atsakydamas į klausimą „Jūsų vertinimu, tas tyrimas, kuris pagal jūsų kreipimąsi buvo atliekamas, ar tai kriminalinė žvalgyba, ar koks kitas jis būtų, STT tyrimas, ar tai buvo aktyvus tyrimas“, nurodė, kad „Aš daryčiau taip pat. Tačiau aš nebūčiau sustojęs toje vietoje, ta medžiaga turėjo būti tiriama toliau ir turėjo būti apklausiami žmonės. Nes, kaip aš sakiau, aš tam tikrus įrodymus atnešiau jiems, jie pamatė, kad mano žodžiai nėra tuščia kalba, jie turėjo toliau pradėti ikiteisminį tyrimą. Mano galva, toliau tokia seka turėjo būti. <...> Klausydamas Generalinės prokuratūros buvusių vadovų, aš nesuprantu jų logikos, jie sako, kad jie dalina pareiškimus į dvi dalis, vieni pranešimai, kiti pareiškimai, tada duoda tirti tenai, jie kontrolės neatlieka. Vienas generalinis prokuroras sako: aš neatlikau, nes pavaduotojas atliko, pavaduotojas sako: aš nekontroliavau, nes generalinis kontroliavo. Tai dabar kas kontroliavo, jie jums ir neatsakė, kada, kokių būdu jie kontroliavo? Tai kas kontroliavo tada tą tyrimą?“.

Pranešėjas T. Gailius, atsakydamas į klausimą „Jūs posėdžio pradžioje minėjote, kad jūs perdavėte papildomus įrodymus, tai yra pokalbių įrašus. Ar buvo dar kokių duomenų, medžiagos, įrodymų, kuriuos perdavėte STT“, nurodė, kad „Buvo, pasakysiu uždaramame posėdyje“.

Pranešėjas T. Gailius, atsakydamas į klausimą „Kai tyrimas buvo nutrauktas, kaip jūs buvote su tuo supažindintas? Jūs gavote raštą, jus pasikvietė, informavo, paaiškino?“, nurodė, kad „STT pareigūnai atvežė raštą. <...> mane jie informavo po to, kai jau viskas tapo vieša, net aš nežinojau, kai buvo paviešinta tie dalykai. <...> man buvo šokas, kai buvo žiniasklaidoje pasirodė jau šitas visas, tai man tik tada atvežė susipažinti, kad tyrimas nutrauktas <...> tekstas toksai ten yra, kad nesurinkta duomenų priimti procesiniam sprendimui, kažkaip toks tekstas yra“. Atsakydamas į klausimą „Jums paaiškino, kodėl tie duomenys nesurinkti ir ką buvo bandoma surinkti, kaip įvertinti jūsų įrodymai?“, T. Gailius nurodė, kad „ne“ ir kad „Aiškiai atsimentu, kad jau nebuvo prasmės susisiekti su kažkuo, tuo metu viskas ėjo padieniui, paviešinta informacija, paviešino mano pavardę, aš jau nemačiau prasmės toliau ką nors čia aiškintis. <...> Jau mačiau, kaip čia viskas yra. Mano iškvietimas į NSGK. Išėjimas po NSGK, kad čia viskas teisėta ir niekas nieko netirs. Tai aš nemačiau prasmės daugiau ką daryti, sunku čia aiškintis“.

Pranešėjas T. Gailius, atsakydamas į klausimą „<...> dėl STT tyrimo. Ar jame buvo apklausti kas nors iš Jūsų nurodytų liudytojų“, nurodė, kad „Mano žiniomis, ne“, ir „ar buvo pateikti kokie nors argumentai, kodėl tai nedaroma“, T. Gailius nurodė, kad „Jie neturi su manimi aptarinėti argumentų, jie atliko tyrimą“.

Pranešėjas T. Gailius, atsakydamas į klausimą „Jūs nebandėte apskųsti Generalinei prokuratūrai, kad štai tie nebuvo apklausti, štai, tyrimas nebuvo iki galo atliktas, kad įsikištų generalinė...“, nurodė, kad „Aš dabar išklauses generalinio prokuroro pamąstymus, kaip aš

turėjau elgtis, aš tiesiog nustebau, nes aš galvojau, kad Generalinė prokuratūra viską mato, viską koordinuoja, kontroliuoja ir man kažkaip papildomai kreiptis, apskusti... Jie dabar sako, kad aš turėjau, gavęs šitą atsakymą, kreiptis, kad jie pradėtų ikiteisminį tyrimą, dar papildomu kreipimusi. Kiek aš kreipimusi turiu rašyti? Jie gali pagal laikraščio antraštes pradėti ikiteisminius tyrimus. Tai dabar žmogus parašo vieną kartą ir jie laukia, kada aš vėl papildysiu, vėl kreipsiuosi papildomai? Tiesiog aš nesuprantu to. <...> Aš įsivaizdavau, kad mane pripažino pranešėju, kad generalinis prokuroras asmeniškai koordinuoja tą klausimą. Aš suprantu, kad jam gal užteks kompetencijos suprasti arba susitikti bent su manimi kažkada, paklausti. Aš suprantu, kad dabar nuėjome tokia, kad jeigu žmogus pats nerašo nuolat pirmojo asmens... Generalinei prokuratūrai, kuri už viską atsako Lietuvoje, turi papildomai aiškintis ir prašyti, kad pradėtų ikiteisminį tyrimą, kai tu prieš tai jau parašei. Tai aš tiesiog sakau, nemačiau prasmės ir tie paaiškinimai mane stebina“.

8.6.2.11. **Komisijos 2023-12-13 posėdyje** buvęs STT direktorius Ž. Bartkus nurodė, kad „Pirmas dalykas, kurį norėčiau paminėti, kad šito atlikto patikrinimo visas procesas buvo tikrintas ne kartą: ir tuo metu vyko kontrolė, tiek prokurorinė, tiek teisminė, kreipiantis dėl vienokių ar kitokių teismo leidimų, ir po to, jau pasikeitus Generalinės prokuratūros vadovybei, vėl iškilus, sakykime, diskusijai viešojoje erdvėje, buvo atliktas patikrinimas. Bet STT, bent jau kol aš ėjau pareigas, niekada negavo jokios Generalinės prokuratūros informacijos apie tai, kad kažkas, atliekant patikrinimą, STT būtų padaryta nekokybiškai, nevisiškai ir būtų nustatyti kokie nors patikrinimo pažeidimai. <...> tiesiog mums niekada nebuvo išsakyta jokių priekaištų, kad mes kažką padarėme negerai, priešingai – pagal atlikto patikrinimo, sakyčiau, gylį, tai buvo pakankamai gerai atliktas patikrinimas ir visapusiškai patikrinta pranešėjo pateikta informacija“.

Ž. Bartkus, atsakydamas į klausimą „Kaip jūs vertinate pranešėjo pateiktą informaciją Baudžiamojo kodekso kontekste <...> Kokie nusikaltimai, jūsų manymu, STT manymu, buvo padaryti, dėl to, kad buvo pradėtas žvalgybinis tyrimas“, nurodė, kad „Kadangi informacija iš karto buvo perduota Generalinei prokuratūrai, o iš ten gautas pavedimas atlikti patikrinimą STT kompetencijos ribose, patiems vertinant, kad toje pranešėjo informacijoje nėra nusikalstamos veikos požymių, pagal ką turėtų būti pradėtas ikiteisminis tyrimas, mūsų vertinimas buvo, kad tai galėtų būti traktuojama kaip informacija apie galimai daromą, padarytą arba rengiamą nusikaltimą. Tokių mūsų išvadą tvirtino tai, kad Generalinė prokuratūra perdavė informaciją patikrinti mums, nes žvalgybos pareigūnų atžvilgiu ikiteisminį tyrimą gali pradėti tik generalinis prokuroras. <...> STT, tikrindama pranešėjo informaciją, ir galėjo atlikti tik tai tokį informacijos patikrinimą, kiek tai susiję su nusikaltimų išaiškinimu, ir negalėjo atlikti jokių kitų patikrinimo veiksmų, kurie būtų susiję su žvalgybos institucijos veiklos teisėtumo patikrinimu“.

Ž. Bartkus, atsakydamas į klausimą „Ar STT atliktama žvalgybinius ir kitokius tyrimus nustatė, kad ši informacija buvo renkama teisėtai? Jos rinkimo tikslus, panaudojimą. Ar jūs nustatėte, kad tai buvo daroma teisėtai?“, nurodė, kad „Mes nustatėme, kad ji nebuvo daroma nusikalstamai. O ar ji buvo teisėtai? Jeigu kalbame apie žvalgybos institucijos veiklos teisėtumą, tai jau nebuvo mūsų kompetencijos ribose. Todėl, kad jeigu tai nebuvo nusikaltimas, ką mes nustatinėjame ir ką Specialiųjų tyrimų tarnyba tiria, tačiau galėjo galbūt būti pažeistos, tarkime, vidaus tvarkos, tarkime, pavedimo davimas, informacijos panaudojimas, perdavimas, iforminimas ir taip toliau. Šitokių dalykų mes netikrinome, nes tam neturėjome įgaliojimų“.

Ž. Bartkus, atsakydamas į klausimą dėl kriminalinės žvalgybos tyrimo užbaigimo ir procesinio sprendimo priėmimo „Tai dėl šito pranešėjo pateiktos informacijos nėra priimta, ar teisingai suprantu, iki Jūs bent jau ėjote pareigas, nebuvo priimtas joks procesinis sprendimas“, nurodė, kad „Taip, teisingai suprantate“.

8.6.2.12. **Komisija konstatuoja**, kad Konstitucija, Prokuratūros įstatymas, Baudžiamojo proceso kodeksas, Žvalgybos įstatymas įpareigoja Generalinę prokuratūrą imtis visų priemonių, kad būtų apgintos žmogaus ir piliečio teisės bei laisvės, visuomenės ir valstybės interesai, atskleistos nusikalstamos veikos ir tinkamai pritaikytas įstatymas, kad nusikalstamą veiką padaręs asmuo būtų teisingai nubaustas.

Generalinė prokuratūra atlieka, organizuoja, kontroliuoja ikiteisminį tyrimą ir jam vadovauja ir palaiko valstybinį kaltinimą **itin svarbiose** baudžiamosiose bylose; koordinuoja ikiteisminio tyrimo įstaigų veiksmus tiriant nusikalstamas veikas; itin svarbiais atvejais gina viešąjį interesą ir formuoja vienodą prokurorų veiklos praktiką šioje srityje.

Prokurorai, atlikdami savo funkcijas, privalo būti ištikimi Lietuvos valstybei ir Lietuvos Respublikos konstitucinei santvarkai, gerbti ir ginti asmens teises ir laisves, nešališkai atlikti savo funkcijas, tinkamai ir laiku atlikti užduotis ar pavedimus ir kt.

Konstitucinė doktrina įtvirtina, kad parlamentas neturi teisės tiesiogiai kištis į bet kurios viešąją valdžią įgyvendinančios valstybės institucijos (jų pareigūnų) veiklą ir priimti sprendimus už atitinkamą kompetenciją turinčias valstybės ar savivaldybių institucijas (jų pareigūnus), t. y. priimti tokius sprendimus, kuriuos gali priimti tik atitinkamą kompetenciją turinčios valstybės institucijos (jų pareigūnai), pavyzdžiui, prokurorai, ikiteisminio tyrimo institucijos, įstatymuose numatyti operatyvinės veiklos subjektai ir pan.

8.6.3. **Komisijos išvados:**

8.6.3.1. Komisija konstatuoja, kad generalinis prokuroras nuo 2019-04-30, kada Generalinei prokuratūrai buvo pateikta Pranešėjo informacija apie galimus pažeidimus ir (arba) nusikaltimus, kuriuos įtariama galėjo įvykdyti VSD direktorius D. Jauniškis bei VSD direktoriaus pavaduotojas R. Bridikis (toliau – žvalgybos pareigūnai), iki šio Komisijos atlikto tyrimo pabaigos nesiėmė visų įstatymų numatytų priemonių, kad per trumpiausią laiką būtų atliktas tyrimas ir atskleista nusikalstama veika, tokiu būdu pažeidė:

a) Baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 2 straipsnį, pagal kurį prokuroras ir ikiteisminio tyrimo įstaigos kiekvienu atveju, kai paaiškėja nusikalstamos veikos požymių, privalo pagal savo kompetenciją imtis visų įstatymų numatytų priemonių, kad per trumpiausią laiką būtų atliktas tyrimas ir atskleista nusikalstama veika;

b) Žvalgybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalį, pagal kurią sprendimą pradėti baudžiamąjį procesą dėl žvalgybos pareigūno padarytos nusikalstamos veikos priima generalinis prokuroras;

c) Konstitucijos 118 straipsnį, pagal kurį ikiteisminį tyrimą organizuoja ir jam vadovauja, valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose palaiko prokuroras. Prokuroras įstatymo nustatytais atvejais gina asmens, visuomenės ir valstybės teises bei teisėtus interesus. Prokuroras, vykdydamas savo funkcijas, yra nepriklausomas ir klauso tik įstatymo.

8.6.3.2. **Komisija nustatė, kad STT, 2019-04-30 iš Generalinės prokuratūros gavusi Pranešėjo kreipimąsi, jį vertino kaip informaciją** apie rengiamus, daromus ar padarytus labai sunkius ar sunkius arba apysunkius nusikaltimus, nurodytus **Baudžiamojo kodekso** 167 straipsnio („Neteisėtas informacijos apie privatų asmens gyvenimą rinkimas“) 1 dalyje, 168 straipsnio („Neteisėtas informacijos apie asmens privatų gyvenimą atskleidimas ar panaudojimas“) 1 dalyje, 125 straipsnio („Valstybės paslapties atskleidimas“) 1 dalyje, 228 straipsnio („Piktnaudžiavimas“) 1 dalyje, 297 straipsnio („Tarnybos paslapties atskleidimas“) 1 dalyje, ir dėl to, vadovaudamasi Kriminalinės žvalgybos įstatymo 8 straipsnio 1 dalies nuostatomis (Kriminalinės žvalgybos tyrimas atliekamas, kai turima informacijos apie rengiamą, daromą ar padarytą labai sunkų ar sunkų nusikaltimą arba apie apysunkius nusikaltimus, numatytus Baudžiamojo kodekso 228 straipsnio 1 dalyje), pradėjo kriminalinės žvalgybos tyrimą.

8.6.3.3. Komisija surinko duomenų, kad kriminalinės žvalgybos tyrimo metu buvo atliekami veiksmai, kuriuos sankcionuoja teismas; šių veiksmų naudojimas buvo ne kartą tęsiamas; kriminalinės žvalgybos tyrimo metu surinkta informacija patvirtina, kad VSD direktoriaus pavedimas rinkti informaciją buvo vykdomas kandidato į Respublikos Prezidentus 2019 m. rinkimuose prašymu ir jam buvo perduota.

8.6.3.4. Komisija nustatė, kad kriminalinės žvalgybos byla nebuvo pateikta susipažinti generaliniam prokurorui, kuris pagal Žvalgybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalį turi išimtinę teisę pradėti baudžiamąjį procesą dėl žvalgybos pareigūno padarytos nusikalstamos veikos: generaliniams prokurorams E. Pašiliui, kuris ėjo pareigas 2015–2020 m., ir N. Grunskienei, pradėjusiai eiti pareigas 2021 m. Komisijos surinktais duomenimis, surinktą medžiagą vertino prokurorai, kurie tokiose bylose neturi įgaliojimų priimti sprendimų pradėti baudžiamąjį procesą

dėl žvalgybos pareigūno padarytos nusikalstamos veikos (su kriminalinės žvalgybos byla bei kriminalinės žvalgybos metu surinkta medžiaga buvo supažindinti šie prokurorai: 2020-06-16 Generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento vyriausiasis prokuroras M. J.; nuo 2023-03-17 iki 2023-04-19 Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento vyriausiasis prokuroras A. U.; nuo 2023-03-20 iki 2023-05-08 generalinio prokuroro pavaduotojas G. I.).

8.6.3.5. Komisija daro išvadą, kad generalinio prokuroro E. Pašilio vengimas priimti sprendimą pradėti ikiteisminį tyrimą apribojo STT galimybes ištirti galimus žvalgybos pareigūnų pažeidimus. Kriminalinės žvalgybos metu nebuvo visapusiškai patikrinta ir įvertinta Pranešėjo pateikta informacija bei nebuvo surinkti įrodymai, nebuvo atlikti veiksmai, kurie įmanomi tik ikiteisminio tyrimo metu ir kurie numatyti BPK XIV skyriuje: nebuvo apklausti liudytojai, įskaitant Pranešėją, nebuvo padaryti svarbių dokumentų poėmiai, kratos, akistatos, ekspertizės ir kiti veiksmai, kuriuos atlikti galima tik baudžiamojo proceso metu.

Komisija konstatuoja, kad dėl Pranešėjo pateiktos informacijos galutiniai sprendimai, kuriuos priimti būtina gavus ir išnagrinėjus pareiškėjo kreipimąsi, kuriame pranešama apie galimas nusikalstamas veikas, iki Komisijos tyrimo pabaigos nebuvo priimti.

8.7. Komisijos papildomai ištirtas klausimas dėl Pranešėjo apsaugos efektyvumo.

8.7.1. Komisija nustatė:

8.7.1.1. **2019-04-25** Pranešėjas kreipėsi į NSGK pirmininką V. Baką, pateikdamas jam kreipimąsi dėl VSD direktoriaus D. Jauniškio ir jo pavaduotojo R. Bridikio galimai padaryto drausminio nusižengimo ar nusikaltimo, nesilaikant žvalgybos institucijų teisėtumo ir politinio neutralumo principų. Kreipimesi Pranešėjas nurodė: „Esu pasirengęs aukščiau pateiktą informaciją papildyti ir detalizuoti. Nusprendus ją pagal kompetenciją perduoti nagrinėti kitoms institucijoms, prašau užtikrinti mano asmens slaptumą ir man suteikti pranešėjo statusą“.

8.7.1.2. **2021-04-25** NSGK pirmininkas V. Bakas Pranešėjo kreipimąsi perdavė STT (vizuodamas „prašau išnagrinėti 1) kreipimąsi ir priimti sprendimus, 2) užtikrinti asmens pranešėjo apsaugą“) ir Generalinei prokuratūrai.

8.7.1.3. **2019-04-30** Generalinėje prokuratūroje gautas generalinio prokuroro pavaduotojui Ž. Radišauskui adresuotas STT direktoriaus raštas, kuriame nurodyta, kad STT 2019-04-26 gavo kreipimąsi, kurį, vadovaudamasi Pranešėjų apsaugos įstatymo 7 straipsniu, persiunčia įvertinti ir spręsti dėl asmens, pateikusio informaciją, pripažinimo pranešėju. Su raštu buvo pateiktas Pranešėjo kreipimasis (aštuoni lapai).

8.7.1.4. Generalinio prokuroro pavaduotojas Ž. Radišauskas **2019-04-30** raštu Nr. 17.2-2106 kreipėsi į STT su prašymu atlikti aplinkybių patikrinimą (t. y. įvertinti Pranešėjo pranešime dėstomus faktus ir aplinkybes).

8.7.1.5. STT **2019-05-07** raštu Nr. 3S-01-1373 Pareiškėjo kreipimosi patikrinimo medžiagą perdavė Generalinei prokuratūrai su slaptumo žymomis.

8.7.1.6. Generalinė prokuratūra **2019-05-08** raštu Nr. SD-963, atsižvelgdama į tai, kad Pranešėjo pranešime apie pažeidimą, kuris pateiktas siekiant apsaugoti viešąjį interesą, taip pat į tai, kad STT pateiktoje medžiagoje yra duomenų, kad VSD direktorius D. Jauniškis ir jo pavaduotojas R. Bridikis galimai padarė drausminius nusižengimus ar kitus teisės pažeidimus, priėmė sprendimą dėl asmeniui Pranešėjo statuso suteikimo.

8.7.1.7. **2020-03-04** Pranešėjas Generalinei prokuratūrai pateikė skundą, kad VSD daro jam spaudimą – nesuteikia atostogų. 2020-03-05 Generalinė prokuratūra raštu informavo VSD apie draudimą Pranešėjui daryti neigiamą poveikį.

8.7.1.8. VSD **2020-03-04** surengė spaudos konferenciją, kurioje siekė paaiškinti dėl galimo kandidatų į prezidentus komandų sekimo. „<...> Trečiadienį išplatintas dokumentas, pasak D. Jauniškio, atskleidė pranešėjo tapatybę. Tiesa, klausinėjamas apie galimą spaudimą pranešėjui D. Jauniškis susinervino, pareikalavo jo neprovokuoti ir uždavinėti kitus klausimus. „Pavaduotojas turi teisę kviesti savo pavaldinį kalbėti apie problemas. Tarp šių temų buvo ir šis klausimas, tai nebuvo daroma specialiai. <...> Jis nebuvo tardomas, aš tai griežtai neigiu, tikiu, ką sako pavaduotojas. Jokie spaudimo veiksmai nebuvo daromi“, – tikino D. Jauniškis, pasakęs,

kad pranešėjo buvo paklausta, ar tai jis ir yra pranešėjas. „Paklausti to dalyko nedraudžiama, natūraliai kyla klausimų. Pranešėjo diskrecija yra atsakyti arba ne“, – sakė D. Jauniškis, prisipažinęs, kad pats su pranešėju nekalbėjo, o VSD darbuotojai, išskyrus VSD vadovą ir jo pavaduotoją, nežino, kas yra tas žmogus. VSD vadovo pavaduotojas R. Bridikis, kuris trečiadienį kalbėjo su pranešėju, šio taip pat klausė, ar įstaigoje yra dar daugiau pranešėjų. „Taip, pavaduotojas paklausė, ar yra daugiau pranešėjų. Koks tai spaudimas? Tai natūralus, logiškas klausimas. Man, kaip įstaigos vadovui, tai svarbu, nes mes dirbame su jautria informacija“, – kalbėjo VSD vadovas. Tokie klausimai, pasak D. Jauniškio, normalu, nes įstaigos vadovai nori žinoti, kas vyksta jų įstaigoje, kaip „vaikšto“ informacija.“ (<https://www.tv3.lt/naujiena/lietuva/vsd-atsakas-bakui-pranesejas-tapo-politiniu-iniciatyvu-auka-ir-irankiu-n1032775>)

„Pranešėjo tapatybę, anot jo, žino jis pats, jo pavaduotojas ir Imuniteto skyrius. „Ar tai yra aiškinimasis, ar tiesiog buvo klausimas, todėl kad natūraliai kyla klausimų per valdybą, per kurią vykdomi visi tie tyrimai, klausimų, kad iš ten turėjo būti išėjusi informacija, nes ten sukaupiama daugiausiai. Natūraliai paklausti šito dalyko galbūt yra nedraudžiama. Pranešėjo diskrecija pasakyti arba ne“, – įsitikinęs VSD vadovas.“ Skaitykite daugiau: https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/vsd-direktorius-darius-jauniskis-negali-buti-nekalbos-apie-pranesejo-tardyma-ir-spaudima-56-1285600?utm_medium=copied.

Konstatuotina, kad atskleidžiant pranešėjo pareigas buvo atskleista ir jo tapatybė.

8.7.1.9. **2020-03-06** NSGK pirmininkas D. Gaižauskas raštu Nr. S-2020-1224 kreipėsi į Generalinę prokuratūrą ir VSD (kopija STT) informuodamas, kad galimai atskleista Pranešėjo statusą turinčio asmens tapatybė, ir prašė įvertinti, ar V. Bakui perduota ir 2020-03-05 Delfi viešai paskelbta Pranešėjo medžiaga sudaro valstybės paslaptį. Generalinė prokuratūra 2020-03-06 raštu Nr. 17.2-1246 D. Gaižauskui pateikė atsakymą, kad atliks patikrinimą dėl įslaptintos informacijos ir Pranešėjo tapatybės atskleidimo. Komisijos 2023-11-15 posėdyje Generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento vyriausiasis prokuroras A. Urbelis, atsakydamas į klausimą dėl Generalinėje prokuratūroje gautos informacijos apie Pranešėjo kreipimąsi, nurodė, kad „<...> Yra formuojama pranešėjo bylutė, yra visi raštai, viskas NSGK yra įteikta, ten viskas nuosekliai, jūs akivaizdžiai galite matyti, kokie jo raštai, net yra raštai buvusio pirmininko, kad buvusiam pirmininkui pradėtume ikiteisminius tyrimus už valstybės paslapties atskleidimą, viskas yra nuosekliai sudėliota <...>“.

8.7.1.10. Generalinis prokuroras Pranešėjo kreipimąsi ir medžiagą **2020-03-09** perdavė Generalinės prokuratūros Vidaus tyrimų skyriui (vadovas – prokuroras R. Petrauskas), kuris yra atsakingas už Pranešėjų apsaugos organizavimą. Komisijos 2023-12-04 posėdyje atsakydamas į klausimą, kas tiesiogiai prokuratūroje buvo atsakingas už šio konkretaus pranešėjo apsaugą, R. Petrauskas paaiškino, kad „Šiuo atveju sprendimą priėmė generalinis prokuroras, bet kada būtent medžiaga pakliuvo į mūsų skyrių, jeigu neklystu, 2020 m. kovo 9 d., tai visi klausimai, kurie susiję su pranešėju, būtent atiteko mums <...> Šiuo atveju aš pasiėmiau pats, nes būtent aš pats kontaktavau ir su pranešėju, aš pats jį atradau, pats su juo susitikau“.

8.7.1.11. 2023-03-01 žurnalistas M. Laurinavičius viešai paskelbė Pranešėjo tapatybę.

Delfi. Lt portale publikuotas straipsnis „**Pranešėjo tapatybę atskleidęs Laurinavičius: dabar situacija keičiasi iš esmės**“. Straipsnyje nurodyta: „Trečiadienį Delfi kalbintas M. Laurinavičius teigė, kad visuomenė turi teisę žinoti Pranešėjo tapatybę, dėl to jo vardą ir pavardę esą ir paviešino. <...> M. Laurinavičius, remdamasis savo patirtimi ir dviem savo šaltiniais, kurių bent vienas, kaip teigiama, žino padėtį VSD iš vidaus, o kitas neva dirbo su Pranešėju, iškėlė versiją, kad Pranešėjo liudijimas yra „valstybininkų klano“ istorijos tąsa. (Skaitykite daugiau: <https://www.delfi.lt/spausdinti/?id=92683967>)

M. Laurinavičius, atsakydamas į žurnalisto klausimą, kodėl paviešino Pranešėjo tapatybę, nurodė, kad tai „<...> yra visuomenės interesas žinoti, pranešėjas pats kreipėsi į žurnalistus, na, nesvarbu, ar jis pats kreipėsi, ar žurnalistai jį susirado, bet jo pasakojimų pagrindu, t. y. iš jo lūpų yra surašyta istorija, kuri dabar kelia didžiulį skandalą Lietuvoje. Mano versija arba mano šaltinių versija yra ta, kad visa šita istorija yra visiškai priešinga negu pasakojama. Aš manyčiau,

kad visuomenės interesas yra žinoti <...> šiuo atveju aš neatstovauju jokiai antrai pusei, nes aš apskritai niekam neatstovauju, bet kai ta antra pusė yra ir jos niekas negirdi ir tą pirmą pusę slepia kažkokia migla, aš manau, kad tai nėra normali situacija. Jeigu pranešėjas būtų pats savęs neviešinęs, tai yra nesikreipęs arba nebendravęs su žurnalistais, tai aš manyčiau, jis ir būtų visam gyvenimui likęs incognito <...>“ (<https://www.delfi.lt/video/aktualijos/laurinavicius-apie-atskleista-pranesejo-tapatybe-dabar-situacija-keiciasi-is-esmes-92683735>)

8.7.1.12. Komisijos 2023-11-15 posėdyje Generalinės prokuratūros Organizuotų nusikaltimų ir korupcijos tyrimo departamento vyriausiasis prokuroras A. Urbelis, atsakydamas į klausimą „<...> jūs sakote, kad vykdate pranešėjų apsaugą, tai aš noriu suprasti, ar jūs ją vykdate proaktyviai, ar reaktyviai tada, kai pranešėjas (tai svarbu, matyt, ir visai visuomenei) turi kreiptis, konkrečiai pasakyti, kad mane atleido, mane saugokite, skirkite pagalbą, ar prokurorai patys vis dėlto...“, nurodė, kad „Tikrai čia yra pranešėjo reikalas, jis žino savo teises, žino reagavimą ir prokuroras tikrai reaguoja į tą informaciją, kurią jis gauna iš pranešėjo. Net jeigu ir viešojoje erdvėje būtų kokia nors informacija, kuri liestų pranešėją, o pranešėjas pats neteiktų skundo, tai negalėtume kištis į tuos klausimus, nes pranešėjas yra savarankiškas asmuo ir jis gina savo teises, ir tikrai gina, yra gi ir pas mus pranešėjų komisija, kuri sprendžia apmokėjimo klausimus ir daugelį klausimų sprendžia. Tikrai prokuratūra taip proaktyviai kiekvieno pranešėjo gyvenimo... kas mėnesį jam nepaskambina ir nepaklausia, ar tu dar dirbi, ar nedirbi. Nėra įstatyme tokios pareigos“. Generalinė prokurorė N. Grunskienė nurodė, kad „Taip, ir pripažįstant pranešėją yra paklausoma asmens, ar jis nori, kad būtų jo darbovietė, darbdavys informuotas apie tai, kad jam yra suteiktas pranešėjo statusas. Tikrai jo valios išraiška, jeigu jis pageidauja, kad jo darbdavys būtų informuotas, kad jam yra suteiktas pranešėjo statusas, tik tada prokuratūra informuoja. Jeigu jis atsisako, mes neturime teisės informuoti darbdavį apie jam suteiktą pranešėjo statusą“.

8.7.1.13. Komisijos 2023-12-04 posėdyje Generalinės prokuratūros Vidaus tyrimų skyriaus vyriausiasis prokuroras R. Petrauskas, atsakydamas į klausimą dėl Pranešėjui jo darbovietėje galimai daryto neigiamo poveikio ir ar buvo nustatyta, kad Pranešėjui neigiamas poveikis buvo darytas, nurodė, kad „Tai pirmą kartą, kaip minėjau, kai buvo Pranešėjas parašęs prašymą Generalinei prokuratūrai dėl jam daromo neigiamo poveikio, kaip jisai suprato, buvo reaguota. Daugiau pranešėjas, kad jam būtų daromas neigiamas poveikis, dėl to daugiau nesikreipė į prokuratūrą. <...> Aš negaliu atsakyti, nes tuo metu vyko tyrimas, ir mes tikrai tos medžiagos neturėjome. Mes gavome jau po viso to. Taigi aš negaliu pasakyti, ar buvo, ar nebuvo“.

Atsakydamas į patikslinantį klausimą „<...> Pranešėjų apsaugos įstatymas, tai štai, kiek pamenu, ten dėl to neigiamo poveikio yra, kad negali būti pažemintos žmogaus pareigos, ten eilė dalykų išvardinta. Dabar mes matome situaciją, kai tiesiog buvo atlikta reorganizacija, žmogus buvo išprašytas iš ten. Aš čia kalbu apie Pranešėją. Kaip galėjo susiklostyti tokia situacija, kad iš principo ne tik kad nepažemintas, bet, na, buvo priverstas išeiti iš darbo?“, prokuroras R. Petrauskas nurodė, kad „<...> Ne prokuratūra reguliuoja būtent reorganizaciją, kažkokius pakeitimus, kas vyksta kitoje organizacijoje. Jeigu darbuotojas mano, kad jo interesai buvo pažeisti, jis kreipiasi į teismą. Teismas tikrina, ar buvo reorganizacija pagrįstai, nepagrįstai, būtent teismas tą pasako. Taip, kadangi ir man teko prisidėti prie naujos to įstatymo redakcijos kūrimo, tai aš puikiai žinau, taip, tas sąrašas yra platus. Bet jeigu ten pasižiūrėjus, tai visi klausimai yra spręstini teisme – pažeminimas, reorganizacija. Būtent tada įsijungia teisminė valdžia ir teismas pasako, buvo pažeidimas ar nebuvo. Mes tokių įgalinimų neturime“.

Atsakydamas į klausimą, kaip Generalinėje prokuratūroje vykdoma pranešėjų apsauga, „Jūs pats pasakėte, kad Lietuvos įstatymai numato daugiausia apsaugos priemonių pranešėjui, bet kartu sakote, kad jeigu jau pranešėją kažkas persekioja, jisai pats turi kreiptis į teismą.

Apskritai jūs, matydamas poveikį pranešėjui arba galimą poveikį pranešėjui, kokių veiksmų apskritai ėmėtės tam, kad jį apsaugotumėte. <...> Pranešėjas nuo pat pirmos dienos buvo pradėtas persekioti nesuteikiant jam atostogų ir kreipėsi dėl to į prokuratūrą. Toliau buvo padaryta reorganizacija, po kurios pranešėjas buvo atleistas. Kokių dar įrodymų reikia, kad pranešėjui daromas poveikis? Jo nėra darbe, jis atleistas iš darbo darant reorganizaciją.

Kodėl, pavyzdžiui, jūs negynėte viešojo intereso? Tai prokuroras irgi gali daryti, skųsti bet kokią sprendimą, padėti pranešėjui apsiginti. Gal jūs taikėte kažkokias kitas priemones iš tos gausybės, kaip jūs sakote, kurios yra įstatyme? Ką jūs konkrečiai padarėte, kad tas pranešėjas būtų apsaugotas? Nes pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą būtent Generalinė prokuratūra yra vienintelė institucija, kuri yra atsakinga už pranešėjų apsaugą“, prokuroras R. Petrauskas nurodė, kad „Kaip jau minėjau, konstatuoti, kad tai – neigiamas poveikis, gali teismas. Tai, kad, sakysime, mes kažką galvojome, tai nereiškia, kad tai yra faktas. Visa tai reikia įrodyti teisme. Ir reikalinga būtent paties pranešėjo valia, kad jis nori, kad būtent jo interesai būtų kažkaip ginami. Mes visą laiką, kada kreipiasi pranešėjai dėl tam tikrų kažkokių, kaip jūs sakote, jų akimis žiūrint, galbūt jiems daromas poveikis ar panašiai, mes iš karto suteikiame nemokamą teisinę pagalbą, kad jis galėtų pradėti gintis teisme. <...>

Atsakydamas į klausimą „kai paaiškėjo, jog pranešėjas galimai buvo išviešintas socialiniuose tinkluose, o paskui – ir spaudoje, ar buvo imtasi kokių nors veiksmų ginant? Iš tikrųjų, čia jau tampa ir viešuoju interesu, ne tik pranešėjo konfidencialumo bei įstatymo taikymo problema“, prokuroras R. Petrauskas nurodė, kad „Jeigu jūs pastebėjote, Generalinė prokuratūra niekada nei patvirtino, nei paneigė. Kodėl? Todėl, kad yra savotiška situacija. Jeigu mes pasakysime: taip – tai yra konfidencialumo pažeidimas. <...> Mes negalime to daryti, nes jeigu mes pasakysime, mes patys pažeisime jo konfidencialumą, jeigu jis pats nepareiškia to noro. Čia yra toks, sakyčiau, užburtas ratas, bet jis toks yra. Sakau, viskas atsisuka būtent į pranešėją, ar jis nori, ar nenori, kad būtų atskleistas jo konfidencialumas <...>“.

Atsakydamas į klausimą „Per Jūsų darbo laikotarpį su šituo pranešėju, ar buvo apskritai apie tai kalbama su pranešėju? Ar jūs kvietėte pranešėją, kad aptartumėte tą situaciją, kad štai jam tas gali būti, kad daromas poveikis? Ar buvo kalbama, kaip būtų galima apsaugoti, apie kažkokių veiksmų planą ir panašiai? Ar tiesiog buvo stebima, kaip tiek viešojoje erdvėje, tiek reorganizacijos buvo daromos, dėl kurių pranešėjas buvo atleistas? Ar apskritai buvo imamasi kažkokių aktyvių veiksmų, kad apsaugotumėte pranešėją? Ar buvo kažkokių jūsų pasiūlymų dėl jo veiksmų?“, prokuroras R. Petrauskas nurodė, kad „Taip, šiais metais, kada pasirodė knyga, taip. Aš susitikau. Taip, mes kalbėjome apie...<...> kadangi vėl buvo kalbama būtent apie tam tikrų veiksmų atlikimą, ar pranešėjas pageidauja išlaikyti konfidencialumą <...>. Jisai norėjo išlaikyti. <...> Aš žinau, pagrindinė tema buvo būtent tai, kas svarbiausia, tai yra konfidencialumas. Ar jis nori jį išlaikyti, ar nenori. Čia konfidencialumas yra pagrindų pagrindas“.

Atsakydamas į klausimą „Ką konkrečiai prokuratūra padarė, kad pranešėjui: a) būtų suteikta teisinė pagalba, kaip tai numato įstatymas; b) kompensacija, jeigu reikia; c) būtų apsaugotas nuo neigiamo poveikio, ir taip toliau. Ką konkrečiai? Galite punktais pavardinti, ką konkrečiai prokuratūra padarė, kad tas žmogus būtų apsaugotas ir nenukentėtų?“, prokuroras R. Petrauskas nurodė, kad „Kad žmogus būtų apsaugotas, jau minėjau, prokuratūra parašė būtent raštus dėl draudimo taikyti poveikį. O dėl kitų: dėl teisinės pagalbos, dėl viso kito, aš jums dar kartą sakau, reikalinga būtent pranešėjo valia. Mes negalime eiti pirma traukinio. Jeigu žmogus to nenori... jis turi pareikšti valią. <...> Iš praktikos galiu pasakyti, kad pranešėjai tikrai savo teises žino, jomis naudojasi, kreipiasi, tikrai viskas yra daroma. Jeigu nėra, mes tikrai negalime siūlyti, kaip sakoma, imtis veiksmų, kurie pažeistų tą patį mūsų reikalavimą laikytis konfidencialumo, ką mes prie kiekvieno rašto prikabiname“.

8.7.1.14. Komisijos 2023-12-06 posėdyje atsakydamas į klausimą „<...> 2019 metų tas laikotarpis iki 2020 metų, kai, kaip suprantu, STT nutraukia tyrimą. Jūs sakote, kad niekas nežinojo, kad jūs turite pranešėjo statusą. Bet jūs jautėte tuo metu jau spaudimo tuos elementus? Ar tas prasidėjo po to, kai tyrimas buvo nutrauktas“, pranešėjas T. Gailius nurodė, kad „Ne, po to prasidėjo, kada viešoji spauda... žiniasklaidoje pasirodė <...> Tada, kai jau pasirodė žiniasklaidoje, ryte anksti <...> Tada, kai jau atėjo pas mane Vidaus tyrimų skyriaus vadovas ir mano pavaduotojas. Kai jie perskaitė tą žiniasklaidoje pasirodžiusią informaciją, jie atėjo pas mane pasišnekėti. Tada aš prisipažinau Vidaus tyrimų skyriaus viršininkui, kad aš tas pranešėjas esu“.

Pranešėjas T. Gailius nurodė, kad „<...> Dėl pranešėjo aš galiu labai paprastai paaiškinti. Nors dabar čia daug irgi to laiko šnekėta buvo apie mano konfidencialumą, tačiau kai tas mano kreipimosi dokumentas buvo pavišintas, kitą dieną direktorius darė preskonferenciją, na, spaudos. Iš esmės jis atskleidė mano pavardę. Jis nepasakė mano pavardės, jis patvirtino, kad ta atskleista informacija žiniasklaidoje mums leidžia spėti, kas yra tas pranešėjas, nes jis vadovauja tam padaliniui, į kurį suplaukia visa informacija. <...> iš esmės jis visam departamentui atskleidė, kas aš toks esu, nes vienintelis padalinys, į kurį suplaukia visa informacija, buvo mano vadovaujamas padalinys. Ne tik departamente jis atskleidė informaciją – jis atskleidė visai valstybės tarnybai, kas tikrai susiję yra su VSD patikrinimais, nes visi patikrinimai, atsakymai į patikrinimus grįžta su mano parašu. <...> mano padalinys tikrina ir aš parašą dedu ant rengiamų atsakymų. Tai iš esmės mano tapatybę pavišino direktorius D. Jauniškis savo spaudos konferencijoje. Tai yra mano matymas“.

Pranešėjas T. Gailius nurodė, kad „Ir taip, kitas veiksmas – tai kada jau buvo pavišinta? Tada, kada jau buvau neišleistas iš atostogų, kai mane pradėjo direktorės pavaduotojas R. Bridikis klausinėti, ar aš esu pranešėjas, ar yra daugiau pranešėjų Departamente? Kai pasakė: atsižvelgiant į tai, kad aš esu pranešėjas, aš nebūsiu išleidžiamas atostogų, tai tada aš kreipiausi vėlgi į STT pareigūnus. Aš paskambinau, sakau: aš matau, mano atžvilgiu poveikio priemonės taikomas. Kokių būdu man – ar važiuoti į prokuratūrą, ar kreiptis kažkokiais kanalais, ar skambinti kam, ar Generalinei? Paaiškinkite. Sakė: mes pasiaiškinsime, tau perskambinsime. Man perskambinus STT pareigūnui pasakė, kad reikia tau parašyti dokumentą, mums perduoti, mes jį nuvešime į Generalinę, o Generalinė parašys raštą direktoriui. Pasakė taip – aš taip ir padariau. Parašiau raštą, kreipimąsi, perdaviau STT pareigūnams, ir viskas, tuo mūsų bendravimas su Generaline prokuratūra ir baigėsi. <...> Tačiau ar kas nors klausė manęs, ar poveikis toliau vyksta, ar nevyksta, ar tas raštas suveikė, ar nesuveikė, manęs niekas neklausė. Tiesiog jie nusiuntė raštą, ir viskas“.

Atsakydamas į klausimą „Kai buvote pripažintas pranešėju, ar jūs buvote susitikęs su prokuroru, kuris šiuo atveju kuruoja Pranešėjų apsaugos įstatymą, ponu R. Petrausku, ar su jo pavaldiniais arba kitais prokurorais pasikalbėti <...> ar Jums buvo išaiškintos jūsų teisės“, Pranešėjas T. Gailius nurodė, kad „Ne“.

Atsakydamas į klausimą „Kas pasikeitė, išvis kaip pasikeitė atmosfera darbe, kada VSD vadovams ir viešai tapo žinoma apie jūsų, kaip pranešėjo, statusą“, Pranešėjas T. Gailius nurodė, kad „Tai įvyko nuo pirmos dienos, kada buvo pavišintas, taip sakant, straipsnis, kuriame ten tie sąrašai pavišinti. Tai tiesiog visa darbo specifiška pasikeitė. Aš su direktoriumi daugiau turbūt nė vieno karto nesu bendravęs. Rutinine tvarka departamente vyko kiekvieną savaitę pasitarimai, kiekvieną pirmadienį mes darydavome tokį pasitarimą: direktorius, pavaduotojai ir svarbiausių valdybų viršininkai, ten trise mes būdavome. Aptardavome visus einamuosius darbus, pažymas, kokias išleidžiame iš departamento sprendimų priėmėjams, tiesiog ten galutinė revizija buvo darbų. Tai nuo tos dienos tie pasitarimai vyko, tik į tuos pasitarimus aš niekada kviečiamas toliau nebuvau. Ir viskas“. <...> „Tada iš karto po to buvo bandymas mano atžvilgiu atlikti tarnybinį patikrinimą, kad aš atseit pavišinau šią informaciją spaudoje. <...> Tada buvo kažkokia forma atliktas tas patikrinimas, man buvo surašyti klausimai, į kuriuos aš ten atsakinėjau, ten nurodžiau, kad aš neatskleidžiau, aš nežinau, kas atskleidė, kad jokia forma aš tos informacijos neatskleidęs esu. <...> O po to, gegužės mėnesį, jau viešai internete visiems darbuotojams buvo paskelbtas pranešimas, kad bus, gresia reformos ir čia mes turime keistis. <...> Pirmą kartą tada sužinojome, kad bus reorganizuojamos kai kuriuos valdybos, kai kuriuos dings, kai kuriuos nedings, taip sakant, ir viena, aišku, pagrindinių valdybų bus reorganizuota, tai mano tuo metu vadovaujama valdyba“.

8.7.1.15. **Komisijos 2024-02-07 posėdyje** atsakydamas į klausimą „<...> Koks buvo jūsų santykis su pranešėju, su T. Gailiumi? Ir kaip galėtumėte apibūdinti jo tarnybinę veiklą?“, VSD direktoriaus pavaduotojas R. Bridikis nurodė, kad „Santykis vadovo ir pavaldinio, jeigu taip trumpai. <...> O bendravimas? Dalykiškas, profesionalus, pagarbus vertinimas pareigūno, buvo

adekvatus, sakykime, pagal turimus rezultatus tikrai teigiamas. <...> Aš buvau tiesioginis jo vertintojas“.

Atsakydamas į klausimą „*Tai per jo veiklos vertinimą ar buvo nors kartą, kad jo veikla būtų įvertinta neigiamai, ir apskritai, kaip vertinate jo veiklą?*“, R. Bridikis nurodė, kad „*Kaip sakiau, teigiamai. <...> Su jo asmeniu susijusių priekaištų tikrai neturėjau*“.

8.7.1.16. **2024-03-08 rašte** atsakydama į klausimą „*Ar Prezidentas Gitanas Nausėda, Jūs buvo supažindintas su Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto 2020-03-30 atliktu tyrimu dėl Valstybės saugumo departamento pranešėjo Tomo Gailiaus pateiktos informacijos, jei taip kada ir kas Jus supažindino, kokių veiksmų ėmėtės*“, buvusi Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarijos kanclerė A. Budrytė nurodė, kad „*Negaliu patvirtinti dėl Prezidento, bet aš nebuvo supažindinta su Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto 2020-03-30 atliktu tyrimu dėl Valstybės saugumo departamento pranešėjo Tomo Gailiaus pateiktos informacijos*“.

8.7.1.17. VSD direktorius D. Jauniškis, **Komisijos 2024-03-04 posėdyje** atsakydamas į klausimą „*O buvo, pavyzdžiui, dar kokių nors vis dėlto pavedimų, susijusių su Pranešėjo tapatybės atskleidimu: apie jo vaikus, apie tai, kur jie mokėsi, apie tą, na, sakysime, purvą, kuris buvo išpiltas ant Pranešėjo? Na, buvo parašyta plačiai apie... įvardinta pranešėjo vardas, pavardė, mokyklos, kur mokėsi jo vaikai. Tai yra jūsų pareigūnas*“, nurodė, kad „*Kur jūs čia matėte šitą informaciją? Šiaip tai mane pagavote visiškai...*“

Atsakydamas į pastabą „*Viešojoje erdvėje buvo pateikta*“, D. Jauniškis nurodė, kad „*Kurioje viešojoje erdvėje? Aš nesu matęs šito. <...> Galiu pasitikslinti, kuriais čia metais?*“.

Atsakydamas į klausimą „*Pranešėjo statusas yra vienas statusas, bet kitas statusas to asmens yra jūsų įstaigos darbuotojas. Kiek aš žinau ir kiek mes kalbėjome su jūsų darbuotojais, tai yra pageidautina, kad be vadovybės kitų darbuotojų pavardės ir tapatybės nebūtų viešinamos, juo labiau jų vaikų mokymosi vietos ir panašiai. Ar nesukėlė jums klausimų tai, kad vieno iš padalinių vadovo?*“, D. Jauniškis nurodė, kad „*Aš dabar neprisimenu to fakto. Aš labai atsiprašau, bet tikrai aš neprisimenu fakto, kad būtų jo vaikų paskelbtos pavardės ar dar kažkas*“.

Atsakydamas į pastabą „*2023 metų kovo 13 dieną straipsnis apie lietuvišką mokyklą Maskvoje, kuri ugdo ištikimybę rusiškam tankui, ir dar kartą apie tai, kokia dvasia savo sūnų Rusijoje auklėti panoro pranešėjas T. Gailius*“, D. Jauniškis nurodė, kad „*Kas šaltinis? Aš neskaičiau šito*“.

Atsakydamas į klausimą „*Kai atskleidė pranešėjo tapatybę. Ar dėl to departamentas ėmėsi kokių nors veiksmų, kas atskleidė tą tapatybę, kas pateikė?*“, D. Jauniškis nurodė, kad „*Ne departamentas, mano galva, turėtų tų veiksmų imtis. Man atrodo, pranešėjo statusą suteikė Generalinė prokuratūra, ar ne taip? <...> Bet aš tiktai noriu priminti, kad jis jau nebėra žvalgybos pareigūnas*“.

Atsakydamas į klausimą „*Ką tai keičia?*“, D. Jauniškis nurodė, kad „*Tai viską keičia. <...> Tą ir turiu mintyje, kokių pagrindų tada departamentas turi imtis kažkokių veiksmų?*“.

Atsakydamas į klausimą „*Jeigu pareigūnai iš jūsų išeis, pavyzdžiui, į pensiją, baigs tarnybą, tarp jų ir jūs, bus normalu, kad iš departamento tik jo disponuojama informacija pradedama interpretuoti viešojoje erdvėje? Tai normalu? Departamentas, manote, čia neturėtų pasirūpinti?*“, D. Jauniškis nurodė, kad „*Atsiprašau, iš kur jūs imate šitą išvadą, kad čia yra iš departamento <...> Aš dar kartą sakau, ta prasme, man nėra žinomi faktai, kad šitie duomenys būtų išėję iš departamento*“.

Atsakydamas į klausimą „*Bet klausi, ką darė institucija, kada informacija apie tik jai žinomą pavardę nutiko?*“, D. Jauniškis nurodė, kad „*Nieko nedarė pranešėjo atžvilgiu, jokių tyrimų nebuvo vykdoma, jo teisės nebuvo apribotos ir niekas jo atžvilgiu nebuvo vykdoma*“.

8.7.2. Komisija konstatuoja:

8.7.2.1. Pranešėjų apsaugos įstatyme nustatytos apie pažeidimus įstaigose pranešusių asmenų teisės ir pareigos, jų teisinės apsaugos pagrindai ir formos, taip pat šių asmenų apsaugos, skatinimo ir pagalbos jiems priemonės, siekiant sudaryti tinkamas galimybes pranešti apie teisės pažeidimus, keliančius grėsmę viešajam interesui arba jį pažeidžiančius, užtikrinti tokių pažeidimų prevenciją, atskleidimą ir pažeidimus padariusių asmenų patraukimą atsakomybėn.

Pranešėjų apsaugos įstatymo 5 straipsnyje nustatyta, kad kompetentingos institucijos, priimančios informaciją apie pažeidimus pateikusių asmenų pranešimus; vertinančios šią informaciją ir priimančios sprendimus pripažinti ar nepripažinti informaciją apie pažeidimą pateikusius asmenis pranešėjais; tiriančios arba perduodančios tirti kitoms institucijoms pranešimus ir informaciją apie pažeidimus; priimančios sprendimus dėl pranešėjų apsaugos, skatinimo, pagalbos jiems priemonių taikymo, funkcijas įgyvendina Lietuvos Respublikos prokuratūra.

Pranešėjų apsaugos įstatyme numatytos asmenų apsaugos, skatinimo ir pagalbos jiems priemonės: konfidencialumo užtikrinimas; draudimas daryti neigiamą poveikį; teisė gauti atlyginimą už vertingą informaciją; teisė gauti kompensaciją; nemokamos teisinės pagalbos užtikrinimas; teisė gauti išsamią, nešališką informaciją ir nemokamas konsultacijas dėl informacijos apie pažeidimus teikimo procedūrų ir teisių gynimo priemonių suteikimo.

Asmenys, pažeidę Pranešėjų apsaugos įstatymo reikalavimus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

8.7.2.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimu Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ patvirtino Atlyginimo pranešėjams už vertingą informaciją tvarkos aprašą ir Kompensavimo pranešėjams už patiriamą neigiamą poveikį ar galimus padarinius dėl pateikto pranešimo tvarkos aprašą. Šiuose aprašuose numatyta galimybė pranešėjui išmokėti atlyginimą už suteiktą vertingą informaciją ir galimybė pranešėjui gauti kompensaciją už patiriamą neigiamą poveikį ar galimus padarinius dėl Pranešėjų apsaugos įstatymo nustatyta tvarka pateikto pranešimo (atsiradusios ar galinčios atsirasti nepageidaujamos pasekmės pranešėjui dėl pateikto pranešimo ir su tuo susijusios išlaidos, prarastos pajamos atleidus iš darbo, prarasta darbo užmokesčio dalis perkėlus į kitas pareigas arba sumažinus darbo užmokestį, dalyvavimo teismų procesuose išlaidos ir kt.).

8.7.2.3. 2023-05-12 prokuroro A. Urbelio Generalinėje prokuratūroje ir STT esančios medžiagos, susijusios su VSD pareigūno 2019-04-25 kreipimusi į NSGK pirmininką, atlikto patikrinimo išvadoje konstatuota, kad Generalinėje prokuratūroje Pranešėjo 2019-04-25 kreipimosi į NSGK pirmininką patikrinimas nebuvo organizuotas Generalinės prokuratūros nustatyta tvarka, tai yra perduodant pranešimą į Generalinės prokuratūros Vidaus tyrimų skyrių bei sprendžiant klausimus dėl pranešėjo statuso suteikimo ir Pranešėjo pateiktos medžiagos patikrinimo padaryti Pranešėjų apsaugos tuo padaryti Pranešėjų apsaugos įstatymo 6 straipsnio 1, 3 ir 5 dalių, 9 straipsnio 2 dalies pažeidimai

8.7.3. **Komisijos išvados:**

8.7.3.1. Komisija konstatuoja, kad pranešėjo T. Gailiaus 2019-04-25 kreipimesi pateikta informacija apie VSD veiklos pažeidimus, kurie kėlė grėsmę viešajam interesui, siekiant užtikrinti tokių pažeidimų prevenciją ir atskleidimą, NSGK buvo pateikta vadovaujantis Žvalgybos įstatymo 21 straipsnio 5 dalimi.

8.7.3.2. Komisija konstatuoja, kad valstybės institucijos neužtikrino pranešėjo T. Gailiaus konfidencialumo, jo asmens duomenys buvo atskleisti žurnalisto M. Laurinavičius 2020-03-01 paskelbtoje publikacijoje portale Delfi, buvo skelbiama Pranešėją ir jo šeimos narius nepagrįstai diskredituojanti informacija. Komisijos surinkti duomenys įrodo, kad pranešėjo T. Gailiaus veiklą Valstybės saugumo departamento vadovai kelerius metus vertino gerai ir labai gerai; T. Gailius apdovanotas trimis valstybiniais apdovanojimais; į pareigas VSD buvo paskirtas VSD direktoriaus D. Jauniškio įsakymu.

Komisija nustatė, kad VSD glaudžiai bendradarbiauja su kai kuriais viešosios nuomonės formuotojais. Informacija, kuri išskirtinai prieinama tik VSD, pateko viešosios nuomonės formuotojams.

8.7.3.3. Komisija konstatuoja, kad T. Gailius, pranešęs apie VSD vadovo pažeidimus, dėl to patyrė neigiamą poveikį: buvo daromos kliūtys įgyvendinti jo teisę į atostogas, buvo ribojama iki to laiko įprasta jo veikla dalyvauti VSD vadovybės rengiamuose pasitarimuose; pradėta VSD reforma, po kurios nuspręsta naikinti padalinį, kuriam jis vadovavo, ir dėl to T. Gailius buvo priverstas pasitraukti iš pareigų VSD.

Komisija gavo duomenų, kad pradėjus VSD reformą instituciją paliko daug kvalifikuotų darbuotojų, VSD kaip institucija susilpnėjo, kartu sumažėjo institucijos pajėgumai ginant ir saugant šalies nacionalinio saugumo interesus.

8.7.3.4. Komisija konstatuoja, kad VSD vadovas D. Jauniškis nesiėmė jokių veiksmų, kad pranešėjas T. Gailius nepatirtų neigiamo poveikio VSD, priešingai – siekė inicijuoti ikiteisminius tyrimus Generalinėje prokuratūroje, kurie yra susiję su T. Gailiaus kreipimesi nurodytos informacijos atskleidimu, taip pat inicijavo reformas, po kurių pranešėjas T. Gailius buvo priverstas palikti tarnybą VSD.

8.7.3.5. Komisija konstatuoja, kad Generalinė prokuratūra, kuriai pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą yra priskirtos kompetentingos institucijos funkcijos ir kuri, be kita ko, priima sprendimus dėl pranešėjų apsaugos skatinimo ir pagalbos jiems priemonių taikymo arba inicijuoja šių sprendimų priėmimą, koordinuoja šių sprendimų įgyvendinimą, nesiėmė aktyvių ir efektyvių veiksmų užtikrinti pranešėjo T. Gailiaus apsaugą, neteikė jam apsaugos, skatinimo ir pagalbos priemonių, taip pat nereagavo į Pranešėjo teisių pažeidimus, kai buvo atskleista Pranešėjo tapatybė, be to, Pranešėjo galimybės atlikti jam pavestą darbą buvo ribojamos.

8.7.3.6. Komisija konstatuoja, kad pranešėjo T. Gailiaus 2019-04-19 pateikta informacija apie pažeidimus, kurie kėlė grėsmę viešajam interesui, VSD veikloje, siekiant užtikrinti tokių pažeidimų prevenciją ir atskleidimą, NSGK buvo pateikta vadovaujantis Žvalgybos įstatymo 21 straipsnio 5 dalimi.

8.7.3.7. Komisijos surinkti duomenys įrodo, kad pranešėjo T. Gailiaus reputacija yra nepriekaištinga, jo veiklą VSD kelerius metus gerai ir labai gerai vertino jo vadovai, į pareigas VSD buvo paskirtas VSD direktoriaus D. Jauniškio įsakymu, Pranešėjas apdovanotas trimis valstybės apdovanojimais:

Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus 2004-10-26 dekretu apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordino medaliu; Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus 2008-06-18 dekretu – Vyčio Kryžiaus ordino Riterio kryžiumi; Lietuvos Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos 2020-02-13 dekretu – Vyčio Kryžiaus ordino Karininko kryžiumi.

8.7.3.8. Komisija konstatuoja, kad valstybės institucijos neužtikrino pranešėjo T. Gailiaus konfidencialumo – jo asmens duomenys buvo paskelbti viešai žurnalisto M. Laurinavičius 2020-03-01 publikacijoje portale Delfi, buvo skelbiama Pranešėją ir jo šeimos narius nepagrįstai diskredituojanti informacija. Komisija nustatė, kad VSD glaudžiai bendradarbiauja su kai kuriais viešosios nuomonės formuotojais ir teikia jiems VSD turimą informaciją. Informacija, kuri išskirtinai prieinama tik VSD, pateko viešosios nuomonės formuotojams.

8.7.3.9. Komisijos vertinimu, VSD vadovas D. Jauniškis yra tiesiogiai atsakingas už pranešėjo T. Gailiaus tapatybės atskleidimą, darė neigiamą poveikį Pranešėjui. Komisija konstatuoja, kad VSD vadovas D. Jauniškis nesiėmė jokių veiksmų, kad pranešėjas T. Gailius nepatirtų neigiamo poveikio VSD, priešingai – siekė inicijuoti Generalinėje prokuratūroje ikiteisminius tyrimus, kurie yra susiję su T. Gailiaus kreipimesi nurodytos informacijos atskleidimu.

D. Jauniškis, paaiškėjęs pranešėjo T. Gailiaus tapatybei, nepagrįstai apribojo jo galimybę dalyvauti anksčiau įprastoje formalioje ar neformalioje veikloje, pašalino iš jos, taikė kitas neigiamo poveikio priemones, t. y. uždraudė dalyvauti iki tol nuolat vykusiuose savaitiniuose pasitarimuose, nesuteikė pranešėjui atostogų, inicijavo VSD pertvarkas, dėl kurių pranešėjas T. Gailius buvo priverstas palikti pareigas VSD, tokiu būdu VSD direktorius D. Jauniškis pažeidė Pranešėjų apsaugos įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 10 punktą.

Komisijos nuomone, dėl VSD vadovo atliktų veiksmų, dėl kurių Pranešėjas patyrė neigiamą poveikį ir galiausiai buvo priverstas pasitraukti dėl tarnybos VSD, kyla grėsmė pranešėjų apsaugos instituto tinkamam funkcionavimui žvalgybos institucijų veikloje.

8.7.3.10. Komisija konstatuoja, kad Generalinė prokuratūra, kuriai pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą yra priskirtos kompetentingos institucijos funkcijos ir kuri, be kita ko, priima sprendimus dėl pranešėjų apsaugos, skatinimo ir pagalbos jiems priemonių taikymo, arba inicijuoja šių sprendimų priėmimą, koordinuoja šių sprendimų įgyvendinimą, buvo pasyvi,

nesiėmė efektyvių veiksmų užtikrinant Pranešėjo apsaugą, neteikė jam apsaugos, skatinimo ir pagalbos priemonių, taip pat nereagavo į Pranešėjo teisių pažeidimus, kai buvo atskleista Pranešėjo tapatybė, be to, Pranešėjo galimybės atlikti jam pavestą darbą buvo ribojamos.

9. Dėl trukdymo komisijai atlikti parlamentinį tyrimą

9.1. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje formuojama oficialioji konstitucinė doktrina Seimo laikinųjų tyrimo komisijų sudarymo ir veiklos klausimais yra grindžiama tokiomis principinėmis nuostatomis: tam, kad Seimas galėtų efektyviai veikti Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, tinkamai vykdydamas savo, kaip parlamento, funkcijas ir įgyvendindamas savo konstitucinius įgaliojimus, jam reikia turėti išsamią, objektyvią informaciją apie valstybėje ir visuomenėje vykstančius procesus, apie padėtį įvairiose valstybės bei visuomenės gyvenimo srityse ir jose kylančias problemas, kurią surinkti jis turi diskreciją pavesti ir Seimo laikinosioms tyrimo komisijoms, todėl šių komisijų veiklos teisinis reguliavimas turėtų būti toks, kad būtų sudarytos teisinės prielaidos Seimo laikinajai tyrimo komisijai atlikti išsamų ir objektyvų tyrimą jai pavestu ištirti valstybinės svarbos klausimu.

9.2. Konstitucinio Teismo aktų nuostatos:

- demokratinėje teisinėje valstybėje negali būti paneigti parlamento – Tautos atstovybės įgaliojimai imtis priemonių, kad būtų gauta informacija apie valstybėje ir visuomenėje vykstančius procesus, apie padėtį įvairiose valstybės bei visuomenės gyvenimo srityse ir jose kylančias problemas, *inter alia* sudaryti tam skirtus parlamento struktūrinius padalinius ir jiems pavesti atlikti atitinkamą tyrimą; priešingu atveju nebūtų užtikrintas tinkamas parlamento – Tautos atstovybės funkcijų vykdymas ir reikalingų sprendimų priėmimas; minėti įgaliojimai kyla iš pačios parlamentinės demokratijos esmės, yra parlamentarizmo savastis (Konstitucinio Teismo 2006 m. balandžio 4 d. nutarimas);

- pagal Konstituciją Seimas privalo nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad būtų sudarytos teisinės prielaidos gauti jo konstituciniams įgaliojimams vykdyti reikalingą informaciją (2006 m. balandžio 4 d. nutarimas);

- Konstitucija įsakmiai reikalauja tokio teisinio – pirmiausia įstatymų nustatyto – reguliavimo, kad, viena vertus, būtų užtikrinta Seimo laikinųjų tyrimo komisijų, kurioms Seimas – Tautos atstovybė paveda atlikti tyrimą, kad būtų surinkta informacija apie tam tikrus valstybėje ir visuomenėje vykstančius procesus, apie padėtį įvairiose valstybės ir visuomenės gyvenimo srityse ir jose kylančias problemas, veikla, taigi ir Seimo kontrolės funkcijos (parlamentinės kontrolės) vykdymas, vadinasi, kad valstybės gyvenime nebūtų sričių, kuriose Seimas – Tautos atstovybė, esant ypatingam (valstybinės svarbos) reikalui, negalėtų, paisydamas Konstitucijos, vykdyti parlamentinės kontrolės, ir, kita vertus, nebūtų padaryta žalos kurioms nors Konstitucijoje įtvirtintoms, jos ginamoms ir saugomoms vertybėms, jeigu Seimo laikinosios tyrimo komisijos būtų sudaromos ištirti tokiems dalykams, kurių pagal Konstituciją viešosios valdžios institucijos apskritai negali tirti (pavyzdžiui, žmogaus asmeninio ar šeimos gyvenimo aplinkybėms, jeigu tokiu tyrimu galėtų būti konstituciškai nepagrįstai įsiterpta į Konstitucijos ginamą ir saugomą žmogaus privatų gyvenimą, pažeistas jo neliečiamumas ir pan.), taip pat dalykams, kuriuos tiriant būtų įsiterpiama į kitų viešąją valdžią vykdančių, taip pat kitų Konstitucijoje ir (arba) įstatymuose numatytų valstybės bei savivaldybių institucijų (jų pareigūnų) įgaliojimus (*inter alia* teismų, prokurorų); įstatymuose, kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti toks, kad tarp šių dviejų iš Konstitucijos kylančių imperatyvų būtų racionali pusiausvyra, kad nė vienas iš jų nebūtų ignoruojamas ar aukojamas kito naudai (Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 21 d. sprendimas, 2019 m. gegužės 16 d. nutarimas).

9.3. Komisija konstatuoja, kad STT vadovas L. Pernavas, atsisakydamas Komisijai pateikti STT kriminalinės žvalgybos tyrimo metu surinktą informaciją, tokiu būdu iš esmės apsunkino Komisijos darbą, jai atsakant į Seimo 2023 m. spalio 31 d. nutarime Nr. XIV-2215 suformuluotus klausimus, ir pažeidė Seimo laikinųjų tyrimo komisijų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytą Seimo laikinosios tyrimo komisijos teisę susipažinti su informacija, susijusia su tiriamu klausimu, ir gauti iš visų valstybės valdžios ir valdymo institucijų, Lietuvos banko, valstybės ir savivaldybių įmonių (taip pat ir jų kontroliuojamų), įstaigų ir organizacijų dokumentus, duomenis

ar žinias, net jeigu tai yra valstybės, komercinė, banko, tarnybinė paslaptis, taip pat gauti pirminius bei kitus dokumentus, kuriuose šie duomenys ar žinios užfiksuoti. Jeigu žinios sudaro valstybės paslaptį, jos komisijai turi būti pateiktos Valstybės ir tarnybos paslaptčių įstatymo ir Kriminalinės žvalgybos įstatymo nustatyta tvarka.

9.4. STT vadovas L. Pernavas, atsisakydamas Komisijai pateikti prašomą kriminalinės žvalgybos informaciją, piktnaudžiavo savo pareigomis, savo veiksmais sukūrė situaciją, kai buvo bandoma paneigti Seimo – Tautos atstovybės – įgaliojimus imtis priemonių, kad būtų gauta informacija apie valstybėje ir visuomenėje vykstančius procesus, apie padėtį įvairiose valstybės bei visuomenės gyvenimo srityse ir jose kylančias problemas, *inter alia* sudaryti tam skirtus parlamento struktūrinius padalinius ir jiems pavesti atlikti atitinkamą tyrimą. Komisija L. Pernavo veiksmus vertina kaip bandymą trukdyti tinkamam Seimo – Tautos atstovybės – funkcijų atlikimui ir reikalingų sprendimų priėmimui, jo veiksmai vertintini kaip bandymas neleisti Seimo laikinajai tyrimo komisijai atlikti išsamaus ir objektyvaus tyrimo. Tokiu būdu buvo bandoma paneigti Parlamento įgaliojimus, kurie kyla iš pačios parlamentinės demokratijos esmės, yra parlamentarizmo savastis (Konstitucinio Teismo 2006 m. balandžio 4 d. nutarimas).

9.5. VSD vadovas D. Jauniškis, liudydamas Komisijai teikė klaidinančią, tikrovės neatitinkančią informaciją, pvz., liudydamas Komisijai D. Jauniškis nurodė, kad tikrino informaciją apie Gitano Nausėdos aplinką siekdamas išsiaiškinti, „<...ar nėra informacijos dėl kontržvalgybinių grėsmių...>. <...Ar nėra ryšių su kitos šalies žvalgybos institucija. Ar nėra kažkokių grėsmių iš... kitų šalių įtakos ar dar kažko...>? <...**Tuo metu, ką aš noriu pabrėžti, jokių rizikų nebuvo rasta, jokių kitų veiksmų nebuvo imtasi**<...>. Šiuos D. Jauniškio teiginius paneigia kiti Komisijos surinkti įrodymai (liudytojų apklausos), kurie patvirtina, kad piliečio Gitano Nausėdos, o vėliau kandidato į Respublikos Prezidentus, dar vėliau – išrinktojo Lietuvos Respublikos Prezidento aplinkoje buvo nustatytos kelios dešimtys asmenų, keliančių rizikas nacionalinio saugumo interesams, dėl jų praeityje ir (arba) šiuo metu palaikomų ryšių su kontržvalgybinę riziką keliančiais asmenimis, bendradarbiavimo su priešišku Lietuvai šalių (Rusijos, Baltarusijos) ir (arba) SSRS žvalgybos tarnybomis, Rusijos ir Baltarusijos diplomatais, priešišku šalių politikais ir valstybės pareigūnais, jiems artimais verslo atstovais;

9.6. Komisija nustatė, kad kai kuriuos iš minėtų asmenų G. Nausėda ketino skirti savo patarėjais. Komisijos duomenimis, apie tai buvo žinoma D. Jauniškiui, tačiau šią informaciją jis nuo Komisijos ir sprendimų priėmėjų nuslėpė.

9.7. Komisija nustatė, kad kai kurių iš minėtų asmenų paskyrimu į išrinktojo Lietuvos Respublikos Prezidento patarėjų pareigas buvo suinteresuoti asmenys, susiję su baltarusiškų trąšų verslu. Komisijos duomenimis, apie tai buvo žinoma D. Jauniškiui, tačiau šią informaciją jis nuo Komisijos ir sprendimų priėmėjų nuslėpė.

9.8. STT direktorius L. Pernavas klaidino Komisiją, 2023-12-27 rašte Nr. S-2023-5788 „Dėl informacijos pateikimo“ nurodydamas „<...> Apibendrinus ir įvertinus tyrimo metu gautus duomenis ir nustačius, kad per KŽT laikotarpį nusikalstamos veikos požymių nustatyta nebuvo, taip pat nebuvo nustatyta, jog buvo padaryti korupcinio pobūdžio drausminiai ir (ar) tarnybiniai nusižengimai, KŽT (*informacija įslaptinta*) buvo baigtas. Baigus KŽT, vadovaujantis LR KŽĮ 5 straipsnio 7 dalimi, kriminalinės žvalgybos metu surinkta informacija teisės aktų nustatyta tvarka ir apimtimi buvo sunaikinta <...>“. Ši STT vadovo L. Pernavo raštu pateikta informacija prieštaravo buvusio STT vadovo Ž. Bartkaus liudijimui Komisijoje. Jis paaiškino Komisijai, kad kol jis ėjo vadovo pareigas, kriminalinės žvalgybos medžiaga, susijusi su pranešėjo T. Gailiaus pateikta informacija NSGK, nebuvo naikinama, įvertinus šios informacijos galimą tolesnę reikšmę.

9.9. Komisija, įvertinusi STT direktorius L. Pernavo veiksmų sistemiškumą trukdant Komisijos darbą, t. y. klaidinant Komisiją, vengiant pateikti reikšmingą Komisijos darbui informaciją, daro išvadą, kad gali kilti grėsmė kriminalinės žvalgybos metu surinktos informacijos apie Prezidento Gitanos Nausėdos, VSD direktoriaus D. Jauniškio neteisėtus veiksmus saugumui, todėl siūlo Seimo Kriminalinės žvalgybos kontrolės komisijai, Valstybės paslaptčių koordinavimo

komisijai imtis veiksmų dėl STT surinktos kriminalinės žvalgybos informacijos saugumo užtikrinimo.

10. Dėl piktnaudžiavimo įslaptinant informaciją

Komisija konstatuoja, kad STT, VSD, Generalinė prokuratūra daugeliu atvejų nepagrįstai įslaptino komisijos prašomą informaciją ir, tokiu būdu, pažeidė Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatyme įtvirtintus informacijos įslaptinimo teisėtumo, pagrįstumo ir savalaikiškumo principus bei apribojo visuomenės galimybę susipažinti su šių institucijų veiksmais nagrinėjant pranešėjo kreipimąsi.

11. Komisija, atlikusi tyrimą, siūlo:

11.1. Dėl Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos pažeidžiamumo ir jo ryšių

Komisija ragina VSD direktorių D. Jauniškį pateikti Seimui, Vyriausybei VSD surinktą informaciją apie rizikos veiksnius, pavojus ir grėsmes Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui ir valstybės interesams, o būtent: informaciją apie asmenis, kurių veikla buvo ir (arba) yra susijusi su priešišku Lietuvai šalių (Rusijos, Baltarusijos) ir (arba) SSRS žvalgybos tarnybomis ar tarnavusius jose ir kurie palaiko ryšius su Rusijos ir Baltarusijos diplomatais, politikais ir valstybės pareigūnais, jiems artimais verslo atstovais, taip pat asmenis, kurių verslas susijęs su baltarusiškų trąšų prekyba, dalyvavimu tiekimo grandinėse, įtaka Respublikos Prezidentui ir (arba) jo patarėjams, Prezidento kanceliarijos buvusiems ir esamiems darbuotojams, rėmėjams, taip pat informaciją apie tokių asmenų bandymus proteguoti per Prezidento instituciją, Prezidento Gitano Nausėdos rinkimų kampanijos rėmėjus jiems palankius asmenis į aukštas pareigas valstybės tarnyboje.

11.2. Dėl kriminalinės žvalgybos ir žvalgybos kontrolės

Komisija, atsižvelgdama į nustatytus politinio neutralumo principo pažeidimus VSD, STT, šių institucijų vadovų trukdymą vykdyti parlamentinę kontrolę, atlikti tyrimus valstybinės svarbos klausimais, gaunant objektyvią informaciją apie tam tikrus valstybėje ir visuomenėje vykstančius procesus, apie padėtį įvairiose valstybės bei visuomenės gyvenimo srityse ir jose kylančias problemas bei siekdama užtikrinti kriminalinę žvalgybą atliekančių institucijų veiklos politinį neutralumą, nepriklausomumą, teisėtumą ir atitiktį žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams, jų atskaitomybę Seimui ir Vyriausybei **siūlo**:

1. Papildyti Žvalgybos kontrolierių įstatymą, suteikiant žvalgybos kontrolieriui teises ir nustatant pareigą atlikti kriminalinę žvalgybą atliekančių institucijų veiklos teisėtumo priežiūrą ir atitikties žmogaus teisių ir laisvių apsaugos reikalavimams vertinimą.

2. Stiprinant VSD ir STT parlamentinę kontrolę, peržiūrėti parlamentinės kontrolės teisinį reglamentavimą, užtikrinant, kad žvalgybos ir kriminalinės žvalgybos institucijos Seimui pateiktų visą parlamentinei kontrolei reikalingą informaciją.

3. Užtikrinti Seimo vaidmenį skiriant į pareigas ir iš jų atleidžiant VSD ir STT vadovus ir jų pavaduotojus.

4. Papildyti Baudžiamąjį kodeksą nuostatomis, numatančiomis atsakomybę už vengimą arba atsisakymą teikti Seimo laikinajai tyrimo komisijai informaciją, dokumentus ar kitus duomenis, kurie yra tiesiogiai susiję su komisijos atliekamu tyrimu.

5. Įvertinti kriminalinės žvalgybos instituto tikslingumą ir pateikti siūlymus Seimui dėl kriminalinės žvalgybos subjektų veiklos integravimo į baudžiamąjį procesą reglamentuojančias teisės normas.

11.3. Dėl informacijos įslaptinimo pažeidimų ir piktnaudžiavimo nepagrįstai įslaptinant informaciją užkardymo

Komisija, atsižvelgdama į tai, kad tyrimo metu buvo nustatyti daugybiniai atvejai, kai kriminalinę žvalgybą, žvalgybą vykdančios institucijos, Generalinė prokuratūra nepagrįstai įslaptino informaciją, bei į tai, kad informacijos išslaptinimo procedūros painios, nėra aiškiai sureglamentuotos, siūlo Teisingumo ministerijai ir Vidaus reikalų ministerijai parengti ir pateikti Seimui Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo pataisas, kuriomis būtų nustatoma aiški tvarka, t. y. kas ir kokia tvarka, kada gali priimti sprendimus išslaptinti informaciją tais atvejais, kada paslapčių subjektas nepagrįstai įslaptina informaciją arba nepagrįstai suteikia slaptumo žymą.

11.4. Dėl rinkimų finansavimo kontrolės

11.4.1. Komisija, atsižvelgdama į tai, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos ir nepriklausomą auditą atliekančių subjektų duomenys apie politinės reklamos išlaidas turi esminių skirtumų, siūlo Vyriausiajai rinkimų komisijai tobulinti rinkimų kampanijų išlaidų audito procedūras ir užtikrinti, kad visuomenei ir sprendimų priėmėjams būtų teikiama objektyvi ir tiksli informacija apie politinės kampanijos dalyvių išlaidas politinei reklamai.

11.4.2. Komisija siūlo Vyriausiajai rinkimų komisijai įvertinti Komisijos tyrimo metu surinktą informaciją dėl rinkimų kampanijos finansavimo, politinės reklamos, kitų galimų pažeidimų ir prašo po 2024 metais Lietuvoje vyksiančių rinkimų pateikti pasiūlymus dėl teisinio reglamentavimo tobulinimo.

11.5. Dėl pranešėjų teisių apsaugos ir T Gailiaus pažeistų teisių atkūrimo

Komisija, įvertinusi tai, kad generalinis prokuroras iki šiol nėra priėmęs procesinio sprendimo dėl pranešėjo T. Gailiaus kreipimosi į NGSK, bei į tai, kad valstybės institucijos neužtikrino pranešėjo T. Gailiaus apsaugos, nesiėmė visų priemonių, kad būtų įgyvendintos pranešėjo apsaugos, skatinimo ir pagalbos jam priemonių taikymas, **siūlo:**

1. Perduoti Komisijos surinktą informaciją generalinei prokurorei N. Grunskienei tam, kad teisės aktų nustatyta tvarka būtų išnagrinėtas Pranešėjo kreipimasis į NSGK apie galimas nusikalstamas veikas, susijusias su žvalgybos pareigūnų veikla, ir priimtas motyvuotas generalinio prokuroro sprendimas, kaip tai numatyta Baudžiamojo proceso kodekso 2, 116, 167 straipsniuose ir Žvalgybos įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje.

2. Generalinei prokurorei N. Grunskienei įvertinti prokurorų, kurie buvo atsakingi už pranešėjo T. Gailiaus apsaugos, skatinimo ir pagalbos jam priemonių taikymo įgyvendinimą, veiksmus bei jų tinkamumą einamoms pareigoms, imtis priemonių, kad nustatyti trūkumai būtų pašalinti, užtikrinti proaktyvų prokurorų, atsakingų už pranešėjų teisių, apsaugos garantijų įgyvendinimą, vaidmenį įgyvendinant Pranešėjų apsaugos įstatymą.

3. Teisingumo ministerijai ir Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetui parengti ir pateikti seimui įstatymų pataisas, nustatančias griežtesnę atsakomybę už pranešėjų teisių pažeidimus (pvz., nustatyti baudžiamąją atsakomybę už pranešėjo konfidencialumo pažeidimus ir poveikį pranešėjui, numatyti galimybę pranešėją perkelti į kitas lygiavertes pareigas valstybės tarnyboje).

4. Vyriausybei kompensuoti pranešėjui T. Gailiui jo patirtą turtinę ir neturtinę žalą.

11.6. Dėl Asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymo nuostatų įgyvendinimo VSD

Komisija, nustačiusi VSD veikloje asmens duomenų tvarkymo principų, saugumo ir tvarkymo reikalavimų pažeidimus, siūlo Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai pagal kompetenciją pateikti Seimui siūlymus dėl duomenų tvarkymo, kuri atlieka VSD ir STT nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisėtumo ir jų apsaugos.

11.7. Dėl STT ir VSD surinktos informacijos išsaugojimo

Komisija, atsižvelgdama į tai, kad STT, atlikdama kriminalinės žvalgybos ir informacijos patikrinimo veiksmus, ir VSD, atlikdamas žvalgybos ir (ar) kriminalinės žvalgybos veiksmus, surinko informaciją, susijusią su 2019 metų Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimais ir kuri patvirtina galimus piliečio Gitano Nausėdos, STT ir VSD vadovų galimai padarytas nusikalstamas veikas, kitus teisės pažeidimus, jų buvusių ir esamus ryšius su rizikas ir (arba) grėsmes nacionaliniam saugumui keliančiais asmenimis, jų įtaką sprendimų priėmėjams, ragina STT ir VSD nesunaikinti surinktos informacijos ir ją saugoti ne trumpiau kaip 10 metų.

11.8. Dėl Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos atsisakymo liudyti Komisijai

Komisija, siekdama atsakyti į Seimo nutarime Nr. XIV-2215 suformuluotus klausimus, kvietimą liudyti Respublikos Prezidentui Gitanui Nausėdai išsiuntė 2024-02-15, tačiau atsakymas nebuvo gautas. Komisija 2024-03-07 Respublikos Prezidentui išsiuntė raštu suformuluotus klausimus. 2024-03-21 Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda žiniasklaidai pareiškė, kad savo atsakymų Komisijai nesiųs.

Komisija iki 2024-03-25 Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos atsakymų į raštu pateiktus klausimus negavo. Komisija konstatuoja, kad Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos atsisakymas liudyti Komisijai nesuderinamas su Konstitucija, Prezidento duota priesaika ir įstatymais.

Pagal Konstitucijos 82 straipsnį, išrinktas Respublikos Prezidentas prisiekia Tautai būti ištikimas Lietuvos Respublikai ir Konstitucijai, sąžiningai eiti savo pareigas ir būti visiems lygiai teisingas.

Respublikos Prezidentas, be kitą ko, prisiekia Tautai gerbti ir vykdyti įstatymus.

<...> atsižvelgiant į Konstitucijos 77 straipsnio 2 dalies nuostatą, kad Respublikos Prezidentas daro visa, kas jam pavesta Konstitucijos ir įstatymų, reiškia, kad Respublikos Prezidentas, įgyvendindamas jam Konstitucijoje ir įstatymuose nustatytus įgaliojimus, turi vadovautis tik Konstitucija ir įstatymais, negali jų pažeisti, kad Respublikos Prezidentas turi veikti vadovaudamasis tik Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, kad Respublikos Prezidentas, įgyvendindamas jam nustatytus įgaliojimus, negali veikti turėdamas tokių tikslų ir interesų, kurie nesuderinami su Konstitucija ir įstatymais, su viešaisiais interesais. (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Konstitucijos 82 straipsnio 1 dalyje yra nustatytas išrinkto Respublikos Prezidento priesaikos Tautai turinys: išrinktas Respublikos Prezidentas turi prisiekti būti ištikimas Lietuvos Respublikai ir Konstitucijai, sąžiningai eiti savo pareigas ir būti visiems lygiai teisingas. Pabrėžtina, kad išrinkto Respublikos Prezidento priesaikoje atsispindi Konstitucijoje įtvirtintos pagrindinės vertybės, kurias Tauta sieja su Respublikos Prezidento pareigybe. (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Seimo konstitucinės funkcijos, Konstitucijoje įtvirtinti Seimo įgaliojimai suponuoja Seimo įgaliojimus kiekvienu atveju, kai iškyla būtinybė spręsti kurį nors Seimo konstitucinei kompetencijai priskirtą klausimą, siekti gauti išsamią, objektyvią informaciją, reikalingą atitinkamiems sprendimams priimti. Būtinybė turėti tokią informaciją reiškia, kad prireikus Seimas gali ne tik pasikliauti visuotinai žinoma ar valstybės institucijų, kitų asmenų jam pateikiama informacija, bet ir pats imtis aktyvios veiklos, kad tokia išsami, objektyvi informacija būtų gauta. Taigi Seimas prireikus gali pats atlikti tyrimą, kad būtų surinkta informacija apie tam tikrus valstybėje ir visuomenėje vykstančius procesus, apie padėtį įvairiose valstybės bei visuomenės gyvenimo srityse ir jose kylančias problemas. Ši Seimo veikla nuosekliai išplaukia iš jo, kaip parlamento, paskirties, iš jo konstitucinių funkcijų ir konstitucinių įgaliojimų. (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d. nutarimas).

Seimas 1999 m. kovo 23 d. priėmė Lietuvos Respublikos Seimo laikinųjų tyrimo komisijų įstatymą (toliau – Įstatymas), kurio 4 straipsnio 1 dalis 3 punkte yra įtvirtinta Seimo laikinosios tyrimo komisijos teisė kviešti į komisijos posėdžius valstybės ir savivaldybių politikus, <...> išklausti jų pranešimus ar paaiškinimus, reikalauti iš jų informacijos ar duomenų komisijos tiriamu klausimu ir juos gauti raštu ar žodžiu. Ši informacija yra reikalinga tam, kad Seimo laikinoji tyrimo komisija atliktų Seimo jai suformuluotus uždavinius. Respublikos Prezidentas yra valstybės politikas, todėl šio įstatymo nuostatos taikytinos ir jam.

Konstitucinis Teismas 2004 m. gegužės 13 d. nutarime konstatavo, kad Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatytas teisinis reguliavimas *inter alia* reiškia, kad šiame punkte nurodyti asmenys, kviečiami į Seimo laikinosios tyrimo komisijos posėdį, turi pareigą į jį atvykti ir pateikti paaiškinimus komisijos tiriamu valstybinės svarbos klausimu, atsakyti į komisijos narių klausimus, taip pat kad paaiškinimai komisijai ir atsakymai į komisijos narių klausimus turi būti pateikiami komisijos nustatytu būdu – raštu ar žodžiu. Pažymėtina, kad Įstatyme nėra numatyta, kad kuris nors šiame punkte nurodytas asmuo, kviečiamas į Seimo laikinosios tyrimo komisijos posėdį, turėtų teisę be pateisinamų priežasčių neatvykti arba atsisakyti atvykti į šį posėdį. Įstatyme taip pat nėra numatyta, kad kuris nors Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodytas asmuo turėtų teisę atsisakyti pateikti paaiškinimus Seimo laikinajai tyrimo komisijai šios tiriamu valstybinės svarbos klausimu (išskyrus išimtis, įtvirtintas Įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje). Vadinas, pagal Įstatymą visi Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodyti asmenys kviečiami privalo

atvykti į Seimo laikinosios tyrimo komisijos posėdį, privalo pateikti komisijai savo paaiškinimus jos tiriamu valstybinės svarbos klausimu, privalo atsakyti į komisijos narių klausimus komisijos nustatytu būdu – raštu ar žodžiu (išskyrus išimtis, įtvirtintas Įstatymo 3 straipsnio (2003 m. balandžio 3 d. redakcija) 2 dalyje). (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas 2004 m. gegužės 13 d. nutarime pabrėžė, kad jeigu Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodyti asmenys nevykdytų minėtų Seimo laikinosios tyrimo komisijos reikalavimų ir atsisakytų pateikti komisijai šiuose punktuose nurodytą informaciją, reikalingą, kad Seimo laikinoji tyrimo komisija atliktų Seimo jai suformuluotus uždavinius, arba pateiktų ją ne visą (išskyrus išimtis, įtvirtintas Įstatymo 3 straipsnio (2003 m. balandžio 3 d. redakcija) 2 dalyje), tai, kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgus į visas turinčias reikšmės aplinkybes, galėtų būti vertinama kaip kliudymas Seimo laikinajai tyrimo komisijai atlikti tuos uždavinius, kuriuos jai yra suformulavęs Seimas. Kartu tai būtų ir kliudymas Seimui – Tautos atstovybei vykdyti savo konstitucines funkcijas, realizuoti Seimo konstitucinius įgaliojimus. (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d. nutarimas).

Pažymėtina, kad Seimo laikinoji tyrimo komisija yra Seimo struktūrinis padalinys, t. y. įstatymų leidžiamąją valdžią vykdančios valstybės institucijos – Seimo sudedamoji dalis.

Be to, šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, jog tam, kad gautų išsamią, objektyvią informaciją, reikalingą atitinkamiems sprendimams priimti, Seimui, kaip Tautos atstovybei, reikia turėti galimybę gauti informaciją ne tik iš jam atskaitingų institucijų, kitų asmenų, bet ir iš jam neatskaitingų asmenų; šios informacijos gavimas negali priklausyti nuo to, ar atitinkamos institucijos, kiti asmenys yra atskaitingi Seimui, ar ne (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d. nutarimas).

Kartu pabrėžtina, kad Respublikos Prezidentas yra valstybės vadovas, jis atstovauja Lietuvos valstybei. Respublikos Prezidentas yra viena iš valstybės valdžios institucijų. Visa Respublikos Prezidento veikla turi būti grindžiama pagarba valstybei, visoms jos valdžios institucijoms (Konstitucinio Teismo 2004 m. kovo 31 d. išvada).

Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, Komisija daro išvadą, kad Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda, neatvykdamas į Komisijos posėdį pateikti paaiškinimų Komisijos tiriamu valstybinės svarbos klausimu, atsakyti į Komisijos narių klausimus bei nepateikdamas atsakymų į 2024-03-07 Komisijos Respublikos Prezidentui suformuluotus ir išsiųstus klausimus, kliudė Komisijai atlikti Seimo suformuluotus uždavinius, taip pat kliudė Seimui – Tautos atstovybei – vykdyti savo konstitucines funkcijas, įgyvendinti Seimo konstitucinius įgaliojimus. Be to, Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda savo veiksmais (neveikimu) pažeidė priesaikos nuostatas gerbti ir vykdyti įstatymus ir Konstitucijos 77 straipsnio 2 dalies nuostatą.

12. Komisijos išvadai pritarta Komisijos 2024 m. kovo 25 d. posėdyje. Balsavimo rezultatai: pritarta bendru sutarimu.

13. Komisijos narių atskiroji nuomonė: negauta.

PRIDEDAMA. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo projektas.

Komisijos pirmininkas

Vytautas Bakas